

art3.

16

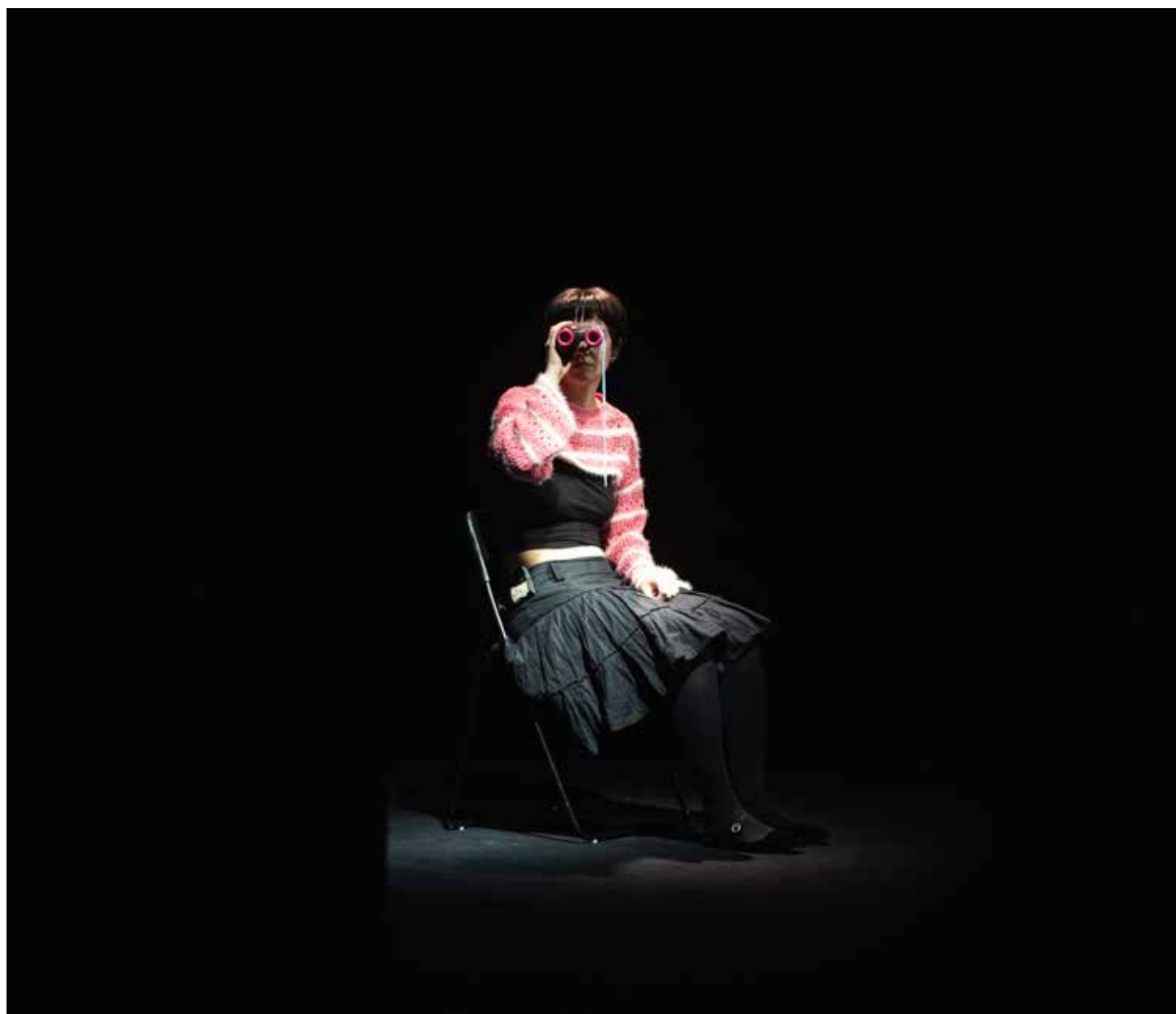
(Ne)možné sa stalo možným:
reportáž z festivalu ARTORIUM 2025

46

BassFest+:
Festival, kde hudba vytvára dialóg

74

Spoločnosť, trauma a klíma –
ako doktorandi odzrkadľujú svoju dobu

ART3.

OBSAH

2	IMATRIKULÁCIA ŠTUDENTOV AKADEMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI	37	KONCERTY ŠTUDENTOV KATEDRY VOKÁLNEJ INTERPRETÁCIE	78	VIKTOR FUČEK: EDU PERFORM ACTION
3	SOCIÁLNA PODPORA ZAMESTNANCOV V ROKU 2025 – SOCIÁLNY POUKAZ	38	PREMIÉRY POSLEDNEJ OPERY W. A. MOZARTA	80	VIKTOR FUČEK NA FESTIVALE LIVE ART TOUR 10 V PARÍŽI
4	GAUDEAMUS BRNO 2025	40	(NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ #13 A #14	82	FAREBNÝ MÚR, KTORÝ SPÁJA GENERÁCIE
5	EXTRAPOLÁCIE 2025 NA PÔDE AU BB	44	GITAROVÉ UMENIE ADAMA MARCA OPĀT ZAZNELO V LATINSKEJ AMERIKE	83	NADEŽDA KOYŠOVÁ: VO VODE
6	GO-CREATE: MEDZINÁRODNÁ VÍZIA A KREATIVITA V PRAXI	46	BASSFEST+: FESTIVAL, KDE HUDBA VYTVÁRA DIALÓG	84	REZIDENCIA : PODHRADIE : PAŽITE: KVANTUM
8	WORKSHOP O DUŠEVNOM ZDRAVÍ „ÚZKOSŤ“	48	BENEFIČNÝ KONCERT V ĽUBIETOVEJ PODPORIL OBNOVU GOTICKÉHO KOSTOLA	86	ODKAZ, KTORÝ SME NECHCELI STRATIŤ
9	ABSOLVENTKA AKADEMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI NATÁLIA ŠIMONOVÁ ZÍSKALA CENU SLOVENSKEJ REKTORSKEJ KONFERENCIE ZA UMENIE 2025	50	Z KONCERTU DOKTORANDSKEJ KONFERENCIE NA BRATISLAVSKÉ HUDBNÉ SLÁVNOSTI	87	GEOMETRIA NIE JE LEN RÁCIO
10	2. ROČNÍK PHYSICAL THEATRE LAB	51	CIMBALOVÁ TRADÍCIA V TRENČÍNE ŽIJE NAPLNO	88	PROJEKT TRANZID AKO PRECHOD MEDZI REALITAMI
12	TRI TVÁRE DIVADLA: BLÍZKOSŤ – OSAMELOŠŤ – REZILIENCIA	52	DVOJPLÁTKY ZBÚRALI MÝTY	90	VÝZNAM TECHNIKY GRISAILLE A MOŽNOSTI VYUŽITIA NOVÝCH MATERIÁLOV NA GLAZÚROVANIE
14	OD STRIHU K DIALÓGU	53	DVANÁSTY ROČNÍK OPĀT POTVRDIL ÚSPECH KONFERENCIE HORIZONTY UMENIA AJ V NOVEJ DEKÁDE JEJ EXISTENCIE	91	DVE KATEDRY NA MEDZINÁRODNEJ UMELECKEJ PREHLIADKE POKOJE 2025 V PRAHE
16	(NE)MOŽNÉ SA STALO MOŽNÝM: REPORTÁŽ Z FESTIVALU ARTORIUM 2025	54	KONFERENCIE 2025: CANSONA NEOSOLIENSIS „OTVÍRALA STUDÁNKY“ V BRATISLAVE	92	BIELA NOC
18	DOKUKONFERENCIA 2025	56	MASTER CLASSES VYTVÁRANIE DRAMATICKEJ POSTAVY – UMELECKÝ DIALÓG TVORIVOSTI POKRAČUJE AJ V ROKU 2025	93	VÝSTAVA GRAPHIC ART LAB 2
20	FDU AU UVÁDZA NOVÉ VYSOKOŠKOLSKÉ SKRIPTÁ PRE MODERNÚ DIVADELNÚ EDUKÁCIU	58	2. ROČNÍK MEDZINÁRODNÝCH LETNÝCH MAJSTROVSKÝCH KURZOV FMU AU	94	DEVIATY ROČNÍK IRON CASTING PROJEKTU S OBNOVENOU VEĽKOU PECOU A ROZŠÍRENÝM TECHNOLOGICKÝM ZÁZEMÍM
22	HOVORIŤ KRÁSNE NESTAČÍ	59	NOVÉ SLOVENSKE UČEBNICE PEDAGOGIKY PRE KONZERVATÓRIÁ	96	MÄKKÉ TERITÓRIÁ PROJEKTU MATERIAL FLOW
23	KONFERENCIA PREMENY DRAMATURGIE S ÚČASŤOU FILMOVÝCH SCENÁRISTIEK	60	PROFESOR RENÉ ADÁMEK OSLAUVUJE 70 ROKOV – ŽIVOT V SLUŽBE HUDBE A PEDAGOGIKE	100	WEAVE WAVE: MATERIAL AGENCIES IN MOTION
24	OD SHAKESPEARA PO AI	62	VÝZNAMNÝ MEDZINÁRODNÝ ÚSPECH DIRIGENTA ADAMA SEDLICKÉHO		
25	ODIŠIEL TEN, KTORÝ POCHOPIL KANTA	64	ZBOROVÁ HUDBA POD TAKTOVKOU MLADÝCH TALENTOV		
26	REBEKA BIZUBOVÁ ZÍSKALA STRIEBORNÉHO ŠTUDENTSKÉHO OSCARA ZA DOKUMENT SPOVEĎ	66	NOVÉ TRENDY A INŠPIRÁCIE – MEDZINÁRODNÉ SYMPÓZIUM FMU V BANSKEJ BYSTRICI		
27	NOVÉ TVÁRE NA KATEDRE FILMOVEJ DRAMATURGIE A SCENÁRISTIKY	67	INOVATÍVNA 3D DIGITALIZÁCIA		
28	PITCH LAB AU: INOVATÍVNY PRÍSTUP K PREZENTÁCII FILMOVÝCH PROJEKTOV ŠTUDENTOV	68	VIKTOR FUČEK: ARCHAI		
30	ŠTIPENDIUM ZA UMENIE AKO NÁSTROJ PODPORY ŠTUDENTSKEJ UMELECKEJ ČINNOSTI FDU	70	SLOVAK ART WAYS IN HERCEG NOVI – MONTENEGRO		
32	ŠTUDENTI SCENÁRISTIKY BODUJÚ S LITERÁRNymi DIELAMI	72	JIRÍ DAVID: SÍLA TVÁRE		
33	HRA S TEXTOM A PREMÝŠLANIE O JAVISKU	74	SPOLOČNOSŤ, TRAUMA A KLÍMA – AKO DOKTORANDI ODZRKADĽUJÚ SVOJU DOBU		
34	ELEKTRONICKÁ PLATFORMA ZÁŽITKOVÉHO PROGRAMU (E)MOTION ZAMERANÉHO NA PODPORU SUBJEKTÍVNEJ POHODY U ŠTUDENTOV	76	ČASOZBERNÉ MAPOVANIE		
36	ŠTUDENTI FAKULTY DRAMATICKÝCH UMENÍ SPOLUPRACUJÚ SO ZÁCHRANNÝMI ZLOŽKAMI ŠTÁTU	77	PARK CAMP 11		

IMATRIKULÁCIA ŠTUDENTOV AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

Dňa 14. októbra 2025 sa na Akadémii umení v Banskej Bystrici (AU BB) uskutočnila imatrikulácia študentov prvého ročníka bakalárskeho stupňa štúdia. Zúčastnili sa jej takmer všetci noví študenti, ktorí si z rúk rektora prevzali imatrikulačné listy, zložili slávnostný sľub a stali sa plnohodnotnými členmi akademickej obce AU BB.

Tento rok prebehlo podujatie v novom formáte – po prvýkrát sa konalo v exteriéri a zároveň spoločne pre všetky tri fakulty: fakultu dramatických umení (FDU), fakultu múzických umení (FMU) a fakultu výtvarných umení (FVU). Miestom konania bolo parkovisko za ateliérmi FVU, ktoré sa na popoludnie zmenilo na improvizovanú vonkajšiu „aulu“.

Aj napriek premenlivému počasiu bola atmosféra príjemná a priateľská. O kultúrny program sa postarali študenti všetkých troch fakúlt – z FDU Anna Suráková a Júlia Miciková, z FMU Kristína Falisová, Orbán Attila Bakoš a Matúš Tuček s famóznym vystúpením už známej formácie AKU PERCUSION Group a študentky Gabriela Angela Madejová, Dominika Tariová a Alžbeta Dirbáková, spolu s pedagogičkou Silviou Lelkes Sklovskou.

Po oficiálnej časti nasledovalo neformálne stretnutie študentov, pedagógov a zamestnancov pri občerstvení a voľnej zábave. Večer uzavrela vizuálna projekcia Ľubomíra Slovinského z FVU na budove ateliérov, ktorá symbolicky spojila umenie, priestor a komunitu AU BB v jeden harmonický celok.

Imatrikulácia 2025 tak nebola len splnením formálnej povinnosti, ale najmä silným symbolickým gestom:

Akadémia umení v Banskej Bystrici dáva jasne najavo, že noví študenti sú vítaní, podporovaní a že od prvého dňa sú prirodzenou súčasťou tvorivej akademickej rodiny.

Irena Glézlová

Foto: Maximiliana Gontková

SOCIÁLNA PODPORA ZAMESTNANCOV V ROKU 2025 – SOCIÁLNY POUKAZ

Akadémia umení v Banskej Bystrici zaviedla nový systém sociálnej podpory zamestnancov v roku 2025, ktorého cieľom je zlepšiť pracovné podmienky, pracovné prostredie, podporiť osobný rozvoj a poskytnúť lepšie možnosti pre regeneráciu a celkovú pohodu zamestnancov. Podpora na rôzne sociálne aktivity bola realizovaná prostredníctvom poukazu v hodnote 100,- € viazaného na meno zamestnanca, ktorý si ho mohol jednorazovo uplatniť počas kalendárneho roka 2025 predložením účtovných dokladov za využité súvisia-

ce služby či aktivity. Poukaz mohol byť použitý na relaxačné služby, podporu duševného zdravia, kultúrne a spoločenské podujatia, športové aktivity, vzdelávanie, certifikácie a kurzy, digitálne nástroje a predplatné či zážitkové aktivity. Poukaz si za rok 2025 celkovo uplatnilo 126 z 219 zamestnancov, čo predstavuje 58 %. Veríme, že aj v budúcom roku bude využívanie a uplatňovanie sociálneho poukazu úspešné a ešte viac zamestnancov v rámci neho podporí svoj celkový osobný rozvoj a regeneráciu.

GAUDEAMUS BRNO 2025

V dňoch 20. 10. 2025 – 24. 10. 2025 sa Akadémia umení v Banskej Bystrici zúčastnila na európskom veľtrhu pomaturitného a celoživotného vzdelávania Gaudeamus Brno 2025.

AU vyslala zástupkyne svojich fakúlt (Martinu Šaurovú z FVU, Mgr. Ingrid Dobišovú z FDU, Zuzanu Bedecsovú z FMU a Mgr. art. Katarínu Viludovú), ktoré prezentovali potenciálnym záujemcom o štúdium všetky potrebné informácie k prijímaciemu konaniu i celkovému štúdiu na našej škole. Záujem o ponúkané umelecké smery bol relatívne veľký. Pri stánku sa zastavovali ako študenti zo Slovenska, tak aj z Českej republiky.

Českí stredoškólači sa živo zaujímali o naše umelecké smery. Zaujali ich možnosti štúdia, prístup našich fakúlt k jednotlivým odborom, zároveň aj možnosť realizácie sa v danom umeleckom smere, ako počas štúdia, tak po jeho skončení. Informácie sme samozrejme ponúkali aj ďalším zástupcom stredných škôl (študijným referentom alebo pedagógom) i rodičom.

Súčasťou veľtrhu boli aj prednášky jednotlivých vysokých škôl. Návštevníci mali možnosť sledovať niekoľko zaujímavých sprievodných programov, interaktívnych ukážok a exponátov, ktoré mali priblížiť nielen štúdium, ale aj samotnú prax po ňom. Nielen študenti mohli využiť poradenský servis, testovacie centrum, centrum kariérneho poradenstva a poradenské centrum pre štúdium v zahraničí. Sprievodný program, ktorý prebiehal v Pedagogickom centre formou prednášok, seminárov a konzultácií, bol aj pre pedagógov. Celkovo sa na veľtrhu zúčastnilo vyše 500 vystavovateľov z celého sveta.

Vnímame, že vysoká škola nášho typu je pre zahraničných študentov, hlavne z Českej republiky, atraktívna a je jednou z alternatív pre mladých ľudí hľadajúcich uplatnenie v umeleckom prostredí. Lákadlom je pravdepodo-

dobne relatívne minimálna jazyková bariéra a možnosť realizovať sa v inom ako domácom prostredí, no zároveň aj individuálnejšia forma štúdia ako na iných, nám príbuzných školách.

Mgr. art. Katarína Viludová
PR FMU

EXTRAPOLÁCIE 2025 NA PÔDE AU BB

Koniec novembra 2025 sa na pôde Akadémie umení niesol v znamení fascinujúceho dialógu medzi ľudskou kreativitou a strojovou inteligenciou. V dňoch 24. až 30. novembra sa naša akadémia stala kľúčovým partnerom prestížneho podujatia **Extrapolácie 2025**, ktoré do Banskej Bystrice priniesol Ústav informatiky Slovenskej akadémie vied (ÚI SAV).

Cieľom tohto ročníka, do ktorého SAV prizvala našu inštitúciu ako spoluorganizátora, bolo upriamiť pozornosť na čoraz hlbší prienik umelej inteligencie do všetkých oblastí nášho života so špecifickým dôrazom na jej uplatnenie v umení. Podujatie potvrdilo, že AI už nie je len futuristickou víziou, ale stáva sa legitímnym, ba až nevyhnutným nástrojom súčasného tvorca, otvárajúcim dvere novému „digitálnemu humanizmu“.

Ťažiskom umeleckého programu, ktorý Akadémia umení v Banskej Bystrici pre návštevníkov pripravila, bola trojica vizuálne a myšlienkovy silných formátov. Divácky atraktívnym bodom bol **Medzinárodný filmový festival AI – INcast**, ktorý predstavil, ako algoritmy menia naratív a vizualitu pohyblivého obrazu. Návštevníci mali možnosť vidieť diela domácich a zahraničných autorov, kde sa hranica medzi autorom a AI nástrojom stáva veľmi tenkou.

Rovnako podnetnou bola výstava **„Počítačové obrazy – od algoritmických kresieb po virtuálnu realitu“**. Expozícia mapovala fascinujúcu cestu digitálneho umenia od prvých pokusov s algoritmickou geometriou až po imerzívne svety virtuálnej reality, ktoré dnes študenti a absolventi akadémie suverénne ovládajú.

Teoretický rámec podujatiu dodal súbor prednášok pod názvom **„Pohľad do budúcnosti“**. Domáci a zahraniční teoretici umenia v ňom ponúkli historické i súčasné perspektívy na výtvarné umenie a digitálnu grafiku, čím vytvorili potrebný kontext pre pochopenie toho, kam disciplína výtvarného umenia v ére AI smeruje. Popularizačný charakter

celého týždňa podčiarkol fakt, že išlo o „pro bono“ akciu s jasným verejnoprospešným a osvetovým zámerom.

Hoci **Extrapolácie** sú etablovaným formátom Ústavu informatiky SAV, tohtoročná edícia bola výnimočná práve intenzívnym prepojením počítačovej vedy a umenia. Táto synergia nezostala len pri jednorazovom podujatí. Dôležitým mílnikom pre našu školu sa stal aj podpis **Memoranda o spolupráci** (19. 11. 2025), ktoré slávnostne spečatili rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici prof. Michal Murin a riaditeľ ÚI SAV Ing. Mgr. Robert Andok, PhD.

Uzavretie tohto memoranda, ako aj následnej zmluvy o spolupráci, nie je len formálnym aktom. Je signálom, že Akadémia umení v Banskej Bystrici reflektuje technologický vývoj a aktívne vyhľadáva partnerstvá, ktoré pomôžu pri vzdelávaní a etablovaní našich študentov v inovatívnom prostredí. Spojenie špičkového výskumu v oblasti informatiky s kreatívnym potenciálom našich ateliérov sľubuje do budúcnosti vznik ďalších projektov, ktoré, podobne ako **Extrapolácie 2025**, prekročia hranice bežného vnímania umenia.

PaedDr. Peter Vítko, Prorektor pre vzdelávaciu činnosť a kvalitu na AU

Foto: Irena Glézlová

GO-CREATE: MEDZINÁRODNÁ VÍZIA A KREATIVITA V PRAXI

ÚČASŤ AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI NA KONFERENCII EAIE 2025

V dňoch 9. až 12. septembra 2025 sa švédsky Göteborg stal dejiskom 37. ročníka konferencie EAIE (European Association for International Education) – najvýznamnejšieho európskeho podujatia zameraného na internacionalizáciu vysokoškolského vzdelávania. Tohtoročná téma „GO-create“ zdôraznila potrebu prepojenia kreativity, spolupráce a inovácií – hodnôt, ktoré rezonujú aj s dlhodobým smerovaním Akadémie umení v Banskej Bystrici (ďalej AU). Ako zástupca našej inštitúcie som mal možnosť aktívne sa zúčastniť odborného programu, nadviazať nové medzinárodné kontakty a potvrdiť partnerstvá, ktoré AU systematicky buduje v oblasti umeleckého a pedagogického vzdelávania.

Program konferencie EAIE ponúkol bohatú paletu prednášok, workshopov, panelových diskusií i neformálnych networkingových príležitostí. Pod vedením renomovaných osobností z akademického aj kreatívneho prostredia sa účastníci mohli zamerať na praktické výzvy i vízie do budúcnosti. Otváracia plenárna sekcia inšpirovala k zamysleniu nad úlohou vzdelávacích inštitúcií v digitálne akcelерованом svete.

Osobitnú pozornosť som venoval sekciam zameraným na internacionalizáciu umeleckých odborov, inkluzívne formy mobility a prepojenie kreatívneho vzdelávania s ekologickými princípmi. Práve tieto témy sú pre AU mimoriadne aktuálne – či už v kontexte strategického plánovania alebo pri vytváraní nových študijných možností pre študentov.

Súčasťou mojej účasti na konferencii bola aj aktívna prezentácia AU v rámci slovenského národného stánku v EAIE Exhibition Hall. Tento priestor sa ukázal ako mimoriadne efektívna platforma na bilaterálne rokovania so zástupcami inštitúcií, ktoré sú otvorené spolupráci v oblasti umeleckého vzdelávania. Spomedzi viac než 30 uskutočnených stretnutí vyzdvihujem štyri kľúčové:

Accademia di Belle Arti di Lecce (Taliansko) – potvrdili sme pokračovanie spolupráce v rámci Erasmus+.

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi (Turecko) – otvorili sme diskusiu o vý-

mene pedagógov a študentov v oblasti performatívnych umení.

Université Bordeaux Montaigne (Francúzsko) – prehľadili sme kontakty s cieľom rozšíriť spoluprácu v rámci humanitných a umeleckých odborov.

Haute École Francisco Ferrer (Belgicko) – rokujeme o možnosti organizovania spoločných workshopov a stáží pre študentov.

Tieto dohody nie sú iba administratívnym výstupom – sú predpokladom živých výmenných programov, ktoré obohacujú študentov, pedagógov aj samotné kurikulá.

Konferencia EAIE potvrdila, že AU

je pripravená byť aktívnym aktérom v európskom priestore vysokoškolského umeleckého vzdelávania. Prezentácia našej školy ako tvorivej, odborne silnej a otvorenej inštitúcie posilnila jej medzinárodnú viditeľnosť. Účasť na podujatí zároveň priniesla praktické poznatky o nových trendoch, ako je digitalizácia výučby, tvorba spoločných interdisciplinárnych programov či zvyšovanie dostupnosti mobility pre znevýhodnených študentov.

Tieto témy nie sú len „trendmi“, ale zároveň podnetmi pre konkrétne kroky – napríklad pri aktualizácii stratégie internacionalizácie AU, vytváraní nových foriem výučby, alebo pri vstupovaní do európskych projektov, ako je Creative Europe.

Najvýznamnejším výstupom z konferencie je potvrdenie pokračujúcej spolupráce so súčasnými partnermi a identifikácia nových možností pre výmenu pedagógov i študentov. Rovnako dôležitá je nadviazaná komunikácia s inštitúciami zameranými na multimedialne a interaktívne umenie – oblasti, ktoré sú čoraz dôležitejšie pre súčasné umelecké smerovanie.

Tieto výsledky potvrdzujú, že konferencia nie je len formálnym podujatím, ale aj konkrétnym nástrojom rozvoja.

Téma „GO-create“ nebola iba heslom EAIE 2025, ale aj výzvou k akcii. V prípade AU táto výzva nadobúda konkrétnu podobu – v nových partnerstvách, rozšírených príležitostiach pre študentov i pedagógov, ako aj v smerovaní, ktoré stavia na tvorivosti, otvorenosti a zodpovednosti.

Účasť v Göteborgu ukázala, že AU je pripravená byť nielen pozorovateľom, ale aj aktívnym spolutvorcom európskeho umeleckého vzdelávacieho priestoru.

Michal Marko

WORKSHOP O DUŠEVNOM ZDRAVÍ „ÚZKOSŤ“

12. novembra 2025 Študentská únia Akadémie umení v Banskej Bystrici zorganizovala workshop o duševnom zdraví. Bol venovaný téme úzkosti a prilákal desiatky študentov hľadajúcich porozumenie a praktické nástroje na zvládanie náročných emócií. Lektorkou podujatia bola psychologička Mgr. Martina Kalčoková, ktorá viedla stretnutie v uvoľnenej a bezpečnej atmosfére. Súčasťou programu bola práca s terapeutickými kartami, ktoré pomohli účastníkom identifikovať vnútorné prežívanie a pomenovať konkrétne zdroje napätia.

Počas spoločnej diskusie sa otvorili dôležité témy a prítomní zdieľali poznatky o tom, ako úzkosť vzniká, ako sa prejavuje a akými praktickými technikami je možné ju postupne zmierniť. Významným impulzom stretnutia bolo zdieľanie osobných skúseností, o ktoré sa podelili študenti, čo vytvorilo priestor pre vzájomnú podporu a pocit, že v boji s úzkosťou nie sú sami.

V rámci workshopu prebehla prezentácia knihy „Tréma hudobníka“, ktorú uviedla doc. PhDr. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD. V rámci prednášky vysvetlila rozdiel medzi trémou a úzkosťou, navrhla aktuálne techniky práce pre s telom a myslou, poukázala na význam duševnej rovnováhy a prezentovala niektoré praktické cvičenia na manažovanie úzkosti a trémy. Na záver zdôraznila teoretické a praktické body sebaopory.

Workshop o duševnom zdraví s prezentáciou knihy o tréme priniesol veľa teoretických poznatkov, psychologické techniky,

cvičenia, zaujímavú komunikáciu, zábavu, cenné spoločenstvo a povzbudenie do ďalších študentských aktivít.

Na základe záujmu študentov plánuje Študentská únia pripraviť sériu medzifakultných workshopov s rôznymi lektormi, ktoré sa budú venovať aktuálnym témam dôležitým pre študentskú umeleckú komunitu.

Mgr. art. Lilianna Oliinyk
Predsedkyňa Študentskej únie
Foto: Andrej Hanes

ABSOLVENTKA AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI NATÁLIA ŠIMONOVÁ ZÍSKALA CENU SLOVENSKEJ REKTORSKEJ KONFERENCIE ZA UMENIE 2025

Absolventka Akadémie umení v Banskej Bystrici Mgr. art. Natália Šimonová, ArtD. získala prestížnu Cenu Slovenskej rektorskej konferencie za umenie 2025. Ocenená bola za súbor diel **Metavrstvy**, ktorý vznikol počas jej vysokoškolského štúdia a svojím charakterom presahuje hranice národného kontextu.

Natália Šimonová si prevzala ocenenie 21. novembra 2025 v Banskej Bystrici z rúk prezidenta Slovenskej rektorskej konferencie (SRK) doc. Ing. Vladimíra Hiadlovského, PhD. počas otváracieho koncertu 8. ročníka medzinárodnej dirigentskej súťaže Stretnutie nad zborovou partitúrou.

Prezident SRK pri odovzdávaní ceny vyzdvihol originalnosť, estetickú vyspelosť a spoločenský rozmer tvorby Natálie Šimonovej. Ocenil spôsob, akým umelkyňa prepája malbu s verejným priestorom a reflektuje aktuálne spoločenské témy prostredníctvom osobitého vizuálneho jazyka.

Rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD. na margo úspechu absolventky uviedol: „Tvorbu Natálie Šimonovej sledujem od jej bakalárskeho štúdia; ako jeden z prvých som zaregistroval jej autorský potenciál, ktorý sa spájal s jej húževnatosťou a zanietením pre malbu.“

Natália Šimonová už počas štúdia zaznamenala výrazné úspechy na výstavách doma i v zahraničí a je laureátkou viacerých prestížnych ocenení – Malby roka 2020, Strabag Artaward International 2021 (Cena uznania), Ceny Nadácie Novum 2024 a Púpava development 2024.

Cena SRK za umenie sa udeľuje od roku 2012 jednotlivcom alebo kolektívom autorov, ktorí sú tvorcami mimoriadne hodnotného a verejne prí-

stupného umeleckého diela. Jej cieľom je podporovať a zviditeľňovať umeleckú činnosť realizovanú na vysokých školách na Slovensku.

Akadémia umení v Banskej Bystrici vníma ocenenie Natálie Šimonovej ako potvrdenie kvality umeleckého vzdelávania a výskumu v oblasti súčasnej malby a zároveň ako povzbudenie pre mladých tvorcov, ktorí svojou tvorbou vstupujú do verejného priestoru a prinášajú nové pohľady na súčasnú spoločnosť.

Irena Glézlová

Foto: Maximiliana Gontková

Cenu Slovenskej rektorskej konferencie za Umenie 2025, získala absolventka fakulty výtvarných umení AU Mgr. art. Natália Šimonová, ArtD. (v strede), Vľavo rektor Akadémie umení prof. MgA. Michal Murin, ArtD., vpravo prezident SRK doc. Ing. Vladimír Hiadlovský, PhD.

2. ROČNÍK

PHYSICAL THEATRE

LAB

Fakulta dramatických umení počas uplynulého roka zrealizovala hneď tri intenzívne medzinárodné programy v rámci Erasmus+. Každý z nich sa týkal inej oblasti umeleckej praxe, no všetky spájali rovnaký cieľ – vytvoriť priestor, v ktorom sa študenti z rôznych krajín prepájajú, tvoria a objavujú nové divadelné či filmové postupy.

Prvým bol *Filmmakers Friendship*, počas ktorého vzniklo niekoľko krátkych filmov na tému „tabu“, vytvorených zmiešanými medzinárodnými tímami študentov. Výsledky päťdňovej práce sa dostali aj do programu Azyl Short Film Festival, kde boli sprístupnené širokej verejnosti. Druhý projekt, *Physical Theatre Lab*, sa zamerával na rozvoj hereckých zručností a na posilňovanie umeleckých kompetencií v oblasti fyzického divadla. Týždenná intenzívna práca viedla k 35-minútovej performancii *Body in motion* prezentovanej na festivale Artorium. Tretí z projektov tohto formátu – *Contemporary Acting Lab* – bol venovaný snahám prehĺbiť povedomie o aktuálnych hereckých technikách a ukázať možnosti ich aplikácie do súčasnej hereckej praxe.

Aj v aktuálnom akademickom roku fakulta nadväzuje na viaceré z týchto projektov a pokračuje v rozvíjaní medzinárodnej spolupráce. Už v úvode zimného semestra paralelne prebiehali dve iniciatívy – festival Artorium a druhý ročník projektu Physical Theatre Lab. Tohtoročné laboratórium fyzického divadla prebiehalo od pondelka do piatku, od 20. do 24. Októbra 2025.

Jeho cieľom bolo otvoriť priestor na hlbšie skúmanie fyzických výrazových prostriedkov herca. Podtitul aktuálneho ročníka znel „*Performing the Contemporary Body*“ a sústredil sa na využitie súčasných pohybových a tanečných techník v hereckej tvorbe.

Multikultúrne zloženie študentov z piatich umeleckých univerzít vytvorilo prostredie, v ktorom sa rôzne kultúrne výrazové formy prirodzene prelínali a obohacovali tak celý tvorivý proces. Do projektu sa zapojili študenti a študentky z partnerských škôl z Bulharska, zo Španielska, z Rumunska a z Českej republiky. Medzi účastníkmi nechýbali ani študenti FDU.

Lektori a program

Rovnako ako minulý rok, aj tentoraz prijal pozvanie **Pavol Seriš** – herec, performer, pedagóg a vedúci Ateliéru Divadla bez hraníc na JAMU v Brne. Je známy tým, že dokáže pracovať so zahraničnými skupinami študentov a vtiahnuť ich do procesu scénickej tvorby, ktorá je hravá, fyzicky náročná, no zároveň im ako lektor poskytuje aj bezpečné a podporujúce prostredie a individuálny prístup.

Na rozdiel od minulého ročníka bol denný program obohatený aj o druhý blok zameraný predovšetkým na budovanie spolupráce v kolektíve a skupinovej tvorivosti. V tejto súvislosti boli oslovení k spolupráci Radoslav Piovarčí a Lucia Bielik zo združenia tanC, ktorí sú známi svojím experimentálnym a interdisciplinárnym prístupom k súčasnému tancu a performancii.

Prvé stretnutie všetkých účastníkov prebehlo online. Počas neho sa účastníci prepojili a získali prehľad najmä o metodikách, s ktorými budú v rámci skupín pracovať. Zhruba o dva týždne neskôr nadobudlo online stretnutie osobný charakter a fyzická časť projektu sa preniesla do priestorov FDU.

Lab bol rozdelený do dvoch blokov, ktoré prebiehali simultánne. Jedna skupina absolvovala dopoludňajší blok s lektorom Pavlom a druhá s tandemom Lucia – Rado. Popoludní sa skupiny vymenili.

Po náročnom tréningovom dni čakal účastníkov večerný program festivalu Artorium, ktorý im umožnil spoznať nielen kultúrne zázemie Banskej Bystrice, ale aj rozšíriť povedomie o súčasnej slovenskej i zahraničnej divadelnej tvorbe.

iHamlet a Open class

Unikátom tohto ročníka bolo až synergické prepojenie Physical Theatre Lab a festivalu Artorium. Študenti z Escuela Superior de Dramatico La Mancha zo Španielska sa okrem účasti na labe totiž predstavili aj vlastnou inscenáciou iHamlet, ktorú odohrali hneď v prvý deň festivalu v Divadle Štúdio tanca.

Na druhej strane – do „zákulisia“ labu mali zas možnosť nazrieť aj festivaloví návštevníci. V posledný deň festivalu bola do programu zaradená Open class, v ktorej sa prezentovali výsledky a výstupy z workshopov fyzického divadla. Diváci tak mali možnosť zhliadnúť výnimočnú tridsaťminútovú performance,

ktorá bola kolektívnym dielom všetkých troch lektorov a dvadsiatich šiestich študentov z piatich krajín. Táto skúsenosť zároveň demonštrovala, že fyzické divadlo dokáže byť hravé, metaforické, ale aj prekvapivo presné.

Odkazy druhého ročníka

Jedným z najvýraznejších prínosov programu Physical Theatre Lab je jeho dôraz na prepájanie študentov z rozmanitých kultúrnych a univerzitných prostredí. Fyzické divadlo tu vystupuje ako univerzálny jazyk, ktorý – nezávisle od jazykovej kompetencie jednotlivcov – umožňuje kolektívnu tvorbu a interakciu priamo na javisku a zároveň zvyrazňuje jedinečnú a autentickú interpretáciu každého účastníka. Takéto prostredie prirodzene podporuje umeleckú spoluprácu a živú výmenu skúse-

ností, z ktorej vzniká vzájomný rešpekt, porozumenie i tvorivá inšpirácia.

„Tento rok som sa už druhýkrát zúčastnila pohybového labu a opäť to bol skvelý zážitok. Prvý ročník ma veľmi zaujal, a práve preto som sa prihlásila aj na ten druhý. Veľmi sa mi páčilo, že sme tentoraz mali až dvoch lektorov, vďaka čomu bol čas intenzívne a naplno využitý. Oba prístupy boli veľmi rozdielne, no napriek tomu sa skvele dopĺňali a dokázala som z nich vyťažiť maximum. Bolo to pre mňa inšpirujúce a určite to viem využiť aj vo svojej hereckej práci. Hoci som bola po celom týždni poriadne unavená, cítila som sa zároveň nesmierne naplnená. Nevieť si to vynachváliť a určite by som sa prihlásila aj na tretí ročník, keby som tento rok už nekončila.“ Soňa Tuchyňová, 2. roč. Mgr. stupeň, ŠP divadelné umenie

„Projekt Physical Theatre Lab otvára možnosti nielen pre našich, ale aj zahraničných študentov. Vďaka päťdňovému trvaniu workshopu mali účastníci priestor lepšie sa navzájom spoznať a prehĺbiť vzájomné vzťahy. Lektori počas celého programu vytvárali príjemnú, podporujúcu a tvorivú atmosféru. Nové techniky a odlišné prístupy vo výučbe mi priniesli množstvo podnetov a nových pohľadov na hereckú tvorbu, ktoré určite využijem aj v budúcnosti. Workshop odporúčam každému. Napriek svalovici a únave po každom dni stál výsledok v podobe verejnej prezentácie skutočne za to.“ Viktória Čoláková, 2. roč. Mgr. stupeň, ŠP divadelné umenie

Mgr. art. Petra Kovalčíková, ArtD.

Foto: Valery Neskaradziany

TRI TVÁRE DIVADLA: BLÍZKOSŤ – OSAMELOSŤ – REZILIENCIA

NA 22. ROČNÍKU MEDZINÁRODNEJ TEATROLOGICKEJ KONFERENCIE

Tohtoročná medzinárodná Banskobystrická teatrologická konferencia sa konala v dňoch 14. až 15. novembra 2025 na javisku Veľkého divadelného štúdia Fakulty dramatických umení. Okrem dvoch hlavných konferenčných dní bolo podujatie doplnené sprievodným programom vo forme performatívnych workshopov a večerného divadelného predstavenia. Dvadsiaty druhý ročník konferencie bol venovaný prof. Ivane Ignjatov Pópovič, PhD. a prof. PhDr. Oliverovi Bakošovi, CSc. za ich vytrvalú priazeň a inšpiratívne podnety, ktorými predmetné podujatie dlhé roky obohacovali.

Pri koncipovaní tohtoročnej témy konferencie Blízkosť – Osamelosť – Reziliencia mali organizátori, ktorými boli Fakulta dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici a Ústav divadelnej a filmovej vedy Centra vied o umení SAV, ambíciu upriamiť pozornosť na chápanie týchto troch dimenzií divadla a priniesť inšpiratívnu kombináciu teoretických pohľadov, umeleckých reflexií a praktických skúseností tvorcov z rôznych kútov Slovenska i zahraničia. Blízkosť a osamelosť v divadle generujú potrebu reziliencie ako schopnosti vytrvať, adaptovať sa a nachádzať nové cesty. Dramaturgovia, režiséri, herci, divadelní teoretici, aj študenti sa stretli na pôde FDU, aby spoločne hľadali odpovede

na otázku, prečo sú práve tieto tri introspektívne tváre javiska v dnešnom divadelnom umení také aktuálne. Na dva dni sa tak priestory fakulty dramatických umení stali „laboratóriom myšlienok“ a miestom vzájomného prepájania i spoznávania výskumno-umeleckých tém domácich aj zahraničných účastníkov. Na konferencii vystúpilo 26 účastníkov zo Slovenska, Poľska, Českej republiky, a to z rôznych pracovísk (FDU AU, ÚDFV CVU SAV, DF VŠMU, FF UKF v Nitre, FF UK Bratislava, FF UK Bratislava, DF JAMU

Brno, FF Sliezskej univerzity v Katoviciach, Fakulta humanitných a spoločenských vied Univerzity Bielsko-Bialej, FF UMB). Časť venovaná doktorandom sa rozšírila na celý jeden konferenčný deň. Okrem doktorandov z katedry dramaturgie, réžie a teatrologie a katedry herectva Fakulty dramatických umení AU vystúpili na konferencii aj doktorandi zo zahraničia a z takmer všetkých umelecky orientovaných vysokých škôl na Slovensku.

Neoddeliteľnou súčasťou konferencie bolo večerné divadelné predstave-

nie študentov AU v réžii doktorandky Terezy Mankoveckej s názvom Krajina zázrakov, ktoré bolo inšpirované aktuálnym dňaním na Slovensku. Okrem vedeckých akademických príspevkov a divadelného predstavenia bol súčasťou konferencie ďalší sprievodný program: performatívny workshop Hra s textom a premýšľanie o javisku vedený režisérom Šimonom Spišákom a odborné masterclass s lektorom a režisérom Patrikom Krebsom s názvom Divadlo ako aplikovaná prax. Skúsenosti Divadla bez domova v kontexte dramaterapie a sociálnej inklúzie.

Konferencia ukázala, že analýza blízkosti, osamelosti a reziliencie nepredstavuje len akademickú diskusiu, ale zároveň odhaľuje spektrum možností, kam sa môže súčasná divadelná tvorba posunúť. Účastníci konferencie odchádzali s pocitom, že dialóg o blízkosti, osamelosti a reziliencii bude ešte

dlho pokračovať – v sálach divadiel, na univerzitných prednáškach, ale aj v samotnej každodennej divadelnej praxi. V časoch rýchlych zmien a narastajúcej spoločenskej úzkosti nadobúda divadlo novú dôležitosť: stáva sa miestom, kde môžeme znovu objavovať ľudskosť, zdieľať ticho aj hlas a budovať schopnosť prekonať náročné obdobia. Konferencia to potvrdila jednoznačne – divadlo reflektuje náš svet a učí nás, ako zostať spolu, keď všetko ostatné smeruje k izolácii.

Pozn.: Konferencia sa konala v rámci riešenia projektu VEGA č.2/0112/23 „Poetika absurdity, nonsensu a paradoxu v súčasnom divadle“.

PhDr. Barbora Krištofová, PhD., MLitt
katedra dramaturgie, réžie a teatrológie
Foto: Mahdalyna Buriadnyk, réžia dokumentárnej tvorby

OD STRIHU K DIALÓGU

AI V DOKUMENTÁRNOM FILME

Záber vytvorený AI z filmu Akcia Monaco
(réžia Dušan Trančík)

Rozhovor so strojom

Celý svoj profesijný život som vnímal strižňu ako miesto, kde vediem tichý dialóg s materiálom. Hľadám v záberoch skryté významy, rytmus, pravdu. Dnes sa však tento dialóg zmenil. Už v ňom nie som sám. Vstúpil doň tretí partner – umelá inteligencia.

Moja cesta k AI nebola o fascinácii technológiou, ale o pragmatickej potrebe prežiť v záplave dát. No to, čo začalo ako snaha ušetriť čas pri prepisoch rozhovorov, sa zmenilo na hlbokú revíziu toho, čo vlastne znamená tvoriť dokument. Dokumentárny film nikdy nebol čistým „zrkadlom reality“. Vždy bol interpretáciou. No kým doteraz sme interpretovali to, čo existuje, generatívna AI nám umožňuje tvoriť to, čo iba vyzerá, akoby existovalo. A to je zásadný zlom.

Rozšírená myseľ: keď scenár píšete s algoritmom

Je to, akoby som mal kolegu, ktorý

prečítal všetky knihy protagonistu, pozná historický kontext a nikdy sa neunaví. Presne tak fungujú veľké jazykové modely v príprave filmu. Nie sú to len vyhľadávače. Sú to „sparring partneri“.

Pri práci na biografickom filme som AI nepoužíval na to, aby mi „vyplula“ hotový text. Používal som ju ako oponenta. Pýtal som sa: „Čo mi v tom príbehu chýba? Kde je v scenári logická diera?“ AI tu nefunguje ako autor, ale ako katalyzátor môjho vlastného myslenia. Núti ma formulovať myšlienky presnejšie. Je to partnerstvo, nie automatizácia. Nebezpečenstvo číha len v lenivosti – ak by som nechal stroj tvoriť za mňa, výsledkom by bolo priemerné klišé generované z tréningových dát. Tvorivosť sa nestráca, len sa presúva od „písania slov“ k „hľadaniu zmyslu“.

Strižňa ako databáza významov

V strižni sa udiala tichá revolúcia.

Kedysi som strihal časovú os. Dnes ťažím dáta. Vďaka AI už nevidím film len ako dlhý pás obrazov, ale ako databázu, ktorej sa môžem pýtať. „Nájd mi výpovede o rodine.“ „Ukáž mi všetky zábery s dažďom.“

Nie je to len o rýchlosti. Je to o slobode. Keď nemusím hodiny mechanicky hľadať konkrétnu vetu v prepise, ostáva mi mentálna kapacita na to podstatné.

Hranica pravdy: reštaurovať alebo falšovať?

Najtenší ľad, po ktorom kráčame, je úprava reality. Pri filme Akcia Monaco nám AI pomohla vyčistiť staré archívne zvuky tak dokonale, že sme mohli oddeliť hlas od hudby a nanovo ho použiť v novom kontexte. Pri inom filme sme pomocou AI naklonovali hlas protagonistky, aby sme opravili jednu vetu. Znela identicky, význam ostal pravdivý. Ale technicky? Je to fabrikácia. Tu sa dostávame k jadru etiky novej éry. Nie

je dôležité, či je pixel „skutočný“. Dôležité je, či je pravdivý zámer. Ak použijeme AI na to, aby sme diváka oklamali, zrádame dokument. Ak ju používame, aby sme myšlienku spravili čistejšou (a priznáme to), je to legitímny nástroj.

Imaginárna kamera

Ešte ďalej zachádza generovanie obrazu. V pripravovanom filme Jaro Vojteka *Zázraky*, ktorý sa venuje aj téme alkoholizmu, som nechcel realitu rekonštruovať, ale dekonštruovať. Pomocou AI sme z fotiek vytvorili snové, desivé vizie. Nesnažili sme sa tváriť, že „takto to bolo“. Hovorili sme: „Takto to bolo.“

V takomto prípade sa AI stáva poetickým nástrojom. Je to imaginárna kamera, ktorá nenatáča svet vonku, ale svet vnútri hlavy. Problém nastáva len vtedy, ak by sme generovaný obraz vydávali za historický dôkaz.

Etika a budúcnosť pravdy v dokumentárnom filme

Čo sa stane s dokumentárnym filmom v momente, keď generovaná realita bude na nerozoznanie od autentického záznamu? Táto otázka sa stáva ústredným problémom dokumentárnej praxe. Nejde len o ďalší stupeň v histórii filmovej manipulácie, ale o kvalitatívny zlom. Problémom už nie je len interpretácia reality strihom, ale schopnosť AI vytvárať materiál, ktorý sa tvári ako záznam, čím sa narušá samotný základ dôvery medzi divákom a dielom.

Dôležité preto nie je, či je obraz syntetický, ale ako je označený a či vieme overiť jeho pôvod. Z toho vyplývajú tri praktické kroky. Divák by mal vopred vedieť, v akom režime s AI pracujeme. Zároveň musíme viesť záznam o pôvode materiálu a použitých nástrojoch, takzvaných paradátach. Tretím nevyhnutným krokom je, aby boli zásahy jasne označené v obraze alebo titulkoch.

Existujú „červené čiary“, ktoré nemožno prekročiť, ako napríklad prezentovať AI-generovaný „archív“ ako historicky pravý, klonovať hlas bez súhlasu (čo sa udialo v kauze Anthonyho Bourdaina vo filme *Road Runner*) alebo vkladať do úst protagonistov vety, ktoré nepovedali. Ak sa realita premieša so syntetikou bez priznania, dochádza k „zmúteniu historického záznamu“ a strácame referenčný bod pravdy.

Záver: autorstvo ako etická kuratela

Ak tradičný dokument staval svoju dôveryhodnosť na tom, čo kamera „zachytila“, nástup AI presúva ťažisko dôvery na to, ako a prečo dielo vzniklo. Autorstvo sa v ére AI nevytráca – mení sa len miesto jeho výkonu. Z technického tvarovania materiálu sa presúva ku kurátorskému a etickému rozhodnutiu, teda k definovaniu pravidiel zásahu a k odvahe nevygenerovať to, čo by mohlo zradiť pravdu. Otázka teda nestojí „film s AI alebo bez AI“, ale aké pravidlá pri práci s AI autor vedome prijme, zdokumentuje a umožní divákovi overiť. AI by sme nemali vnímať ako náhradu ľudskej tvorivosti, ale ako nástroj, ktorý nám umožní dostať sa v hľadani pravdy hlbšie.

Peter Harum

Pôvodný záber na rieku z pripravovaného filmu *Zázraky* (réžia Jaro Vojtek)

Zmenená atmosféra v zábere na rieku z pripravovaného filmu *Zázraky* (réžia Jaro Vojtek)

(NE)MOŽNÉ SA STALO MOŽNÝM

REPORTÁŽ Z FESTIVALU ARTORIUM 2025

Banská Bystrica sa na štyri dni stala miestom, kde sa realita ohýbala, pravdepodobnosť strácala pevný tvar a umelecké riziko bolo rovnako prirodzené ako dych. Pätnásty ročník festivalu ARTORIUM priviezol do mesta študentské divadlo z ôsmich krajín Európy – a spolu s ním otázku, ktorá sa vznášala nad celým programom: Čo všetko je ešte možné?

A čo už nie?

Téma ročníka, **(Ne)možné**, nebola iba sloganom v programovom bulletine. Zarezala sa do diskusií, pohybových laboratórií, inscenácií, aj do rozhovorov pri káve medzi workshopmi. „Možno práve toto je festival, kde je možné všetko, čo by inde bolo nemožné,“ povedal manažér Divadla Akadémie umení **Michal Ditte**, keď sme ho zastihli pred jedným z predstavení. „Nie preto, že máme menej pravidiel. Ale preto, že študentské divadlo si ešte nemusí chrániť žiadne pozície – má slobodu. A sloboda je najlepší dramaturg.“

Divadlá priniesli svoje svety – a každý bol iný

Z Poľska prišla performance **Nowość²**, melancholická aj digitálne hravá. Zo Slovinska temná, presná a existenciálna adaptácia **Skoncovať s Eddym**. Zo Španielska rytmický, fyzicky náročný **iHaml3t**, ktorý v Blackboxe vyvolal ovácie. A domáca pôda? Tá žila vlastným pulzom – od pohybového laboratória **H.E.R.O.**, cez poetickú performance **Correlation**, až po intímnu hereckú výpoveď v inscenácii **#Akimy-takaaku**.

Výrazným prvkom tohto ročníka bolo otvorenie festivalu nezriadeným divadlám. Divadlo Odivo, Slzy Janka Borodáča, Uho1_92 či Divadlo Kontra tvorili profesionálny kontrast študentských predstavení.

„Je dôležité, aby študenti videli aj nezávislé divadlo – nie iba to východiskové, ale aj to, ktoré vzniká z potreby povedať niečo bez kompromisov,“ dodal Michal Ditte. „To je tá druhá polovica reality, ktorú v škole nevyrobíte – musíte ju ukázať zvonka.“

Workshopy ako laboratórium odvahy

Festival nebol iba sledom predstavení – každý deň dopoludnia prebiehali workshopy. A nie hocijaké. Fyzické divadlo, autorská tvorba, dramaturgia, performatívna prítomnosť, psychofyzické herectvo či projektové plánovanie.

Mária Danadová učila študentov „stelesňovať výpoveď“ – nie hovoriť text, ale nechať ho prejsť telom. Iveta Ditte Jurčová viedla workshop „Šiesta pravda“, kde sa hľadala autenticita, kto-

rá „nie je pekná, ale presná“. Veronika Malgot otvárala priestor pre autorskú performance, Júlia Rázusová prepájala text a telo a Monika Deset Škojcová ukazovala, ako sa umelecké nápady menia na realizovateľné projekty. Michal Ditte študentom a študentkám odkryl uvažovanie dramatika, snažil sa ich priviesť k tomu, že príbehy a postavy sú všade okolo nás.

Najväčší ohlas však mal **Psychical Theatre Lab** – medzinárodné pohybové laboratórium s Pavlom Serišom, Luciou Bielik a Radoslavom Piovarčim. Ich otvorená hodina v Pohybovke bola jedným z momentov, keď sa publikum stalo súčasťou tvorby. Všetky oči sledovali, ako sa pohyb mení na význam a význam na vzduch.

Mesto divadla, škola dialógu

ARTORIUM sa odohrával na viacerých miestach: Divadlo AU, Bábkové divadlo na Rázcestí, Divadlo Štúdio tanca, Záhrada – CNK. Publikum sa tak doslova presúvalo medzi umeleckými ekosystémami Banskej Bystrice.

Jednou z hlavných diskusií bola debata „O slovenskom divadle a žiadnom inom“, kde tri výrazné ženské hlasy – Iveta Ditte Jurčová, Júlia Rázusová a Monika Kováčová – otvorene pomenovali problémy systému, vyhorenie, boj o publikum aj mentálne zdravie tvorcov. Uprostred toho však zaznieval aj optimizmus: divadlo stále má zmysel a možno práve vtedy, keď ním prechádza kríza.

Michal Ditte to pomenoval jednoducho: „Festivály ako Artorium dávajú nádej. Nie tú naivnú, ale tú, ktorá rastie z práce, energie a talentu. Keď vidím tých študentov tvoriť od rána do večera, viem, že slovenské divadlo má budúcnosť – a nie hocikakú.“

Záver

ARTORIUM 2025 nebol festivalom, kde by sa len sedelo v tme a čakalo na potlesk.

Bol to festival, kde sa:

- začínalo o deviatej ráno,
- diskutovalo do noci,
- hľadali nové jazyky divadla,
- a kde sa učilo nielen hrať, ale aj pozerieť.

„Divadlo je vždy o stretnutí,“ povedal na záver Michal Ditte. „A ak sa tieto štyri dni naozaj niečo dialo, tak to bolo presne ono – stretli sa ľudia, ktorí niečo hľadajú. To je viac než možné. To je potrebné.“

ARTORIUM 2025 tak uzavrelo ďalší ročník – odvážny, rôznorodý a plný energie. A mesto na chvíľu dýchalo inak: v rytme umenia, v rytme rizika, v rytme, ktorý sa nedá napodobniť. A ktorý by sme si mali pamätať.

Mgr. art. Michal Ditte, FDU AU v BB

Foto: archív autora

Hlavný partner podujatia: Fond na podporu umenia

Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

DOKUKONFERENCIA 2025

V dňoch 25. až 28. septembra privítala naša škola na Dokukonferencii študentov a pedagógov vysokých škôl dokumentárnej tvorby.

O čom konferencia vlastne je?

Edukatívna platforma určená pre pedagógov a študentov má za úlohu nielen predstaviť študentské projekty, ale najmä pomocou otvoreného dialógu ponúknuť nápady a návrhy na ich zlepšenie. Keďže sú prezentované filmy vo vývoji – rozpracované, nedokončené, hľadajúce svoj tvar – práve v tejto fáze získavajú ich autori najviac z možnosti otvorene o nich hovoriť a počúvať názory ostatných.

Študenti prezentujú rozpracované námety alebo celkom či čiastočne natočené filmy. Dôležitá je myšlienka projektu a jeho spracovanie. Pestrosť tém striedajúcich sa v projekčných blokoch udržiava študentov z rôznych škôl a aj ostatných účastníkov v strehu. Po predstavení filmu a objasnení jeho cieľa a cesty, ktorá autora ešte čaká, nastáva čas na pripomienky a otázky.

Diskusia tu nie je formalita, ale gro celého diania. Neexistuje hierarchia – hlas pedagóga má rovnakú váhu ako hlas študenta. Vytvára sa tak vzácný priestor, kde sa netreba báť priznať pochybnosti a kde sa každý príspevok stáva súčasťou spoločného premýšľania.

Kto prišiel a čo priniesol?

Do Bystrice zavítali ateliéry a katedry dokumentárnej tvorby z FAMU v Prahe, VŠMU v Bratislave, FAMO v Pisku, Slezskej univerzity v Opave, Univerzity Tomáša Baťu v Zlíne a, prirodzene, aj naša AU ako tohtoročná hostiteľská škola.

V diskusiách sa objavili aj osobnosti českého a slovenského dokumentu – napríklad z FAMU prišli Alice Růžičková či režisér Vít Klusák, zo Slezskej univerzity diskutovali Monika Horská a Kristína Pupáková, UTB reprezentovali Jan Gogola ml. a Milan

Cyroň a z VŠMU sa zapojili Edo Cicha či Jaro Vojtek. Domácu Akadémiu umení zastupovali najmä pedagógovia dokumentárnej tvorby Martin Palúch, Ľubomír Viluda, Mária Ridzoň-Ferencuhová a Peter Harum.

Ako vyzeral program?

Štvordňové tempo bolo svižné, ale zvládnuteľné. Deň sa začínal raňajkami, následne pokračoval projekciami študentských prác alebo prednáškou a končil neformálnymi debatami v spoločenských priestoroch fakulty alebo v jej okolí. Nechýbal ani sprievodný program, ktorý účastníkom umožnil spoznať Bystricu a zákulisie našej fakulty.

Pre študentov AU to bola výborná príležitosť vidieť, ako ich spolužiaci z iných škôl pracujú a ako uvažujú o dramaturgii, kamere, zvuku či vývoji námetu. Podľa reakcií bola práve otvorená debata jednou z najsilnejších a najpodnetnejších častí celej konferencie.

Čo si účastníci odniesli?

Najčastejším slovom, ktoré po konferencii zaznievalo, bolo „posun“. Posun v chápaní vlastného filmu, posun v tom, ako sa dá viesť diskusia, aj posun v poznaní toho, ako vyzerajú dokumentárne prístupy na rôznych školách. Študenti AU aj ostatných škôl oceňovali možnosť predstaviť svoje projekty na verejnej platforme a získať spätnú väzbu, ktorá sa inde hľadá veľmi ťažko – a často aj dlho.

Verejné prezentovanie vlastných projektov už na škole je skvelou prípravou pre budúce vystupovanie a prezentovanie diel a prác študentov. Hodnotenie vlastnými pedagógmi študenti dobre poznajú, konferencia však umožňuje získať množstvo nových pohľadov. Študent si tak môže vyskúšať, akým spôsobom by mohol byť hodnotený na inej filmovej škole, akými smermi môže svoj projekt posunúť alebo aký prínos môžu mať jeho nápady pre iných.

Rovnako dôležité bolo aj to, čo sa

dialo mimo projekčnej miestnosti: spoznávanie nových ľudí, výmena skúseností a množstvo malých rozhovorov, ktoré môžu neskôr prerásť do spolupráci či priateľstiev.

Čo na Dokukonferenciu hovoria účastníci?

Rozhovor so študentom dokumentárnej tvorby Valerym Nekaradzianym (1. ročník doktorandského štúdia na AU)

1. Aký je podľa teba význam a prínos dokukonferencie?

Podľa môjho názoru má študentská Dokukonferencia veľký význam pre mladých dokumentaristov. Predstavuje priestor na výmenu skúseností, tvorivých nápadov a filmárskych metód medzi začínajúcimi režisérmi, ktorí sa nachádzajú v podobnej fáze umeleckého vývoja. Je to miesto, kde sa môžu otvorene diskutovať o nových trendoch a smerovaniach súčasnej „univerzitnej“ dokumentaristiky, a zároveň aj to, ako tieto procesy ovplyvňujú širší profesionálny trh a samotné vzdelávanie filmárov.

Ďalším prínosom je možnosť získať cenné hodnotenie umeleckej aj dokumentárnej kvality študentských diel, čo výrazne prispieva k sebedovetiu mladého autora. Konferencia zároveň prirodzene vytvára malé tvorivé komunity – mikro-skupiny mladých dokumentaristov, v ktorých môže neskôr vzniknúť dlhodobá spolupráca a vzájomná podpora.

2. Aký projekt si na konferencii prezentoval a v akej je fáze?

Na konferencii som prezentoval svoj magisterský film s názvom «Výraj», ktorý je koncipovaný ako sociálno-politické esejistické dielo. Ide o film, ktorý sa venuje témam spoločenskej identity, vnútorných konfliktov a napätia medzi osobnou a kolektívnou históriou. Na konferenciu som priniesol verziu v štádiu hrubej montáže, čo znamená, že film mal už základnú dramaturgickú štruktúru a rytmus, no stále bol otvorený výraznejším vizuálnym aj naratívnym úpravám.

3. Pomohla ti spätná väzba pedagógov či študentov z iných škôl? Ovplyvnili ťa alebo zaujali svojím pohľadom?

Áno, spätná väzba bola pre mňa veľmi užitočná. Konzultácie s pedagógmi aj študentmi z rôznych škôl mi pomohli rozhodnúť sa pre radikálnejšie vizuálne úpravy a zároveň ma prinútili vážnejšie sa zamyslieť nad niektorými

aspektmi filmu, ktoré boli pre mňa ako autora jasné, no divák ich nedokázal jednoznačne prečítať.

Okrem toho ma osobné rozhovory s niektorými účastníkmi priviedli k uvedomeniu si dôležitosti dôkladného riešenia otázok súvisiacich s autor-skými právami, archívnymi materiálmi a právnou stránkou dokumentárnej tvorby. Táto spätná väzba ma teda nielen ovplyvnila, ale aj výrazne obohatila.

4. Čo ti osobne dalo stretnutie s kolegami z ďalších škôl?

Stretnutie s kolegami z rôznych filmových škôl mi poskytlo jasnejšie uvedomenie si vlastného tvorivého prostredia a kontextu, v ktorom sa ako mladý dokumentarista pohybujem. Pomohlo mi to pochopiť, aké témy sú aktuálne nielen pre mňa, ale aj pre mojich rovesníkov a ako každý z nás hľadá svoj osobitý spôsob filmového vyjadrenia. Zároveň som získal pocit spolupatričnosti a vedomie, že v tvorivých zápasoch nie som sám. Toto stretnutie vo mne posilnilo pocit

motivácie, inšpirácie a zároveň zdravú, pozitívnu konkurenciu, ktorá človeka posúva dopredu.

Bystrica ako dejisko

Pre našu školu bola konferencia nielen organizačnou výzvou, ale aj príležitosťou ukázať, že dokážeme vytvoriť atmosféru pre intenzívnu prácu a príjemné stretávanie. Z reakcií účastníkov bolo zrejmé, že FDU AU pôsobila ako prirodzené a otvorené miesto, kde sa dá sústrediť, učiť, ale aj baviť.

Dokukonferencia 2025 tak potvrdila, že dokumentárny film sa najlepšie rozvíja tam, kde má priestor na dialóg. Tento rok bola týmto priestorom síce naša Akadémia umení v Banskej Bystrici, no po ukončení ďalšieho stretnutia môžeme znovu konštatovať to najdôležitejšie: pokiaľ konferencia prináša priestor pre študentov, ich tvorbu a hodnotnú debatu o tom, čo nás baví a v čom sa chceme zlepšiť, môže sa odohrávať kdekoľvek. Tešíme sa na ďalšie stretnutia.

Mgr. art. Laura Gubalová

FDU AU UVÁDZA NOVÉ VYSOKOŠKOLSKÉ SKRIPTÁ PRE MODERNÚ DIVADELNÚ EDUKÁCIU

Fakulta dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici pokračuje v systematickom naplňaní svojho dlhodobého cieľa zabezpečiť, aby každý študijný predmet disponoval vlastnými odbornými študijnými materiálmi vytvorenými jeho pedagógmi a garantmi. Najnovším príspevkom k budovaniu komplexného vzdelávacieho zázemia sú dve čerstvo publikované skriptá **Divadlo a hmotná kultúra I., II.** od Mgr. art. Jaroslava Daubravu, ArtD. a **Umenie grantu. Tvorba projektov v divadelnom prostredí** od Mgr. art. Adriány Ciešlakovej, PhD. Obe publikácie predstavujú nielen didaktický materiál, ale zároveň výrazný odborný prínos pre študentov aj širšie umelecké prostredie.

Divadlo a hmotná kultúra I., II.

Skriptá predstavujú nový pohľad na vizuálne základy scénickej tvorby. Učebný predmet Divadlo a hmotná kultúra I.– IV. zaradený do kurikula FDU po akreditácii v roku 2023 vznikol ako odpoveď na dlhodobú absenciu samostatnej katedry scénografie. Materiál k tomuto predmetu tak predstavuje významný krok k posilneniu vizuálneho vzdelávania v študijných programoch dramaturgie, réžie a teatrológie.

Daubravova publikácia sa zameriava na prepojenia medzi hmotnou kultúrou a scénickou tvorbou v širokom kultúrno-historickom rozmere. Študentom poskytuje nielen prehľad vývoja architektúry, priestorovej kultúry, bývania či odevu, ale aj ich presahy do scénografického uvažovania. Vizuálne artefakty sú predstavené nielen ako zdroj estetických východísk, ale aj ako súčasť tvorivého rozhodovania pri formovaní divadelného obrazu.

Z pedagogického hľadiska sú skriptá špecifické v tom, že každé obdobie hmotnej kultúry doplnia kapitola venovaná konkrétnym prejavom jej aplikácie (alebo zámernému nevyužívaniu) v scénografických riešeniach. Umožňujú tak študentom porozumieť prepojeniu medzi historickou vizualitou a súčasnou tvorivou praxou. Prvá časť skript sleduje vývoj hmotnej kultúry od najstarších období po renesanciu, druhá časť sa venuje vybraným artefaktom v celej línii ich chronologického vývoja. Publikácia tak vytvára ucelený most medzi teóriou vizuálnej kultúry a jej scénickým stvárnením.

Umenie grantu. Tvorba projektov v divadelnom prostredí

Druhým prírastkom do knižnice FDU je publikácia od Adriány Ciešlakovej vytvorená ako študijný materiál k predmetu Projektová tvorba a produkcia. Vysokoškolské skriptá majú širší ambivalentný charakter. Spájajú

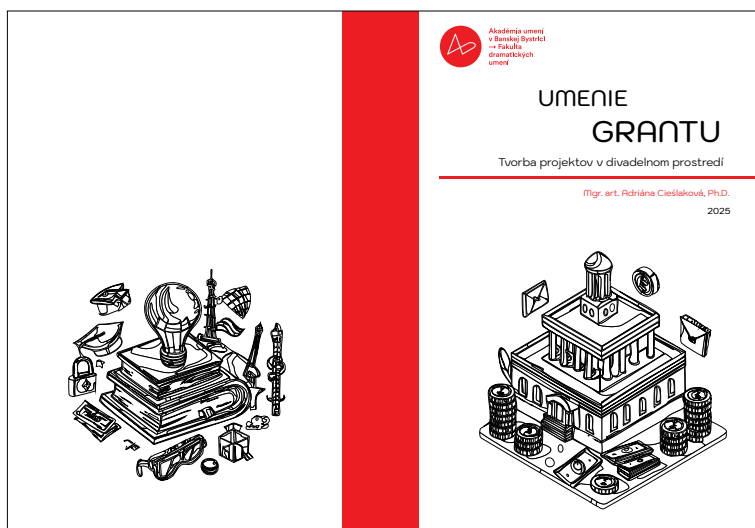
praktickú príručku, teoretické i metodické východiská a umelecké uvažovanie.

Ciešlaková prezentuje grantový projekt nie ako byrokratický dokument, ale ako dramaturgickú osnovu, ktorá dáva umeleckému zámeru formu, štruktúru a argumentačnú hĺbku. Skriptá ponúkajú praktické nástroje, metodické postupy a jasne usporiadaný návod od definovania cieľov a cieľových skupín cez tvorbu rozpočtu až po písanie presvedčivého textu, ktorý osloví odborné komisie i budúcich spolupracovníkov.

Kniha akcentuje najmä štruktúrovanosť, logickú nadväznosť a kreatívny charakter tvorivého procesu pri príprave divadelného projektu. Je určená nielen študentom umeleckých škôl, ale aj začínajúcim či etablovaným tvorcom v kultúrnom sektore. Významným prvkom publikácie je tiež jej vizuálne spracovanie. Ilustrácie a grafické riešenie od Mgr. art. Olivera Kuklovského, absolventa Katedry intermédií a digitálnych médií FVU AU, dodávajú skriptám koherenciu a estetickú kvalitu, čím reagujú na potreby umeleckého a kultúrneho prostredia.

Obe publikácie predstavujú dôležitý míľnik v systematickej tvorbe študijných materiálov na Fakulte dramatických umení. Reprezentujú strategickú snahu fakulty posilniť odborné zázemie pre výučbu, prehĺbiť kvalitu umeleckého vzdelávania a vytvoriť ucelený systém materiálov, ktoré reflektujú špecifiká divadelnej tvorby v súčasnosti. Okrem svojho edukačného účelu obohacujú slovenské teatrologické, scénografické a producentské diskurzy a zároveň podporujú umeleckú prax ako premyslený proces, ktorý stojí na prepájaní kreativity, know-how a kultúrno-historickej orientácie.

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD., prodekan
kanka pre rozvoj FDU

HOVORIŤ KRÁSNE NESTAČÍ

V umeleckom prednese nejde len o pekne znejúce slová či bezchybnú výslovnosť. Estetika prejavu je len jednou časťou celku. Skutočný prednes začína tam, kde sa text stáva výpoveďou. Pravdivou, presvedčivou a precítenou. Publikum totiž okamžite vycíti, či recitátor text len prednáša, alebo či sa ním nechá viesť a dotýka sa niečoho hlbšieho.

Recitácia nie je len technická disciplína. Je to živé stretnutie s literatúrou, v ktorom sa hlas recitátora mení na most medzi svetom autora a poslucháča. Emócia, myšlienka a osobné prežívanie musia byť v rovnováhe s formou. A práve vtedy vzniká umelecký moment, keď už nepočúvame len to, ako je text povedaný, ale vnímame to, čo s nami robí.

Jedným z podujatí, kde sa presne takýto typ prednesu hodnotí a vyzdvihuje, je Medzinárodný festival poézie vo Valašskom Meziříčí. Patrí medzi najvýznamnejšie podujatia v oblasti umenia prednesu v česko-slovenskom priestore a nadväzuje na prestížne národné súťaže ako slovenský Hviezdoslavov Kubín a český Wolkrův Prostějov.

60. ročník festivalu, ktorý sa konal 16. – 18. októbra 2025, sa vyznačuje špecifickým bodovacím systémom inšpirovaným športovými disciplínami. Sedemčlenná odborná porota hodnotí výkony verejne na škále od 1 do 10 bodov, pričom najvyššia a najnižšia známka sa škrtajú. Súťaží sa v dvoch kolách a o konečnom poradí rozhoduje súčet bodov. Festival je známy vysokou úrovňou účastníkov, ktorí vynikajú originálnou dramaturgiou a silným interpretačným cítením. Každý recitátor si pripravuje dva texty, pričom práve poézia je v jednom z kôl povinná.

Súčasťou jubilejného ročníka boli aj študenti herectva Laura Rumanská a Dávid Krajčík.

Laure a Dávidovi ďakujeme za dôstojnú reprezentáciu a prajeme im mnoho ďalších umeleckých úspechov.

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.
prodekanka pre rozvoj FDU
Foto: archív Kázetko – Kulturní zařízení
Valašského Meziříčí

KONFERENCIA PREMENY DRAMATURGIE S ÚČASŤOU FILMOVÝCH SCENÁRISTIEK

Študenti Akadémie umení v Banskej Bystrici boli už po druhýkrát pozvaní na konferenciu s názvom Premeny dramaturgie, ktorej 8. ročník organizuje začiatkom decembra Ústav filmovej, televíznej a rozhlasovej tvorby Slezskej univerzity v Opave. Konferenciu okrem seminárov a príspevkov pedagógov z rôznych univerzít tvorí aj prezentácia študentov filmových škôl. Tí sa snažia predstaviť svoje projekty, na ktorých pracujú a hľadajú dramaturgické návrhy na zlepšenie svojich filmov. Konferencia tak vytvára akýsi bezpečný priestor, kde odborníci, pedagógovia a študenti filmových škôl tvoria diskusiu o danom probléme, téme či príbehu a snažia sa projekty spoločne posunúť ďalej.

Konferencia taktiež dobre slúži aj ako miesto, kde sa študenti môžu spoznať a porovnať témy, ktoré ich v súčasnosti oslovujú. Na konferencii sa zúčastnili študenti Univerzity Tomáša Baťu v Zlíne, Slezskej univerzity v Opave, Filmovej akadémie Miroslava Ondříčka v Písku, VŠMU v Bratislave a Akadémie umení v Banskej Bystrici. Za banskobystrickú filmovú katedru prezentovali svoje bakalárske projekty Sára Jurišičová, Lenka Příbojová, Nina Pekárová a Michaela Žišková. Niektoré témy vybraných študentiek sú integrované nielen do ich scenárov hraných filmov, ale sú zároveň spracovávané aj v rámci dokumentárnych projektov, na ktorých spolupracujú s režisérmi a režisérkami z katedry dokumentárnej tvorby. Ide o nový systém, ktorý študenti scenáristiky môžu využívať a mať tak z jedného zberu materiálu až dva výstupy. Niektoré prezentované námety z Akadémie umení v Banskej Bystrici zase prekvapili tým, akým ďalekým vývojom už prešli. Príkladom je filmový scenár k celovečernému filmu o hudobníkovi Mariánovi Vargovi, ktorý tvorí

študentka Sára Jurišičová. Študentka na tvorbe filmu spolupracuje s manželkou zosnulého hudobníka, využíva grantové systémy, pripravuje teaser a hľadá producenta pre realizáciu tohto sľubného projektu.

Súčasťou konferencie bola aj časť, v ktorej študentom a odbornej verejnosti prednášali vybraní pedagógovia. Akadémiu umení v Banskej Bystrici v tejto časti prezentovala projekcia dokumentárneho filmu Neviditeľný Jan Gogola – išlo o netradičnú prednášku, tzv. work in progress, v ktorej autor filmu a pedagóg Akadémie umení v Banskej Bystrici Marek Janičík

„pustil“ zúčastneným pracovnú verziu filmu o slávnom dramaturgovi Janovi Gogolovi. A spolu s obecnstvom sa snažil nájsť chyby, nájsť návrhy na zlepšenia, nápady, ktoré by pomohli tento celovečerný dokumentárny film vylepšiť ešte pred oficiálnym uvedením. Film Neviditeľný Jan Gogola vznikol aj za pomoci interného grantu Akadémie umení v Banskej Bystrici a svoju premiéru bude mať na medzinárodných filmových festivaloch v júni 2026. Televízne uvedenie sa očakáva na jeseň toho istého roku.

Marek Janičík

OD SHAKESPEARA PO AI

WORKSHOP, KTORÝ ŠTUDENTOM PRINIESOL NOVÝ POHĽAD NA DIVADLO

Ako vyzerá divadlo, v ktorom spolupracuje človek a umelá inteligencia? Odpoveď na túto otázku hľadali v septembri na Donovaloch študenti piatich stredných odborných a umeleckých škôl v rámci vzdelávacieho programu Show your talent akreditovaného Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR. Diskusiu viedla Barbora Krištofová, doktorandka Katedry dramaturgie, réžie a teatrológie Fakulty dramatických umení na Akadémii umení.

Cieľom workshopu bolo ukázať študentom, že súčasné divadlo „ide s dobou,“ a že okrem klasických dramatických textov pracuje divadelné umenie aj s generatívnou umelou inteligenciou. Študenti mali možnosť prakticky sa zapájať a diskutovať o tom, ktoré nástroje umelej inteligencie využívajú, v akej krajine bola prvýkrát uvedená inscenácia, ktorej text pomohla vytvoriť umelá inteligencia a či už takéto divadelné predstavenie navštívili.

Workshop nadviazal na dielo R.U.R. od Karla Čapka, v ktorom sa prvýkrát objavilo slovo robot. Študenti sa oboznámili aj s divadelnými inscenáciami, ktorých text vznikol práve pomocou umelej inteligencie: AI: Kdýž robot píše hru (Švandovo divadlo na Smíchov, Praha, 2021, réžia: Daniel Hrbek), Babylónia (Kultúrne centrum P*AKT, Bratislava, 2022, réžia: Ema Benčíková) a Tretia verzia pravdy (Mestské divadlo Žilina, 2024, réžia: Eduard Kudláč). Workshop tak spojil svet klasickej literatúry s modernými technológiami a ukázal, že medzi perom a procesorom nie je až taká veľká priepasť, akoby sa mohlo zdať. Účastníci sa zhodli, že AI nie je hrozbou pre tvorivosť, ale skôr novým nástrojom, ktorý dokáže rozvíjať

nápady, inšpirovať, pomáhať pri úpravách textu, ale „iskra“ tvorby zostáva stále v rukách človeka.

PhDr. Barbora Krištofová, PhD., MLitt
Katedra dramaturgie, réžie a teatrológie
foto: archív autorky

ODIŠIEL TEN, KTORÝ POCHOPIL KANTA

V časoch, keď Fakulta dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici zápasila s priestorom, financiami či svojim renomé, prichádzal každý týždeň z Bratislavy večne usmiaty profesor. Nebál sa jej priestorov, financií a jej renomé. A nebál sa poslucháčov fakulty, budúcich umelcov. Tí boli v začiatkoch fungovania tejto školy vďační každému, komu skutočne záležalo na ich vzdelaní. Profesor na stôl položil kofolu, upravil si prefajčené žlté fúzy pod nosom a frázou, ktorou sa štartujú preteky F1 v Monte Carle „Lights out — and away we go!“ sa pustil do prednášky.

A málokto v podstate skutočne rozumel tomu, čo sa nám snažil povedať. Nešlo o to, že by profesor prednášal nezrozumiteľne. Dôvodom bola náročnosť toho, čo prednášal. Filozofia a estetika, ktorej možno nerozumeli ani tí, čo tie prazvláštne teórie vymýšľali. Vedeli sme však, že profesor Oliver Bakoš tomuto svetu skutočne rozumel. Hnevali sme sa na svoju nevzdelanosť, hlúposť, ktorou sme odmietali vstúpiť do sveta, ktorý nám profesor otváral. A závideli sme mu jeho rozhľad a múdrosť v tomto smere. A profesor vedel, že možno hádže hrach na stenu. Napriek tomu nám dokázal tento zložitý filozofický svet odprednášať s úsmevom na tvári.

Oliver Bakoš sa narodil roku 1953 v Bratislave. Po absolvovaní strednej školy sa rozhodol pokračovať v štúdiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, kde sa špecializoval na estetiku a filozofiu. Po jej dokončení začal pracovať ako asistent na katedre filozofie. V roku 1984 úspešne obhájil svoju dizertačnú prácu, ktorá sa venovala metodologickým aspektom krásna v nemeckej klasickej estetike. Medzi rokmi 1985 a 1987 absolvoval stáž na Humboldtovej univerzite v Berlíne. O štyri roky neskôr,

v roku 1988, získal titul docenta na katedre estetiky na Univerzite Komenského. V rokoch 1989 až 1992 viedol katedru estetiky na tejto fakulte a od roku 1995 sa opäť stal jej vedúcim.

Profesor Oliver Bakoš bol aj úspešným spisovateľom nielen v rámci svojho odboru. Pravidelne prispieval do viacerých novin ako napr. Pravda. A zároveň sa uplatňoval aj ako filmový kritik a publicista v oblasti kinematografie. Ako prozaik sa presadil o. i. v uznávanej súťaži POVIEDKA, kde v roku 1999 patril medzi finalistov. Svoj humor dokázal pretaviť aj do prózy, pričom u čitateľov bola obľúbená kniha Katedra paupológie a ďalšia zbierka humoristických poviedok O učiteľoch a ľudoch. V oboch profesor Bakoš využil prostredie vysokej školy, ktoré dobre poznal.

Profesor Oliver Bakoš zomrel začiatkom novembra. Rozlúčiť sa s ním je možné výňatkom z jeho diela, ktoré najlepšie vystihuje jeho charakter, spô-

sob premýšľania a odkaz tejto zložitej dobe: „Humor čelí ľudskej zlobe. Ani ľudia, ktorí naozaj chcú byť zlí, nechcú byť smiešni. „Dobří“, ktorí svoje „dobro“ všetkým brutálne vnucujú, smiech neznášajú rovnako. Ide im vždy o ten pomyselný odkaz na vážnosť, ktorá smiech dusí a pretne, ktorá sa snaží komickú stránku sveta zakryť čiernym závojom akejsi zodpovednosti. Ale smiech je fascinujúcim spôsobom presný a zasahuje práve v tom bode, v ktorom treba vrátiť svetu rovnováhu. Preto sa humor podobá tancu medzi hodnotami, na ktoré ukazuje s istotou šamana modernej a vlastne každej doby. Kedykoľvek a kdekoľvek zazvoní smiech, ukáže na hodnoty, ktoré sú už azda skryté alebo zabudnuté, ale stále platia. To, čo znie v hĺbke smiechu, je pravda.“

Marek Janičík

REBEKA BIZUBOVÁ ZÍSKALA STRIEBORNÉHO ŠTUDENTSKÉHO OSCARA ZA DOKUMENT SPOVEĎ

Bývalá študentka Akadémie umení v Banskej Bystrici dosiahla mimoriadny medzinárodný úspech. Slovenská režisérka Rebeka Bizubová si 6. októbra 2025 v New Yorku prevzala strieborného študentského Oscara v kategórii dokumentárny film za snímku Spoveď (Confession). Informáciu priniesol Hollywood Reporter.

Film o osobnej skúsenosti a sile prehovoriť

Film Rebeky Bizubovej Spoveď vznikol v produkcii Filmovej a televíznej fakulty VŠMU a prináša intímne spracovanie témy sexuálneho obťažovania v cirkvi. Režisérka vo filme pracuje s minimalistickými prvkami a príbeh z vlastnej skúsenosti podáva formou doslovnej spovede. Prekonávanie vlastného strachu a snaha vyrovnáť sa s minulosťou tak dostávajú nový rozmer a šepot nesúci sa filmom naberá na sile. Aká je ale jeho cesta a význam?

„Len preto, že niekto urobí film o svojej vlastnej traume, neznamená to, že nepotrebuje čas na uzdravenie... Často nám hovoria, aby sme mlčali, ale

stále nejako nájdeme svoj hlas,“ uviedla Bizubová pri preberaní ocenenia, ktoré jej odovzdal herec a režisér Lou Diamond Phillips.

O študentského Oscara sa v roku 2025 uchádzalo viac ako 3100 filmov z 988 univerzít z celého sveta. Študentské Oscary oceňujú tvorcov v oblastiach animovaných filmov, hraných (narrative) filmov, alternatívnych/experimentálnych filmov a filmov dokumentárnych. Rebeka získala striebro, pričom v dokumentárnej kategórii si zlaté ocenenie odniesla Tatiana McCabe z University of the West of England Bristol za film Tides of Life a bronz získala Jane Deng z New York University za snímku I Remember.

Všetky ocenené filmy zo Student Academy Awards sú automaticky oprávnené uchádzať sa o nomináciu na 98. ročník Oscarov v kategóriách krátky dokument, krátky animovaný film a krátky hraný film.

Festivalové úspechy

Film Spoveď už pred americkým úspechom zaujal odbornú verejnosť na

viacerých festivaloch. Rebeka Bizubová za film získala:

Slnko v sieti za najlepši krátky hraný film,

Modrého anjela na Art Film Feste za najlepši krátky film,

2. miesto v CILECT Prize 2025 v dokumentárnej kategórii,

ocenenia zo Zlín Film Festivalu a FIPADOC-u v Biarritz.

Silný moment pre slovenský film aj Akadémiu umení v Banskej Bystrici

Strieborný študentský Oscar pre Rebeku Bizubovú predstavuje významný úspech nielen pre samotnú režisérku, ale aj pre slovenskú filmovú tvorbu a školy, ktoré ju formovali. Jej cesta k medzinárodnému oceneniu je skvelým príkladom toho, že aj silné, odvážne či osobné príbehy mladých tvorcov dokážu uspieť na svetovej scéne. A my sme radi, že sa začala práve na Akadémii umení v Banskej Bystrici.

Mgr. art. Laura Gubalová

NOVÉ TVÁRE NA KATEDRE FILMOVEJ DRAMATURGIE A SCENÁRISTIKY

V posledných rokoch prechádzajú filmové katedry Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici významnou generačnou obmenou pedagogického zboru. Množstvo dlhoročných pedagógov, ktorí formovali školu po desaťročia, sa rozhodlo ukončiť svoju kariéru a odísť na dôchodok. Na ich miesto nastúpili noví akademici, renomovaní odborníci ako prof. Jiří Vorráč a doc. Mária Ridzoňová-Ferenčuhová. Aj v zimnom semestri 2025 pribudol nový pedagóg profesor Marek Leščák.

Marek Leščák patrí medzi najvýznamnejších slovenských scenáristov. Svoju filmovú kariéru začal už počas štúdií na Filmovej a televíznej fakulte Vysokej školy múzických umení, kde sa spoznal s režisérom Martinom Šulíkom. S ním spolupracoval aj na medzinárodne uznávanom filme Záhrada, ktorý je považovaný za najlepší slovenský film 90. rokov minulého storočia. Úspech prišiel aj s ďalšími dielami, na ktorých Marek Leščák spolupracoval v tandeme s Martinom Šulíkom: Slnecný štát, Cigán alebo Tlmočník. Spoluprácu nadviazal aj s inými autormi ako Jaro Vojtek, Ivan Ostrochovský, Juraj Lehotský, Iveta Grófová či Mátyás Prikler. Jeho scenáre sa dočkali svetovej premiéry na prestížnych filmových festivaloch v Cannes a v Benátkach, kde získali viaceré významné ocenenia.

Marek Leščák je dvojnásobným držiteľom Slovenskej národnej filmovej ceny Slnko v sieti. Za film Záhrada získal aj českú filmovú cenu Český lev. Je

členom Slovenskej filmovej a televíznej akadémie, členom Českej filmovej a televíznej akadémie a členom Európskej filmovej akadémie EFA.

Ako pedagóg s dlhoročnou praxou bude na filmových katedrách fakulty dramatických umení prednášať autor-skú tvorbu a umelecké dielo, pričom sa bude zameriavať predovšetkým na prepojenie reality, dokumentárneho filmového jazyka a naratívneho rozprávania, ktoré formuje postavu vo filme.

Okrem pedagógov fakulta prijala aj v tomto roku aj doktorandov, ktorí na katedru filmovej dramaturgie a scenáristiky prinášajú praktické skúsenosti zo sveta televízie a kinematografie. Jed-

nou z nich je spisovateľka a scenáristka Alena Sabuchová, ktorá je laureátka prestížneho ocenenia Anasoft Litera z roku 2020. Toto ocenenie získala za kritikou uznávanú knihu Šeptuchy. Okrem úspešnej kariéry spisovateľky sa jej meno skloňuje aj v seriálovej tvorbe, kde ako scenáristka pracovala na viacerých úspešných projektoch ako napríklad Dunaj, k Vaším službám. A práve skúmaniu histórie vo filmových dielach sa bude venovať aj jej dizertačná práca.

Marek Janičík

PITCH LAB AU: INOVATÍVNY PRÍSTUP K PREZENTÁCII FILMOVÝCH PROJEKTOV ŠTUDENTOV

Filmové fakulty dramatických umení po prvýkrát organizovali deň PITCH LAB AU. Ide o špeciálny pitching pre študentov filmovej scenáristiky a dramaturgie a pre študentov dokumentárnej tvorby, v rámci ktorého môžu odprezentovať svoje bakalárske alebo magisterské námety pred odborníkmi z prostredia filmu. PITCH LAB AU sa uskutočnil v priestoroch kreatívneho centra ARTÉNA v SRTV v Mlynskej doline v Bratislave a pozvanie medzi hodnotiteľov prijali nielen pedagógovia našej fakulty, ale aj zástupcovia z STVR a známe mená z oblasti produkcie. Medzi nimi boli aj šéfdramaturg STVR Ondrej Starinský a úspešný producent Peter Veverka, ktorý okrem Slovenska pôsobí aj v Hollywoode a produkuje úspešné filmy v USA.

Študenti predstavili viacero zaujímavých projektov, pričom dostali spätnú väzbu od tvorcov. Zároveň sa na základe poznámok dramaturgov, programových dramaturgov a krea-

tívnych producentov z STVR pokúšali zistiť, ako na ich budúce filmy nazerá televízia a aká je možnosť spolupráce. Viacerí študenti dostali podporu od producentov, ktorí sa rozhodli vývoj ich scenáru či dokumentárneho filmu sledovať a ponúkli im spoluprácu.

„Z môjho pohľadu je neuveriteľne cenné, že prišlo k prvému kontaktu medzi našimi študentmi a ľuďmi z televízneho vývoja“, pripomenula dôležitosť tejto udalosti doc. Mária Ridzoňová-Ferenčuhová. *„Ja si myslím, že je skvelé, že sme mali možnosť prezentovať naše námety. A že sme si to vyskúšali ešte pred tým, ako ideme do praxe,“* doplnila študent tretieho ročníka Šimon Dobeš.

Pitchingy nie sú na katedre dokumentárnej tvorby novinkou. Tento rok však došlo k významnej zmene v ich organizácii. K študentom dokumentárnej tvorby sa pridali aj študenti filmovej dramaturgie a scenáristiky, ktorí sa rozhodli prezentovať námety na hrané filmy. Okrem toho budú študenti

scenáristiky spolupracovať aj na vývoji dokumentárnych bakalárskych filmov, ktorým v minulosti často chýbala dramaturgická podpora. Zároveň sa pitchingy presunuli do Bratislavy, aby sa na nich mohlo zúčastniť čo najviac filmových producentov a dramaturgov.

Cieľom tohto prepojenia je posilniť schopnosť spolupráce medzi rôznymi odbornými zameraniami, vytvárať profesionálne vzťahy a zlepšovať kvalitu výsledných diel. Pitchingy sa tak od tohto roka stávajú pravidelnou súčasťou výučby na katedre, pričom na konci letného semestra budú otvorené všetkým, ktorí hľadajú nové námety, talenty v oblasti kinematografie a televízie, alebo majú záujem prispieť k vzniku nového slovenského filmu.

Marek Janičík

ŠTIPENDIUM ZA UMENIE AKO NÁSTROJ PODPORY ŠTUDENTSKEJ UMELECKEJ ČINNOSTI FDU

Fakulta dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici pokračuje v posilňovaní podpory umeleckej tvorby svojich študentov prostredníctvom štipendijného programu ŠTIPENDIUM ZA UMENIE. Tento mechanizmus zavedený v roku 2024 umožňuje fakulte oceňovať výnimočné umelecké výsledky študentov všetkých troch stupňov štúdia z vlastných zdrojov.

Do polovice januára 2025 mohli študenti predkladať žiadosti s jasne formulovaným tvorivým zámerom, realizačným tímom, cieľmi umeleckej tvorby a jej odborným či spoločenským prínosom. Žiadosti posudzovala Štipendijná komisia zložená z vedúcich katedier a prodekanky pre rozvoj FDU ako poradného orgánu dekana. Štipendium bolo priznané po realizácii a verejnej prezentácii projektu.

V roku 2025 fakulta podporila desať umeleckých projektov, ktoré reprezentujú široké spektrum filmových, divadelných a interdisciplinárnych prístupov.

Podporené projekty v roku 2025

Nina Baránková (katedra filmovej dokumentárnej tvorby)

Vila

Krátkometrážny film rozpráva napätý príbeh dvoch stavbyvedúcich, ktorých začne vydierať ich imigrantský zamestnanec po odhalení ilegálnych praktík na stavbách. Hrozba odhalenia naruší ich dovtedajšiu spoluprácu a medzi kolegami vyvolá konflikt plný podozrení a manipulácií. Záver prináša nečakané vyústenie: jeden z dvojice situáciu účelovo zneužije, aby odstránil svojho kolegu a získal kontrolu nad nelegálnymi aktivitami.

Pedagogické vedenie: Mgr. art. Ivan Kršiak, ArtD.

Bc. Alex Csémi (katedra filmovej dramaturgie a scenáristiky)
Comedy Night

Martin, copywriter a začínajúci stand-up komik, má pred sebou dôležitú večer. Na open mic podujatie zavíta umelecký riaditeľ najväčšej stand-up

scény na Slovensku. Po mesiacoch prepisovania, workshopov a spätnej väzby je Martin pripravený zažiť. Jeho vystúpenie však narušia opití diváci, polícia, bývalá priateľka, aj jeho vlastní vnútorní démoni. Film skúma otázku, či dokáže prekonať chaos a „zakillovať“ aj napriek všetkým prekážkam.

Pedagogické vedenie: Mgr. art. Marek Janičík, ArtD.

Bc. Tereza Farkašová (katedra divadelnej dramaturgie, réžie a teatrológie)
Pohľad z mosta

Inscenácia na motívy hry Arthura Millera sleduje osudy dvoch sicílskych prisťahovalcov v období hospodárskej krízy v Brooklyne. Na pozadí napätých rodinných vzťahov a túžby po slobode a lepšom živote odhaľuje cenu, ktorú musia zaplatiť za svoje sny. Millerova dráma podáva obraz rodiny poháňanej vášňou, v ktorej sa osobné túžby stretávajú s morálnymi hranicami a spoločenskými očakávaniami.

Pedagogické vedenie: prof. Matúš Olha, PhD.

Bc. Matúš Gálik (katedra filmovej dokumentárnej tvorby)**Môjmu otcovi**

Osobný dokumentárny film skúma vzťahy medzi tromi generáciami mužov v autorovej rodine. Prostredníctvom rozhovorov s otcom a hľadaním súvislostí v rodinnej histórii sa autor pokúša pochopiť komplikovaný vzťah svojho otca s jeho otcom Viktorom. Film je intímnou sondou do otázok identity, rodičovstva a medzigeneračného porozumenia. Pedagogické vedenie: doc. Mgr. art. Jaroslav Vojtek, ArtD.

Margita Hüberová (katedra filmovej dokumentárnej tvorby)**Blokáda**

Dokumentárny film približuje prostredie študentských protestov v Srbsku, ktoré vznikli po tragickej udalosti z 1. novembra. Študenti začali blokať fakulty, vytvorili komunitný priestor plný diskusií, plánovania a vzájomnej podpory. Autorka ponúka autentický pohľad zvnútra ako účastníčka aj rozprávačka a zaznamenáva atmosféru života v blokáde i mimo nej. Film reflektuje odhodlanie mladých ľudí meniť spoločnosť napriek neistote, ako dlho bude ich boj trvať.

Pedagogické vedenie: doc. Mgr. art. Ľubomír Viluda, ArtD.

Filip Mihok (katedra filmovej dramaturgie a scenáristiky)**Moje telo**

Krátky film vychádza z autorovej vlastnej poviedky a sleduje protagonistu, ktorý po stretnutí s tajomným mužom získa zvláštnu schopnosť. Zakaždým, keď stratí vedomie, prebudí sa v inom tele. Film sa zaoberá stratou identity, rozkladom osobného a partnerského života a túžbou vrátiť sa k pôvodnej podobe seba samého. Ide o melancholickú cestu človeka, ktorý skúma hranice vlastného „ja“.

Pedagogické vedenie: Mgr. art. Marek Janičík, ArtD.

Bc. Lea Mračková (katedra herectva)**Nebo–Peklo**

Príbeh sleduje mladého akademického sochára Antona Belicu, ktorý sa snaží rozbehnúť svoju umeleckú kariéru. Na pozadí faustovskej témy sa rozvíja príbeh o ambíciách, pokušení a úskaliach umeleckého sveta. Otázka, čo musí mladý umelec obetovať pre úspech, získava v tejto inscenácii zároveň metaforický, aj veľmi súčasný význam.

Pedagogické vedenie: Mgr. art. Petra Kovalčíková, ArtD.

Nina Pekárová (katedra filmovej dramaturgie a scenáristiky)**Etnografický film**

Film mapuje subkultúru grafitu na Slovensku a analyzuje jej vývoj, motivácie a vnútornú diverzitu. Sleduje tri vývojové vrstvy subkultúry, skúma jej spoločenský kontext a vizuálny jazyk. Vďaka autentickým rozhovorom a pozorovaniu tvorivého procesu ponúka hlbší pohľad na fenomén, s ktorým sa verejnosť často stretáva, no málokedy pozná jeho širšie súvislosti.

Pedagogické vedenie: doc. Mgr. art. Ľubomír Viluda, ArtD.

Timotej Trnovec (katedra filmovej dokumentárnej tvorby)**Biele kone**

Dokumentárny film sa venuje osobnej tragédii a širšiemu spoločenskému kontextu 90. rokov na Slovensku. Protagonistka pani Šišuláková hľadá pravdu o zmiznutí svojho brata, ktorý sa stal „bielym koňom“. Film zachytáva jej spomienky, frustráciu z nečinnosti štátnych zložiek a úsilie investigatívneho novinára Ivana Mega, ktorý jej pátraniu prináša novú nádej. Projekt spája osobnú rovinu s analýzou korupcie, nespravodlivosti a ich presahu do súčasnosti.

Pedagogické vedenie: prof. Ivan Ostrochovský, ArtD.

Mária Vavrovičová (katedra divadelnej dramaturgie, réžie a teatrologie)**Hrnček, var**

Inscenácia vychádza z dramatisácie ľudovej rozprávky Maje Glasnerovej. Prostredníctvom príbehu o čarovnom hrnčeku, ktorý dokáže variť jedlo bez obmedzení otvára tému chamtivosti, miernosti a zodpovednosti. Predstavenie je určené deťom aj dospelým. Najmenším približuje hodnotu skromnosti a vďačnosti, dospelým pripomína, že zlo si často vyžaduje čas, aby sa prejavilo a dalo spravodlivo riešiť. Inscenácia využíva bábkarské postupy, výraznú vizualitu a piesne.

Pedagogické vedenie: doc. Mgr. art. Peter Palik, ArtD.

Program Štipendium za umenie dlhodobo podporuje rozvoj tvorivosti, umeleckej kompetencie a profesionálneho rastu študentov FDU. Nejde len o finančnú pomoc, ale aj o symbolické ocenenie umeleckej odvahy, invencie

a schopnosti reflektovať súčasné spoločenské či estetické výzvy.

Koncom roka 2025 fakulta vyhlásila novú výzvu na podávanie žiadostí o ŠTIPENDIUM ZA UMENIE pre rok 2026, pričom študenti môžu svoje projekty predkladať do 9. januára 2026.

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD., produktorka pre rozvoj FDU

KEĎ TALENT NEZOSTANE V ZÁSUVKE:

ŠTUDENTI SCENÁRISTIKY BODUJÚ S LITERÁRNymi DIELAMI

Študenti filmovej dramaturgie a scenáristiky fakulty dramatických umení si už dlhšie uvedomujú, že pre ich ďalší rozvoj je kľúčová spätná odozva od profesionálov, nielen zo strany pedagógov. Aj preto nové vedenie scenáristickej katedry začalo od minulého roka svojich študentov viac nabádať k tomu, aby sa nebáli zverejňovať svoje poviedky, príbehy či reportáže. Jednou z možností, ako si študenti môžu overiť kontakt s čitateľmi, sú literárne súťaže. A práve rok 2025 bol na úspechy mladých scenáristov v týchto súťažiach štedrým rokom.

Medziriadky patria k najvýznamnejším literárnym súťažiam na Slovensku. Už dlhodobo sa tento projekt zameriava prevažne na mladších spisovateľov, ktorí ešte nepublikovali, a pomáha im preraziť cestu k vydavateľom. Medziriadky vyhlasujú iba finalistov súťaže, bez určených miest. V poslednom ročníku sa medzi finalistov dostali aj študenti filmovej scenáristiky Sára Jurišičová (3. ročník) a Michael Andrej Hagyari (2. ročník). Ich odmenou bol týždňový literárny workshop.

„Ten úspech v súťaži ma, samozrejme, potešil. Ale dôležitejšie než diplom bolo pre mňa stretnutie s inšpiratívnymi ľuďmi mimo našej ‚akademickej banskobystrickej bubliny‘. Na workshope bolo veľa ľudí, mal som pocit, akoby sa počtom približovali k jednej fakulte našej školy. Našiel som veľa priateľstiev, silu robiť v umení iné, alternatívne veci. Zároveň som sa ja, v niečom viac dramatik a prozaik, priblížil viac k poézii, ku ktorej som mal vždy trochu chladnejší vzťah,“ spomína na workshop Andrej Hagyari.

Úspech v Medziriadkoch však nebol jediným. Darilo sa aj študentke Mariane Motienko (2. ročník), ktorá na 43. ročníku celoslovenskej literárnej súťaže Na krídlach Ivana Laučíka získala cenu za

prózu. Rovnako sa jej darilo aj v literárnej súťaži O cenu Dominika Tatarku, kde jej prácu porota ocenila 3. miestom v kategórii próza.

Študent scenáristiky Samuel Demko (2. ročník) zase uspel na literárnej súťaži Petržalské súzvučky Ferka Urbánka, kde v kategórii próza získal prvé miesto.

Scenáristická katedra sa zároveň prihlásila do medzinárodného projektu Mladí reportéri pre životné prostredie, v rámci ktorého sa študenti zapojili aj do žurnalistickej súťaže. Na súťaži sa zúčastnili práce z 39 krajín sveta a jedna z nich bola aj od študentky Niny Pekárovej (3. ročník). Jej článok, ktorý sa snažil upozorniť na problém poľovania na chráneného vlka v našich lesoch, získal v rámci medzinárodnej súťaže druhé miesto. O projekte a jej článku je možné nájsť viac informácií v minulom čísle Art3.

„Som veľmi rád, že študenti sa rozhodli svoje diela viac prezentovať. Ich príbehy si tak hľadajú svojich čitateľov. Z väčšiny literárnych súťaží vychádzajú zborníky, kde je možné potom víťazné práce nájsť. Reprezentujú tak aj našu fakultu. A aj na takýchto udalostiach môžu študenti nájsť kľúčových ľudí, spolupracovníkov či čitateľov, ktorí ich posunú ďalej. Ich práce totiž ocenili odborníci, kritici či spisovatelia, ktorí sa tomuto remeslu rozumejú,“ zhodnocuje dôležitosť ocenení aj vedúci katedry filmovej dramaturgie a autor tohto článku.

Marek Janičík

Foto z archívu študentky Niny Pekárovej

WORKSHOP S REŽISÉROM ŠIMONOM SPIŠÁKOM:

HRA S TEXTOM A PREMÝŠĽANIE O JAVISKU

V divadelnom svete sa čoraz viac zdôrazňuje, aké dôležité je nielen to, čo sa na javisku stváraňuje, ale aj to, akým spôsobom sa k tomu tvorcovia a interpreti dostávajú. Hľadanie a tvorba „živého“ textu, ktorý rezonuje s divákmi predstavuje neustále sa vyvíjajúci proces. V tejto súvislosti sa čoraz významnejšie stávajú workshopy zamerané na osvojenie si prístupu k hlbšiemu porozumeniu textu a jeho možnostiam oživenia na javisku.

V dňoch 6. až 9. novembra 2025 sa v Malom divadelnom štúdiu na Fakulte dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici konal celodenný workshop pod vedením lektora Šimona Spišáka s názvom HRA S TEXTOM A PREMÝŠĽANIE O JAVISKU – rekonfigurácia dialógu: herec – text – divák.

Na workshope participovali študenti bakalárskeho, magisterského, i doktorandského štúdia, a po úspešnom absolvovaní kurzu im udelený certifikát.

Workshop bol zameraný na autorský a hravý prístup k textu z perspektívy hercov a herečiek, režisérov a režiséroek, a zároveň na hereckú tvorbu a existenciu na javisku vo vzťahu k predlohe, k sebe samému i k divákovi. Dôraz bol zacielený na vedomé herectvo a možnosti vedomej rekonfigurácie vzťahu medzi „javiskom“ a „hľadiskom“. Workshop skúmal aj prvky dramaturgického myslenia hercov a herečiek počas tvorby divadelnej inscenácie, ako aj vnímanie inscenácie ako spoločnej výpovede a spoločenskej reflexie s cieľom meniť svet z pohľadu Barucha Spinozu, Karla Marxa a Bertolda Brechta.

Workshopy, ktoré sa zameriavajú na hru s textom a premýšľanie o javisku

sú neoceniteľným nástrojom v tvorbe divadelného umenia. Pomáhajú nielen odhaliť nové spôsoby pracovania s textom, ale tiež umožňujú hereckému a tvorivému tímu vytvárať divadelné inscenácie, ktoré sú živé, neustále sa vyvíjajúce a otvorené novým interpretáciám. Tieto prístupy ukazujú, že divadlo nie je len o tom, čo sa „povie“, ale aj o tom, čo sa medzi slovami, pohybom a svetlom „odohráva“ a ako to celé vníma i prežíva divák.

PhDr. Barbora Krištofová, PhD., MLitt
katedra dramaturgie, réžie a teatrológie
foto: archív autorky

ELEKTRONICKÁ PLATFORMA ZÁŽITKOVÉHO PROGRAMU (E)MOTION ZAMERANÉHO NA PODPORU SUBJEKTÍVNEJ POHODY U ŠTUDENTOV

Deti a mládež v posledných rokoch čoraz častejšie čelia psychickým ťažkostiam, ktoré neraz prerastajú až do psychických ochorení. Znepokojivý je aj nárast počtu samovrážd. Alarmujúce zistenia priniesol UNICEF vo svojej správe o stave psychického zdravia detí a mládeže vo svete, pričom ani Slovensko, žiaľ, nie je výnimkou. V odporúčaní UNICEF v oblasti prevencie sa zdôrazňuje potreba podpory psychického zdravia na školách prostredníctvom kvalitných služieb a pozitívnych vzťahov. Na túto výzvu reagovala psychologička a pedagogička PhDr. Beata Žitniaková Gurgová, PhD. z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (UMB) vytvorením programu (E)motion. Tento program využíva pohyb a tanec ako prostriedok vzájomnej komunikácie a interakcie účastníkov v malej sociálnej skupine. Jeho obsah tvoria najmä techniky zamerané na kinestetickú empatiu, neverbálnu komunikáciu, vnímanie seba v kontakte s ostatnými, ako aj na prácu s emóciami a ich premenou. Program (E)motion, ktorý sa na UMB vyučuje ako výberový predmet, sa počas pandémie overoval aj v online podobe. Výskumy potvrdili jeho významný vplyv na zlepšenie emocionálnej subjektívnej pohody

u vysokoškolských študentov. Vzhľadom na veľký záujem študentov bol následne zaradený aj medzi celouniverzitné predmety. Program zahŕňa rôzne tanečno-pohybové aktivity s výrazným psychologickým a pedagogickým rozmerom. Nejde teda o „samoúčelné“ aktivity zamerané iba na zábavu, hoci aj tá je dôležitá pre uvoľnenie negatívnych emócií a prežívanie radosti zo spoločných interakcií. Program pôsobí nielen na úrovni psychohygieny, ale aj sebarozvoja účastníkov.

Projekt KEGA (016UMB-4/2024) Projekt Elektronická platforma zážitkového programu (E)motion zameraného na podporu subjektívnej pohody u študentov vznikol ako reakcia na rastúcu psychickú záťaž spoločnosti v posledných rokoch. Na projekte spolupracujú riešitelia z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici a Vysokej školy múzických umení v Bratislave. Pedagogičky Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD. a Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD. realizovali v rámci projektu na UMB sériu praktických workshopov.

Dňa 15. októbra 2025 sa uskutočnil workshop pod vedením Sone Kočanovej s názvom Vedomý priestor – v nás a okolo nás. Bol určený študentom pedagogiky, ktorí sa pripravujú na prácu s deťmi a mládežou. Účastníci skúmali svoj vnútorný priestor – myšlienky, emócie a telesné pocity – a spôsoby, akými tieto javy ovplyvňujú správanie a komunikáciu. Kľúčovou témou workshopu bolo uvedomovanie si seba a svojho prežívania. Účastníci sa učili vnímať jemné somatické signály tela, aby lepšie porozumeli reakciám nervovej sústavy na stres, ktorý ovplyvňuje dynamiku skupiny a vzťahy v nej. Cieľom bolo posilniť sebaopoznanie, sebareflexiu a schopnosť vedome ovplyvňovať prostredie, v ktorom budú pôsobiť ako pedagógovia. Workshop smeroval k rozvoju schopnosti vytvárať podporné, tvorivé a bezpečné prostredie, v ktorom môže každý účastník vzdelávacieho procesu rásť a učiť sa. Okrem študentov sa na workshope zúčastnili aj riešitelia projektu PhDr. Beata Žitniaková Gurgová, PhD. a Mgr. art. Martin Urban, PhD. z UMB.

Dňa 29. októbra 2025 sa konal workshop pod vedením Barbory Špánikovej s názvom Hlas ako výrazový prostriedok individuálneho výrazu. Bol

určený najmä študentom učiteľstva a pedagógom vysokých škôl, ktorí chcú rozvíjať svoj hlas ako profesionálny nástroj.

Účastníci sa oboznámili so základmi hlasovej techniky, dychovej opory a hlasovej hygieny s dôrazom na prevenciu preťaženia hlasu v pedagogickej praxi. Na workshope sa zúčastnila aj riešiteľka projektu PhDr. Beata Žitniaková Gurgová, PhD.

Vzdelávanie v tejto oblasti má nespochybniteľný význam. Potvrdzujú to aj početné pozitívne spätné väzby od účastníkov, ako napríklad: „Ešte raz sa chcem veľmi pekne poďakovať a poprosiť Vás, aby ste nikdy neprestali robiť takéto workshopy, pretože naozaj majú zmysel.“

Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD. (FDU)

ŠTUDENTI FAKULTY DRAMATICKÝCH UMENÍ SPOLUPRACUJÚ SO ZÁCHRANNÝMI ZLOŽKAMI ŠTÁTU

Študenti FDU pod vedením pedagogičky Sone Kočanovej spolupracujú so záchrannými zložkami štátu.

V dňoch 28. a 29. novembra 2025 sa študenti katedry herectva zúčastnili ako figuranti Medgames 2025. MedGames je edukatívno-kompetitívny projekt pre študentov 5. a 6. ročníka všeobecného lekárstva študujúcich v slovenskom i anglickom jazyku a študentov 2. a 3. ročníka ošetrovateľstva. Je to súťaž, ktorá si kladie za cieľ zvýšiť praktické zručnosti budúcich lekárov i sestier. Študenti medicíny tak majú príležitosť overiť si svoje nadobudnuté teoretické vedomosti a ukázať, ako ich vedú využiť v praxi. Pri vytváraní jednotlivých úloh sa použili kazistiky, ktoré vychádzali zo skutočných skúseností lekárov z rôznych odborov. Pod dohľadom skúsených pedagógov a klinických pracovníkov sa využívali najmodernejšie trenažéry Simulačného výučbového centra Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Martine. Kombinácia súťaže medikov a študentov ošetrovateľstva činí z MedGames jedinečný formát, ktorý na Slovensku a v Čechách nemá obdobu. Cieľom nie je výhra, ale nadobudnuté skúsenosti a motivácia pre študentov, aby sa neustále zlepšovali. Trénuj dnes, zachraň zajtra. Aj to je posolstvom MedGames.

Medgames sa zúčastnili Júlia Micičková, Vanesa Šanková, Lukáš Strašík, Bianka Chomistová, Rebeka Hudáková, Radka Kožejevová, Laura Rumanská, Lukáš Mokry, Vanesa Fellegiová, Natália Gladišová, Benjamín Gábor, Barbora Beňatinská, Paula Bieliková, Emily

Dobrotová, Sarah Kubirithová, Valentyňa Maksimova, Alex Bromberger, Štefan Gašparík, Benjamín Král, Rudolf Romančák a Patrik Viňas.

Študenti herectva 3. decembra 2025 participovali ako figuranti na cvičnej aktivácii Traumaplánu v martinskej nemocnici. Dve veľké simulované dopravné nehody, jedna v tuneli Višňové, druhá pri obci Lipovec – nemocnice v Žilinskom a Martinskom okrese spustili Traumaplán. Cieľom nácviku Traumaplánu bolo preveriť prípravu nemocnice na náhly prísun zranených osôb (mobilizácia kapacít), koordináciu, spoluprácu a vzájomnú komunikáciu jednotlivých záchranných zložiek a tímov. Súčasťou cvičenia bolo aj preve-

renie funkčnosti a schopností Tímu krízovej psychologickej intervencie, ktorý poskytoval psychologickú pomoc a podporu zraneným a ich príbuzným. Naši študenti sa po odbornej prednáške s profesionálmi z praxe zhostili práve úloh príbuzných obetí – ľudí, ktorí potrebovali najmä pomoc Tímu krízovej psychologickej intervencie. Na nácviku Traumaplánu sa zúčastnili Vanesa Fellegiová, Viktória Gáspárová, Natália Gladišová, Alexandra Kočanová, Barbora Luptáková, Lucia Martišová, Daniel Dička, Benjamín Gábor, Samuel Hudák a Ondrej Štrkolec.

Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD. (FDU)

KONCERTY ŠTUDENTOV KATEDRY VOKÁLNEJ INTERPRETÁCIE

Katedra vokálnej interpretácie pripravila v závere novembra trojicu koncertov. Počas troch po sebe nasledujúcich dní zaznela v Banskej Bystrici hudba rôznych štýlových období a žánrov.

Prvé dva koncerty, uskutočnené 24. a 25. novembra 2025 v Koncertnej sále FMU AU, boli venované klasickej vokálnej tvorbe. Študenti všetkých ročníkov predstavili árie a piesne od G. F. Händla, W. A. Mozarta, A. Borodina, G. Donizettiho, G. Verdiho a iných. V ich interpretáciách sa spájala technická príprava, štýlové cítienie aj osobné prežívanie hudby.

Tretí koncert, Večer muzikálových melódií, sa konal 26. novembra 2025 v Koncertnej sále Konzervatória Jána Levoslava Bellu. Študenti muzikálového spevu priniesli energické aj emotívne interpretácie piesní z muzikálov ako napríklad Bedári, Jesus Christ Superstar, Chicago či Funny Girl. Tento koncert ukázal nielen vokálnu pripravenosť, ale aj prácu s výrazom a javiskové schopnosti študentov.

Všetky tri koncerty poskytli študentom cenný priestor na verejné vystupovanie a umeleckú prax v príjemnom prostredí a s vďačným publikom.

Slavka Boguská, študentka 3. roč. bakalárskeho štúdia KVI FMU

PREMIÉRY POSLEDNEJ OPERY W. A. MOZARTA

UVEDENÉ OPERNÝM ŠTÚDIOM KATEDRY VOKÁLNEJ INTERPRETÁCIE – POZORUHODNÁ OČAKÁVANÁ UDALOSŤ KULTÚRNEHO ŽIVOTA STREDOSLOVENSKEJ METROPOLY

Tri premiéry v doslova nabitej sále, postávajúci oneskorenci nad limitmi kapacity jediného útleho kultúrneho stánku mesta a oceňujúce standing ovations svedčia o zvyšujúcom sa povedomí a rešpekte k výsledkom katedry vokálnej interpretácie fakulty múzických umení – a teda celkovo Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Hudobného naštudovania sa zhostil osvedčený tandem – dirigent Daniel Šimandl a korepetitor Peter Dekrét. Inscenáciu režíroval Igor Šimeg so svojím spolupracujúcim technickým tímom. Osvedčená spolupráca ostatných troch rokov s orchestrom Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici Camerata Novisoliensis do poslednej noty naplnila a vari aj prekročila čoraz vyššie očakávania publika.

Úspech ostatnej inscenácie Operného štúdia potvrdil správne nastúpenú cestu, naplnenie cieľov študentov, aj samotnej Fakulty múzických umení AU BB a priniesol ocenenie vízie vedúcej katedry vokálnej interpretácie profesorky Márie Tomanovej ArtD. a jej spolupracujúceho tímu. Symbolicky sa inscenácia stala tiež vyslovením vďaka za prácu skvelých pedagógov, za podporu dekana fakulty múzických umení doc. Petra Špiláka, PhD., ArtD. a za záujem vedenia Akadémie umení.

Mnohým interpretom sa stala táto premiéra prelomovou. Jednak z titulu ich výsledkov štúdia a snáh o čo najlepší výsledok, no predovšetkým preto, že opäť otvorila úvahy o ďalšej umeleckej ceste. Mnohí stoja na rázcestí a rozhodujú sa, kam sa vybrať a mnohým práve otvorila oči či obnovila túžbu a vieru v reálne javiskové ciele, v naplnenie snov, ktoré ich priviedli na našu fakultu.

Tvorba, rast, pozitívny uhol pohľadu na aktuálne možnosti a množstvo skúseností sú jediným návodom, ako sa postaviť a čeliť výzvam.

Zásadná odlišnosť poskytnutých skromných priestorov Robotníckeho domu od operného divadla s profesionálnymi technickými náležitosťami (orchestrálna jama, zákulisie, svetelný park, ťahy a podobne) sú obyčajne na ujmu. Postavili študentov vokálnej interpretácie pred mimoriadnu výzvu – popasovať sa so silou rozrastajúceho sa orchestra a vlastnými aktuálnymi interpretačnými zručnosťami.

Všetci sa zhostili svojich individuálnych výziev až s profesionálnou ctou. Mnohí nielenže prekonalí svoju trému a pomyslené limity, ale dokázali vytvoriť kompaktné harmonické tímové dielo s vysokou umeleckou hodnotou divadelného zážitku. Naplnili tak základný, aj najkrajší zmysel divadla i štúdia na Akadémii umení v Banskej Bystrici.

Náročnosť speváckych partov a ich kombinácia s činohernými pasážami je menej častým prvkom na javiskách operných domov. Opera Čarovná flauta tak ponúka zriedkavú možnosť priblížiť sa k získavaniu realistickejšieho stvárňovania, uchopenia postáv hudobno-dramatického diela v duchu najšubsnejšieho interpretačného smerovania. Schopnosť realistického podania činoherných pasáží sa tak prenáša aj do vokálnej interpretácie a spolu umožňujú výraznejšie priblíženie k vnímaniu, porozumeniu a precíteniu prežívania diváka.

Interpreti dokázali silnejšie preniesť aj pretlmočiť emóciu, charakter postavy. Takáto skúsenosť získavaná počas štúdia im výrazne uľahčuje prechod do profesionálneho sveta javiskových stvárnení rovným dielom na divadelné aj koncertné pódia.

Výrazná striedma scénická výprava v kombinácii s výpravnými, až scénografickými kostýmami

a prekvapivými svetelnými premenami podporili výkony interpretov. Umožnili im tiež získať skúsenosti a vyskúšať dotyk s dobovou etiketou aj pohybovými prvkami, ktoré náročné kostýmy potrebujú. Zvládnutie interaktívnych prvkov inscenácie priamo v hľadisku prinieslo prekvapenia, radosť aj zimomriavky nejednému divákovi.

Skúšobný proces rozptýlený do dvanástich komplexných štvorhodinových skúšok si vyžadoval vysoké nasadenie všetkých zložiek nad rámec evidovaných hodín. Bola potrebná spolupráca interpretov aj na technickej realizácii predstavenia. Priniesla tristné kumulovanie širokého odborného tímu na minimalizovanú skupinu profesionálne zdatných multiodborových pracovníkov a poskytla tiež spoznávanie a získavanie vedomostí o celom procese a širokom profesijnom odbornom zázemí akejkoľvek kultúrnej inštitúcie. Stala sa tak bonusom, ktorý absolventi dokážu v praxi aplikovať a stať sa osobnosťami s porozumením pre tímovú prácu a prirodzený rešpekt so spolupracujúcimi zložkami umeleckého projektu.

Cieľom Operného štúdia je však v prvom rade získavanie skúseností a zručností v javiskovom divadelnom stvárnení postáv operného diela tak, aby študenti dokázali odovzdať divákovi posolstvo autorov, inscenátorov, každý svojím jedinečným spôsobom a so svojím osobnostným vkladom a poskytnúť tak divákovi nielen duchovné uspokojenie. Ponúkajú zmysluplnú motiváciu, zážitok. Práve rozširujúca sa skupina kultúrnej diváckej obce je tou najlepšou odpoveďou a pre všetkých realizátorov projektu aj skvelou motiváciou a inšpiráciou do ďalšieho obdobia.

Realizáciu inscenácie sprevádzali tentoraz náročnejšie podmienky. Kratší čas pre naštudovanie, výrobu, technické zabezpečenie, koordináciu a aj zvýšená chorobnosť. Priestorové obmedzenia, ktoré dokáže vyriešiť plánovaný umelecký priestor Akadémie umení v Banskej Bystrici s odbornou prevádzkovou produkciou. Dôstojná cesta pre prezentáciu všetkých fakúlt a mimoriadna možnosť zásadným spôsobom zasiahnuť a formovať kultúrny život Slovenska.

Najviditeľnejšie podujatie Akadémie umení v Banskej Bystrici s celoslovenským zásahom?

Premiéry navštívilo do štyristo divákov z celého Slovenska. Samozrejme, aj vďaka študentom a ich rodinným príslušníkom zo všetkých kútov krajiny. Väčšiu časť tvorili domáci diváci, kultúrni gurmáni zo severu aj juhu, ktorí sú často kritickejší, ale aj prajnejší než mnohí odborníci či kritici, ktorí zabudli, že učňami boli.

Čo úprimnejšie a povzbudzujúcejšie môže byť ako divácke ocenenie, záujem o prácu mladých talentov nastupujúcich umeleckých generácií...

Zmysluplná spolupráca vždy prináša vytúžené ovocie pre všetkých. Život je aj o zážitkoch a tie umelecké dokážu prekonávať prekážky, aj liečiť dušu.

Projekt Operného štúdia Fakulty múzických umení Katedry vokálnej interpretácie z verejných zdrojov podporil:

Mgr. Igor Šimeg, Katedra vokálnej interpretácie FMU

Foto: Andrej Hanes

(NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ #13 A #14

– RECENZIE KONCERTOV

(N)HNR #13 – ALIA AMNIS: LEN TO, koncert v Bábkovom divadle na Rázcestí, 25. 11. 2025

V pondelok 25. novembra 2025 do Banskej Bystrice zavítal košický ansámbl ALIA AMNIS, ktorý tvoria Iveta Vajó (mezzosoprán), Frederika Pöhmová (akordeón, klávesové nástroje), Jana Santovjáková (zobcové flauty) a Lenka Novosedlíková (vibrafón, perkusie, live electronic). Predstavili sa s programom LEN TO, ktorý okrem uvedenia na večernom koncerte v Bábkovom divadle na Rázcestí odprezentovali aj na FMU AU BB v rámci cyklu prednášok, seminárov a workshopov katedry kompozície Aktuálne otázky hudby dneška v prirodzenom spojení s projektom (NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ.

Prezentácia/prednáška ALIA AMNIS: LEN TO na FMU AU BB

Členky zoskupenia predstavili jednotlivé body programu LEN TO a priblížili v ňom zaradené diela, skladateľky a nechali prítomných nahliadnúť aj do svojich nôt, partov a partitúr. Zaoberali sa ako inšpiráciami, kontextom a kompozičnou logikou jednotlivých skladieb, tak aj aspektami interpretácie v podobe rôznych špecifických výziev, ktoré predmetné diela predstavujú. Interpretky mali prichystané aj niektoré svoje hudobné nástroje, na ktorých občas demonštrovali inštrumentálne techniky. Zaujímavé vsuvky predstavovali (zobcové) flauty Jany Santovjákovovej, špeciálne tie „exotickejšie“ ako paetzold – „veľká flauta z preglejky,“ ktorú sme však mali možnosť naživo zahliadnúť a počuť až na večernom koncerte či csakan – flauta, ktorá vskutku vyzerá ako vychádzková palica. Celková atmosféra bola skôr uvoľnená, dokonca nebola núdza ani o humor, čo je však dôležité – ani o zaujímavé interpretačné a skladateľské podnety.

Niekoľko zvedavých otázok prítomných sa týkalo napríklad grafického záznamu – grafickej notácie, respektíve jeho kombinácie s notáciou klasickou, keďže práve takú povahu mala významná časť prezentovaných partitúr. Na tomto mieste bola formulovaná výstižná myšlienka (aj s príspevom vedúceho katedry kompozície docenta Daniela Mateja), že notácia ako taká je vlastne „(iba) efektívny zápis toho, čo má interpret vykonať,“ a v niektorých prípadoch je grafický záznam jednoducho efektívnejší než notácia klasická, ktorá už svojou prítomnosťou chtiac-nechtiac evokuje určitý typ výrazu a celkového interpretačného charakteru. Je príjemné konštatovať, že na tejto prednáške sa okrem poslucháčov katedry kompozície zúčastnili aj študenti z iných katedier a fakúlt AU BB; na prednášku sa prišli pozrieť aj žiaci zo (susedného) Konzervatória J. L. Bellu.

Koncert ALIA AMNIS: LEN TO

Koncertný večer otvorila kompozícia Metro 90 od Lucie Chuťkovej, pôvodne napísaná pre trio – viola, klavír a kontrabas. Tu však zaznela v inštrumentácii Lenky Novosedlíkovovej (pre kvarteto). V skladbe bol citeľný jednotiaci ťah a pulz, a to aj napriek jej fragmentačnej tendencii, ktorá azda patrí originálu, avšak môže byť umocnená aj novou inštrumentáciou – predsa len technikou hry a zvukovosti – pomerne vzdialených nástrojových aparátov. Vnímame akúsi rezervovanosť výrazu s dôrazom na zvukovosť, „štruktúrnú farebnosť,“ ktorej hudobné dianie sa prelínalo cez identifikovateľne previazané vrstvy. V ušiach utkvel hlas a flauta či celkovo hudobne nosný vibrafón.

Ako druhý bod programu bola zaradená kompozícia *Drei Chansons für Mascha* od Viery Janárčekovej

(1941 – 2023), ktorú – ako píše Juraj Vajó v bulletine k tomuto koncertu, „*by sme mohli označiť ako skladbu autenticky feministickú.*“ Janárčeková využíva „texty“ z 19. storočia (od nikoho iného ako od postáv Hansa von Bülowa, Johanna Brahmsa a Richarda Straussa) „výrazne nelichotivo“ – v dnešnom kontexte bezmála škandalózne – sa vyjadrujúce o ženách ako tvorkyniach umeleckej hodnoty. Prvú časť charakterizovala hravá irónia, piesňovosť, „prelínava epizodnosť“, harmonicky farebná melodickosť. V časti druhej sa spomínané charakteristiky viac-menej zachovávajú. Pridáva sa však výraznejšia „kantilénna“ v jednotlivých nástrojoch rozširujúca výrazovú variabilnosť, na poli „rozšírenej tonality“. Tretia časť opäť umocňuje piesňovosť, s nosnou témou v akordeóne. Harmónia je tu definujúcim prvkom a dominuje progresia akordov, ktorú by som v menej vážnom formáte neváhal opísať ako „vážne kilá“. Umné ovládnutie formy tu okrem iného stvrdil akordeón, ktorý bol fanfárou – introdukciou, medzivetou – epizódou, záverom aj kódom.

Ako tretia v poradí nasledovala skladba Jany Kmitovej *TexTy I.* pre akordeón, ktorá je venovaná jej zosnulému manželovi Georgovi. Zvukovo-asociatívnym základom tu bol dych a dýchanie v kombinácii s introspektívnymi textami v prislúchajúcom „registri“ – bisbigliando. Intimitu a emocionalitu umocňovalo „mnoho ticha“, ktoré je štruktúrnym a zákonite i psychologickým prvkom, ktorého expresívny dojem kazila snád iba (v tichu priam hučiaca) ventilácia i jemné bzučanie reflektorov. Po chvíli človek vníma akýkoľvek ruch ako „výbuch“. Expresivita respirácie mechu akordeónu a dychu interpretky bola v suchej akustike tejto sály bolestne blízko, rovnako ako aj maximálne introvertne „prednášaný“ text.

Táto skladba a jej interpretácia vytvorila naozaj dramaturgicky krásny kontrast voči prvým dvom bodom programu. Ako celok kompozícia pôsobila vskutku pietne.

S ďalšou skladbou prišiel „radikálny“ kontrast. *Study of Banality VI*. Lenky Novosedlíkovej priniesla efektný melodramatický charakter. „*Lajno. Čím väčšmi sa v ňom babreš, tým väčšmi smrdí*“, predniesla speváčka, kráčajúc pomedzi auditórium. Harmónia dvoch súzvukov, „dvoch akordov“ vibrafónu v slučke, to je základová vrstva kompozície a exponovanie banality, to je zjavný kompozičný mód, selektujúci materiál, avšak poskytujúci rôzne možnosti spracovania. Skladateľka zjavne volí

(nie nerelevantný) prístup v duchu: banalita = redukcionizmus. „*Nehádz perly sviniam*.“ Hlasové vstupy speváčky sú výrazovo variabilné, obsahujúc napríklad aj rečový dialekt. Dominuje útržkovitosť. „*Neponúkaj nôž, ale chlieb*“. Mód prvotného priebehu charakterizuje prelínanie textov temer nemennej hudby a speváčky v priestore. Banalita sa stáva komplexnou. „*Kto hladká, ten i škrabé*“. „*Líška srst', nie kožu mení*“. Divadelný charakter a loop akordov sa nezunujú. Miestami na banalitu úplne zabúdame a napokon sa to celé končí celkom vážne: „*Smrť hasí závišť*“. Ticho.

Predposledným bodom programu bola kompozícia Martiny Kachlovej, *The Sounds of Mauer*, ktorá okrem toho,

že konečne rozozvučala najokatejší predmet na pódiu – paetzold, predviedla solídne ovládnutie a vyváženosť materiálu a formových prvkov. Napriek tomu, že samotný začiatok vo mne vzbudil isté obavy („*The journey will tell you everything, just open your heart and open your mind... three, two, one, start.*“), zvyšný priebeh skladby ich prakticky rozohnal. Dielo rámcovala opakovane navracajúca sa „téma“ tvorená pravidelným pulzom vrsťviacich sa perkusií, miestami (subjektívne) asociujúcimi zvuk, ktorý vydáva kovová retiazka udierajúca o kovové telo kadidla. Následný vokálny recitatívny prednes hlasu na jednom tóne, dupľovaný akordeónom, tento pocit len umocňoval. Zaujímavým elementom skladby

bola aj „vedúca“ úloha vokalistky. Skladba priniesla rôzne epizódy a ich evolúciu, so zreteľnými dynamicko-dramatickými perцепnými vrcholmi, ktoré pracovali so zapojením predtým nevelmi exponovaného harmonického materiálu, improvizáčno-aleatorickými prvkami či expresivitou klastrov. Záver skladby definovala deescalácia a návrat ku „expozícii“. Úplnú koncovku predstavovala textová-slovná kóda (s jasným odkazom na introdukcii). „...future, past, present, past, three, two, one, stop.“

Na záver koncertu bola zaradená skladba Len to Barbory Tomáškovej, ktorá predstavuje akýsi návrat autor-ky ku „klasickej kompozícii“. Autorka predstavila niekoľko zaujímavých exekúcií kompozičnej textúry, nápadov i ovládnutie ich distribúcie, konštelácie a evolúcie v rámci formy. Možno najzaujímavejším z nich bol akýsi „diskontinuálny, proto-punktualistický, asynchrónny kontrapunkt“, ktorým sa skladba rozbehla. Ďalej priniesla „groovovitost“ a vytváranie slučiek, využitie hlasu ako farebnej, nie vokálnej vrstvy, evolúciu rozširovaním kantilény i sólovou fragmentáciou a inkorporáciou „pop-harmónie“, teda prvku, ktorý – ak je použitý „správne“ – nesklame, ani nevyruší (opäť – „vážne kilá“). Koniec skladby akosi logicky priniesol deescaláciu.

Záverom: veľmi podarenému koncertu chýbalo snáď iba akustické dekórum (pre túto sálu je typická a definujúca absencia dozvuku a ozveny) a väčšia účasť v (polo-zaplnených) radoch publika.

(N)HNR #14 – TOMÁŠ BOROŠ/IVAN ŠILLER: MORCEAUX EN FORME DE POIRE

recenzia koncertu, Cikkerova sieň na Radnici, 2. 12. 2025

Tak ako týždeň predtým (ALIA AMNIS: LEN TO), aj utorok 2. decembra priniesol fúziu dvoch projektov iniciovaných katedrou kompozície FMU AU BB: (NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ a Aktuálne otázky hudby dneška. Tento krát sa predstavilo klavírne duo Tomáš Boroš a Ivan Šiller s programom MORCEAUX EN FORME DE POIRE, ktorý bol de facto reprízou koncertu z 2. júna v brnianskej Vile Tugendhat. Avšak tentokrát sa na programe pozostávajúcom z kompozícií pre 4-ručný klavír ocitli aj dve premiéry (Katarína Koreňová, Peter Špilák).

Prednáška Tomáša Boroša a Ivana Šillera na FMU AU BB

Na úvod nám interpreti in medias res zahrli *Tri kusy v tvare hrušky* a predznačili tým priebeh svojej prezentácie, v ktorej predviedli ešte niekoľko bodov zo svojho (večerného) programu. Zaujímavé však bolo, že snáď v rovnakej miere ako oni, si zahrli aj účastníci prednášky, ktorá tým pádom nadobudla aj rysy workshopu. I samotný autor textu sa ocitol za klavírom, vytvárajúc (4-ručne) vlastnú interpretáciu grafickej partitúry Jamesa Tenneyho – *Three Pages in the Shape of a Pear*, ktorú nám Tomáš a Ivan prezieravo na prednáške nezahrli a ich originálne „riešenie“ partitúry sme sa dozvedeli až na večernom koncerte. Za klavírom sa teda ocitli viacerí študenti a boli postavení, respektíve posadení za klavír a pred partitúry kompozícii z programu. Ivan Šiller aj Tomáš Boroš, okrem iného súc aj dlhoročnými (a naozaj výnimočnými) pedagógmi, tak aspekty interpretácie tých-ktorých diel demonštrovali ako otvorený pedagogický proces. Zaujímavým momentom bola komunikácia medzi interpretmi a dvomi prítomnými skladateľmi – autormi dvoch večerných premiér. Ako Peter Špilák, tak aj Katarína Koreňová nám predstavili svoje diela, partitúry a ich kompozičnú logiku a spôsob, akým uchopili Satieho odkaz. Tomáš a Ivan okrem iného rozprávali práve o tom, akými rozličnými spôsobmi pristupovali jednotliví autori z programu ku komponovaniu diel, ktorých inšpiráciu síce spája jediný (a jedinečný) Erik Satie, ale zamerať sa možno na mnohé aspekty (harmónia/melódia, citácie, „nálada“...). Na záver sa otvorila téma „novej a súčasnej hudby“ s apelom na to, aby mladí hudobníci hľadali príležitosti zažiť ju, diskutovať o nej s ľuďmi, ktorí ju hrajú, a v neposlednom rade novú hudbu hrať, nebáť sa experimentovať a zaradiť ju do koncertných programov, kludne po boku Bacha. Ono práve dobrá dramaturgia – ako výstižne formuloval Ivan Šiller – je polovicou úspechu dobrého interpreta, totiž „dobrý interpret nemusí byť dobrý umelec.“ A práve v programe koncertu večera sa po Erikovi Satiem ocitá už spomínaný James Tenney s jeho grafickou partitúrou, ktorá konceptuálne na Satieho bezvýhradne reaguje a nadväzuje, avšak zároveň s ním kontrastuje a predostiera priateľskú antitézou s odstupom takmer jedného storočia.

Koncert TOMÁŠ BOROŠ/IVAN ŠILLER: MORCEAUX EN FORME DE POIRE

Večerný koncert na radnici predstavil až 20 kompozícií rôznych skladateľov, vytvárajúc pozoruhodnú mozaiku rôznych prístupov. Všetky diela s výnimkou jediného pre sólo klavír vyžadovali súhru oboch interpretov, ktorých výkony boli konzistentne výborné. Konceptia tohto programu bola „overená“ už vlastne 2 krát. Ako stálo i v bulletine, spomínanej „(obnovenej)“ premiére z 2. júna v Brne predchádzal prvotný, originálny program z roku 1995 – vtedy sa uviedol v Bratislave v rámci 6. ročníka medzinárodného festivalu Večery novej hudby (venovaného 70. výročiu Satieho úmrtia) a obsahoval premiéry kompozícií rovnako inšpirované Erikom Satiem a jeho Tromi kusmi v tvare hrušky, ktorým samotným v celkovej forme predchádzajú a i po nich nasledujú dve časti, takže ich je vlastne sedem. Ich jednotiacim prvkom je Satieho typická „hudobná prostorkosť“, neurputná a elegantná melodika, harmónia s prvkami modalita, auto-citácie z iných diel, a forma „s citom pre refrény“.

Samozrejme, koncert otvorili práve *Trois morceaux en forme de poire*, akoby to bola téma nadchádzajúcich 19 „kompozičných variácií“. Nasledovalo už spomínané dielo Jamesa Tenneyho – *Three Pages in the Shape of a Pear*. Ivan a Tomáš tu zvolili nečakaný prístup, kedy jednotlivé „bodky“ na trojstranovej grafickej partitúre vyťukávali prstami priamo na notovom materiáli, používajúc klavír vlastne „len ako stojan na noty“. Veľmi dobrý nápad. Ako toho večera mnohé ďalšie, aj subsekventné dva body programu stáli voči sebe v ideálnej dramaturgickej odstredivo-dostredivej juxtapozícii. Výrazová jednota kompozície Birnen, Bohnen und Speck Hauke Hardera „sa ocitla zaskočená“ živelnou priamočiarosťou Tomáša Boroša s jeho *Morceaux – Formes – Poires*, ktorá obsahovala aj „hudobno-divadelné“ prvky v podobe imaginárnej hry štyroch rúk vo vzduchu, ktoré pôsobili ako by nasledovali vlastnú kontrapunkticko-kombinatorickú logiku, popri logike tónov hraných a znejúcich. Prvky hudobného divadla neskôr priniesla aj nápaditá kompozícia Davida Drama – *Seconda Prima*, kde sa interpreti ocitli „voči sebe“ chrbtom, pričom jeden hral na klavíri skutočnom a druhý na imaginárnom. Synchronizáciu pritom zabezpečovala zvuková

stopa metronómu. Určite možno povedať, že každý skladateľ uchopil odkaz minimálne trochu (alebo úplne) inak. Napríklad Robert Kolář, autor kompozície *The New House (for Erik)* Satieho motív *Troch kusov v tvare hrušky* spája vo svojej kompozícii s melódiou tradičnej škótskej piesne *The New House in St. Peter's*. Miroslav Pudlák o svojom diele (s milým názvom) *Erixations* napísal: „Dva dny jsem poslouchal jenom Satieho...“ a že Satieho skladba *Vexations* „...může být modelem pro koncertní event s použitím mého díla.“ Marek Piaček zas predstavil v istom slova zmysle (povedané s dávkou humoru) Erika Satieho „po piatich kávach“. Tento kus tiež patril k tým interpretačne náročnejším. Jeho nápaditú skladbu *Shaky Pears Remix*, vzdialene asociujúcu pianolové štúdio C. Nancarrowa, pritom zakončil krátky úsek, za ktorý by som dal ruku do ohňa, že pochádza z piesne *Modré More* od slovenskej kapely Ali ibn Rachid. Ako skladba Mareka Piačeka (a vlastne i Jamesa Tenneyho), tak aj *Une poire supplémentaire* Petra Zagara a tiež *I tried them and they were all ROTTEN* Daniela Mateja boli súčasťou pôvodného programu z roku 1995 a všetky opätovne preukázali svoju kvalitu. Trochu drámy a „vetra do plachiet“ priniesli skladby *Souris mécanique* od Maartena Nellestijna a *La maison des quatre cheminées I* od Víta Zouhara. Očakávaným bodom programu boli dve premiéry. Jednou z nich bola skladba Petra Špiláka *Petite promenade entre deux Ré et un*. Túto definovala príjemná melancholická a občas subjektívne mierne ťaživá nálada, kombinujúca (Satiemu vlastnú) harmonickú galantnosť s expresivitou „odvážnejšej“ súzvukovosti a agitovanej melodiky. Trochu uvoľnenejší charakter mala premiéra kompozície Karatíny Koreňovej, pomenovaná jednoducho Satie. Ako nám skladateľka prezradila ešte v rámci prednášky, ukryla do tónov skladby meno skladateľa a v skladbe sa ocitlo aj pár ďalších (vtipných) odkazov. Predpis na začiatku skladby znel, ak sa správne pamätám: „Play how you feel“ a Tomáš Boroš s Ivanom Šillerom sa zjavne cítili naozaj dobre. Humorný aspekt nechýbal ani skladbe Piet-Jan van Rossuma *Messe très courte*, ktorá reaguje na omšu *Messe des Pauvres*, ktorú Satie napísal pre vlastnú cirkev (ktorej bol jediným členom on sám). František Chaloupka zas ako jeden z mála inkorporoval väčšiu voľnosť (aleatoriku) vo svojej *La chaconne aléatoire*.

Záverečnú fázu programu definovala deescalácia, ktorú predznačil už Petr Cígler so skladbou *Horizontal Pleasure*. Martin Burlas so značne simplifikovane a nápadite riešenou skladbou *Freezing* pre mňa osobne predstavoval jeden z prekvapivých malých vrcholov večera. Repetitívny sprievod s akosi prirodzene, hoc neintuitívne vracajúcou sa melódiou vo mne docielil bilanciu, povedané parafrázou dua Lasica & Satinský: vklad – minimum, výsledok – maximum. Deescaláciu a redukciu predstavoval aj Chris Newman so skladbou *Skin Inch*, no a záverečný bod programu – kompozícia *Pralentir* od Michala Nejtka sprostredkovala postupný návrat Satieho melancholickej atmosféry. Bola druhou (a poslednou) skladbou, ktorá (vo svojom závere) inkorporovala zvukovú stopu – priamu citáciu Satieho, ktorej fade out zakončil koncert Erikovým symbolickým odchodom.

Mgr. art. Pavol Béreš, doktorand Katedra kompozície FMU

Foto: prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.

GITAROVÉ UMENIE ADAMA MARCA OPÄŤ ZAZNELO V LATINSKEJ AMERIKE

... TENTOKRÁT NA TROJHRANICI ARGENTÍNY, BRAZÍLIE A PARAGUAJA (A NIE LEN TAM)

Gitarový virtuóz doc. Mgr. art. Adam Marec, ArtD. sa opäť vrátil do krajín Latinskej Ameriky, aby uspokojil záujem odbornej i laickej verejnosti o slovenskú hudobnú kultúru a gitarovú tvorbu v tamojších štátoch. Na základe predchádzajúcich úspechov v danom prostredí dostal pozvanie, aby prezentoval svoje umenie na renomovaných festivaloch, koncertných sálach i umeleckých a vzdelávacích inštitúciách. V čase od 26. 08. 2025 do 07. 10. 2025 propagoval slovenské interpretačné a kompozičné umenie v troch exotických krajinách Latinskej Ameriky, v štátoch tzv. „Trojhranice“ Tríplice Fronteira/Triple Frontera, teda v Paraguaji, Argentíne a Brazílii.

Prvou zastávkou na turné bolo hlavné mesto Paraguaja Asunción, ktoré je medzi hudobníkmi známe ako rodisko významného gitaristu a skladateľa Augustína Pía Barriosa (Nitsuga Mangoré). Adam Marec tu vystúpil na dvoch koncertoch, kde odznelo aj dielo Alma Amante od mladého paraguajského skladateľa Martína Ortegu, ktoré skladateľ venoval samotnému interpretovi. Okrem interpretačnej činnosti Adam Marec v Paraguaji viedol majstrovské kurzy na Conservatorio Municipal de Música „Agustín Barrios“.

Turné pokračovalo v Argentíne. Adam Marec v Buenos Aires participoval na otvorení festivalu Festival Internacional de Guitarra Maria Luisa Anido, viedol majstrovské kurzy na Conservatorio de Música de Morón – Alberto Gináster a bol členom poroty na súťaži Concurso Juvenil Anido. Na záverečnom koncerte prezentoval o. i. slovenské diela Petra Špiláka a Jána Králiku. V jeho podaní odznela aj ďalšia z dedikácií, tentokrát Nostalgioso od argentínskej legendy tanga Rafaela Antonia Nicolau. Hostiacou inštitúciou sa pre nášho gitaristu stala Dirección General de Cultura y Educación „Maria Luisa Anido“ v Argentínskej La Plate.

Poslednou destináciou v rámci turné bolo brazílske mesto Foz do Iguaçu. Adam Marec ukončil svoje turné úspešným vystúpením na koncerte v Universidade Federal da Integração Latino-Americana, a masterclassom na Federálnej univerzite pre integráciu Latinskej Ameriky UNILA (Universidade Federal da Integração Latino-Americana).

Na základe pozvania Federálneho hudobného inštitútu v Porto Alegre, v brazílskom štáte Rio Grande do Sul sa Adam Marec rozhodol svoj úspešný pobyt v Latinskej Amerike predĺžiť.

Vystúpil na ďalšom koncerte, ktorý zorganizovalo mesto v spolupráci s Instituto Federal do Rio Grande do Sul, kde sa potom počas majstrovských kurzov podielil o svoje majstrovstvo aj s nádejnými mladými hudobníkmi.

Svoje aktivity obohatil aj ďalšími vystúpeniami. Prijal pozvanie na festival Guitarra en Obra v hlavnom meste Uruguaja, v Montevideu, kde súčasne viedol ďalšie majstrovské kurzy organizované na uruguajskej univerzite Faculdade de Artes de Montevideo Universidad de la República Uruguay.

Takmer 6-týždňový pobyt priniesol okrem mnohých pozitívnych skúseností a nových kontaktov aj množstvo nezabudnuteľných umeleckých zážitkov. Prostredníctvom sólových recitálov, siedmich koncertov a štyroch majstrovských kurzov prispel Adam Marec k zvýšeniu povedomia tamojšej verejnosti o slovenskom i stredoeurópskom interpretačnom umení a gitarovej tvorbe. Publiku ponúkol výnimočné hudobné zážitky a vďaka svojmu pedagogickému pôsobeniu počas vedenia majstrovských kurzov a workshopov podporil vzdelávanie mladej generácie gitarových interpretov i milovníkov hudby. Bohaté aktivity doplnil nahráva-

ním propagačných videí na profesionálnej technickej úrovni priamo na koncertoch a v špecializovaných nahrávacích štúdiách, a tak svojím umením oslovil tisícky poslucháčov a študentov hudobného umenia, ktorí neboli prítomní na spomínaných podujatiach.

Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. Bol realizovaný s podporou Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Veríme, že aj v budúcnosti bude môcť Adam Marec zdieľať so širokou verejnosťou svoj talent a sprostredkovať mnohým poslucháčom nezabudnuteľné estetické zážitky.

**doc. PhDr. PaedDr. Mária Strenáčiková,
PhD., prodekan pre vzdelávaciu činnosť
a kvalitu FMU**

Plagát z turné v Latinskej Amerike, 2025

Conservatorio de Música de Morón – Alberto Ginastera, Buenos Aires

Koncert v Montevideu, Uruguaj

BASSFEST+: FESTIVAL, KDE HUDBA VYTVÁRA DIALÓG

Každý ročník festivalu BassFest je niečím výnimočný. Ako uviedol umelecký riaditeľ a zakladateľ podujatia Ján Krigovský, každý rok sa určí hlavná myšlienka – téma alebo osobnosť, okolo ktorej sa následne formuje program, aktivity, kurzy aj výber hostí. Takýmto ťažiskom môže byť napríklad mimoriadny hosť, ako napríklad, keď pred desiatimi rokmi do Banskej Bystrice zavítal legendárny Gary Karr.

Pätnásty ročník festivalu bol však výnimočný predovšetkým tým, že sa počas neho podarilo zachovať a podporiť niečo veľmi dôležité – hodnotu, ktorá v dnešnej dobe, žiaľ, postupne mizne. Je ňou otvorená, živá komunikácia medzi hudobníkmi, priestor pre dialóg, priateľstvá a vzťahy, ktoré sa počas tých štyroch dní zrodili alebo prehĺbili. To je pravdepodobne najvzácnejší výsledok aktuálneho ročníka. A z praktického hľadiska išlo o mimoriadne významné podujatie.

Už pri slávnostnom otvorení, keď rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici prof. Michal Murín a dekan fakulty múzických umení doc. Peter Špilák privítali lektorov a účastníkov bolo cítiť, že sa začína niečo veľké. V rámci medzinárodného festivalu sa konali majstrovské kurzy, koncerty a súťaž, na ktorých sa zúčastnilo 18 lektorov, 75 účastníkov kurzov a 20 súťažiacich.

A nešlo len o kontrabas, hoci počas štyroch dní – od 6. do 9. novembra – znel na Akadémii takmer všade: v učebniach, na chodbách aj v študentskom domove. Tento rok sa majstrovských

kurzov mohli zúčastniť aj hudobníci z iných odborov – huslí, violy, cimbalu, klarinetu či historických nástrojov, ako aj priaznivci folklóru. Kontrabasisti mali možnosť študovať u desiatich špičkových pedagógov pôsobiacich v renomovaných svetových orchestroch a na prestížnych školách. Mimoriadne vzácna bola účasť významného českého kontrabasistu Miloslava Gajdoša, ktorý zásadne ovplyvnil kontrabasové umenie vo svete. Ostatné nástroje vyučovali popredné osobnosti slovenskej a európskej hudby Patrik Klačanský (husle), Martin Ruman (viola), Marek Čermák (historické nástroje), Rodolfo LaBanca (klarinet) a ďalší.

Program obohatili aj ďalšie aktivity, najmä „warm-upy“ s fyzioterapeutom Františkom Szantom, Slovákom pôsobiacim vo Švajčiarsku, ktorý pripomenul, že hudobník sa musí starať aj o svoje telo. Veľký úspech mala praktická folklórna lekcia Roberta Púškara. A keď už hovoríme o folklóre, nemožno nespomenúť večernú afterparty – pán Krigovský s rodinou a všetkými nadšenými účastníkmi opäť ukázali, že slovenská ľudová hudba dokáže vytvoriť neopakovateľnú atmosféru a je pochopiteľná a príjemná pre každého, či je to Talian, Francúz alebo Číňan.

Súťaž Karla Dittersa von Dittersdorf potvrdila vysokú úroveň, ktorú kontrabasové umenie v posledných rokoch dosiahlo. V každej kategórii sa predstavilo množstvo talentovaných, perspektívnych mladých hudobníkov. Atmosféra bola výnimočne priateľ-

ská – medzi dvadsiatimi súťažiacimi nepanovalo súperenie, ale vzájomná podpora, rešpekt a otvorenosť. Víťazom sa stal kontrabasista Junzhe Jia z Nemecka, ktorý získal hlavnú cenu – nový majstrovský kontrabas, štedrý dar Jána Krigovského.

Koncerty priniesli vystúpenia renomovaných slovenských umelcov Jána Krigovského, Jána Prievozníka, Martina Rumana či Patrika Klačanského, ako aj významných zahraničných hudobníkov známych na celom svete. Program bol mimoriadne pestrý: krst nových CD Jána Krigovského s hudbou Sergeja Kusevického a slovenských skladateľov; večer starej hudby v podaní českého ansámblu Musica Figuralis pod vedením Marka Čermáka, na ktorom zaznel aj historický barytón z čias grófa Esterházyho; úprava Chopinovej Polonaise brillante C dur op. 3 v interpretácii čínskeho kontrabasistu Han-Jui Henriho Chena a ukrajinského klaviristu Bohdana Kovaľa, pedagóga a korepetitora Akadémie umení v Banskej Bystrici; vášnivé tango Astora Piazzollu v podaní Pétra Kubinyiho a cimbalistu Marcela Comendanta; slnečné a brilantné melódie Giovannioho Bottesiniho v interpretácii Thierryho Barbé, Thomasa Martina, Giuseppa Ettoreho, Rodolfa LaBancu (klarinet), Jána Krigovského a Márie Hamkovej (soprán) sprevádzané sláčikovým ansámblom Collegium Wartberg (Patrik a Karolína Klačanskí – husle, Martin Ruman – viola, Alexander Botoš – violončelo, Anton Williger – kontrabas); koncert baryto-

nistu Martina Babjaka s kontrabasovým kvartetom BassBand (Ján Krigovský, Ján Prievozník, Jakub Stračina a Metod Podolšíky). Všetky podujatia sa uskutočnili v Centre L. E. Hudeca, v priestore s výnimočnou atmosférou, ktorý má potenciál stať sa stabilným centrom kultúry v Banskej Bystrici.

Za zmienku stojí aj organizačný tím – ľudia, ktorí síce stáli v úzadí, no boli prítomní pri každej činnosti súvisiacej s festivalom. Rodina Jána Krigovského, jeho študenti, priatelia festivalu a všetci dobrovoľníci vložili do podujatia kus svojej duše a lásky. Aj vďaka nim bol tento ročník taký výnimočný, osobný a srdečný. Festival fotografoval významný slovenský fotograf Peter Brenkus spolu so svojím kamarátom Ondrejom Michálom, ktorý pricestoval až z Kanady, a Robert Ragan – banskobystrický kontrabasista a fotograf. Fotografie sú živé a emotívne, zachytené okom, ktoré pozorne sledovalo dianie.

O festival bol veľký verejný záujem. Svojou návštevou ho poctil aj predseda Banskobystrického samosprávneho kraja Ondrej Lunter s manželkou. A keďže bol BassFest široko prezentovaný v médiách – na RTVS: Dvojka, v Rádiu Regina, Rádiu Devín a na sociálnych sieťach, veríme, že budúci rok sa jeho posolstvo otvorenosti, komunikácie a dialógu dostane k ešte väčšiemu počtu ľudí.

Bc. Karina LIZENĚ, študentka 2. roč. magisterského štúdia KSN FMU

Musica Figuralis

súťažiaci

Lektori s vedením AU a FMU

BENEFIČNÝ KONCERT V ĽUBIETOVEJ PODPORIL OBNOVU GOTICKÉHO KOSTOLA

Benefičný koncert v Kostole svätej Márie Magdalény v Ľubietovej, ktorého druhý ročník sa konal 15. novembra, v deň spomienky na svätého Alberta Veľkého a Preblahoslavenú Pannu Máriu, opäť spojil atmosféru historického priestoru s úmyslom podporiť jeho obnovu. Pedagógovia, súčasní i bývalí absolventi FMU AU a Konzervatória J. L. Bellu vytvorili bohatý hudobný večer, ktorého výťažok bol určený na záchranu sakrálnej stavby a prilahlého kostolného múru, ktorého vznik podľa najnovších prebiehajúcich výskumov siaha až do 14. storočia. Práve výskum a záchrana historickej pamiatky vznikli na podnet kňaza farnosti Medzibrod, pod ktorú Ľubietová spadá, Martina Uhríka, bývalého absolventa FMU AU.

Trúbkár Andrej Sontág a organistka Denisa Gibalová Kabáčová koncert otvárali a počas večera opakovane prinášali vyvážený inštrumentálny kontrast voči dominujúcim vokálnym číslam programu. Interpretácia istota a zvukový súlad nástrojov vyzneli v dielach *Bist du bei mir* J. S. Bacha, v kompozične pôsobivom *Ronde* zo Sinfonie de Fanfares J.-J. Moureta či

vo virtuóznej *Toccate* G. B. Martiniho. Ich spoločný prejav pôsobil prirodzene a presvedčivo, s citom pre štýlové frázovanie, čomu dodával priestor kostola neopakovateľnú atmosféru.

Vokálna línia koncertu sa opierala o výrazné osobnosti katedry vokálnej interpretácie. Klaudia Račič Dernerová (soprán) predniesla s dramatickou plasticitou J. D. Zelenkovu áriu *Ave Deus* z opery *Svätý Václav* a v spolupráci s klarinetistom Martinom Uhríkom ponúkla intímne, no technicky kultivované podanie B. Herstekovej *Ave Maria*. Zrelosť jej prejavu potvrdila prepojenie zrozumiteľného výrazu s prirodzenou hudobnou predstavou.

Miriam Žiarna (soprán) spolu so Štefanom Kocánom (bas) pôsobivo

predviedli prosbu *La vergine degli Angeli* od G. Verdiho, vniesli do skladby vnútorný pokoj, pričom zachovali jej dramatickú výstavbu. Žiarna zároveň v duete so Stanislavom Matisom (tenor) predniesla S. Gastaldonovu *Musicu proibita*, kde obaja speváci zaujali prirodzenou súhrou a sugestívnym prejavom.

Štefan Kocán s výborným klavírnym sprievodom Marty Nemcovej rozšíril opernú ponuku večera o *Serenádu Dona Juana* od P. I. Čajkovského a energickú, interpretačne náročnú áriu *Dona Basilia La calunnia* z Rossiniho *Barbiera* zo Seville. Jeho podania niesli charakteristickú istotu s mimoriadne veľkým hlasovým rozsahom, cit pre dramatickú gradáciu a zároveň ľahkosť komického žánru.

Inštrumentálne zastúpenie doplnila

gitaristka Kristýna Burianová dvoma časťami z partity de Espejos T. Marca, v ktorých vyznela jemná práca s farbou tónu. Spolu s Martinom Javorčíkom v gitarovom duu so skladbou Cocktail list S. Gossa zaujala interpretáciou netradičnej rytmickej časti. Javorčík sa so saxofonistom Pavlom Pondelíkom zároveň predstavil v Tears in Heaven E. Claptona a W. Jenningsa, v piesni písanej na pamiatku zosnulého syna speváka a skladateľa Claptona, ktorej odkaz úvodných slov „Keby som ťa videl v nebi...“ priestor chrámu len znásobil.

Miriam Žiarna s husličkou Alenou Hermanovou uviedla Ave Maria R. Prizemana, so Stanislavom Matisom a Miroslavou Matisovou za klavírom ďalšiu Ave Mariu, tentoraz od kolumbijského skladateľa W. Gómeza, pričom interpretácia sólistov vynikala zmyslom pre súhru a dynamický oblúk založený na detaile.

Milena Čieľ Majer vniesla do programu folkovú aj šansónovú emóciu. Pieseň Andělská od I. Gutiérreza a Z. Navarovej spievala s prirodzenou expresivitou a skladba Havrani na snehu z opery Kudykam autorskej dvojice P. Hapka (hudba) a M. Horáček (text) zaznela v jej interpretácii s dôrazom na text emotívne.

Pri príležitosti 20. výročia SZUŠ Lavuta sa v rámci benefičného koncertu predstavili žiaci a pedagógovia tejto školy. Flautový ansámbl pod vedením Ľubomíra Rychlíka zahrál Fuge in C J. S. Bacha. K sviatočnej atmosfére prispela aj Victória Anna Hanko piesňou Joy to the World. Spoločné číslo Kráľovná nebies spojilo žiakov speváckeho oddelenia, ženský komorný zbor, flautový ansámbl a sólistky Karin Pávovú a Hanu Scheerovú s klavírnou spoluprácou Miroslavy Matisovej. Ich intepretácia na spoločnom koncerte

s interpretmi – profesionálmi, vyznela nadšene a dôstojne.

Ženský komorný zbor a sprievodná kapela priniesli do chrámu súčasné spracovanie duchovnej hudby v A Little Jazz Mass Boba Chilcotta. Na záver koncertu vytvorili zvukový obraz, ktorý pôsobil súčasne sviežo, s rytmicky pulzujúcou jazzovou inštrumentáciou, s meditatívnosťou liturgického textu a výnimočnou energiou.

Pomyslená bodka večera v zaplnenom kostole uzavrela po každej stránke úspešný ročník benefičného koncertu, ktorý si našiel svojich poslucháčov a prispievateľov a podľa prania všetkých zúčastnených bude mať svoje pokračovanie.

Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.

Katedra hudobno-teoretických a akademických predmetov

Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD.

< Mgr. art. Martin Uhrík, doc. Mgr. Klaudia Račic Demer, ArtD.

Mgr. art. Štefan Kocán, ArtD., Mgr. art. Marta Nemcová, ArtD.

Mgr. art. Kristína Burianová

Z KONCERTU DOKTORANDSKEJ KONFERENCIE NA BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI

Druhý komorný koncert 60. ročníka Bratislavských hudobných slávností s názvom Dvojportrét z tvorby jubilujúcich skladateľiek, ktorý sa uskutočnil 21. septembra 2025 v Malej sále Slovenskej filharmónie, nebol pompéznou oslavou, ale komorným gestom uznania dvom významným skladateľkám Sylvii Bodorovej a Ľubici Čekovskej. Myšlienka zaradiť tento program do BHS

vznikla po marcovom koncerte z tvorby Sylvie Bodorovej na Doktorandskej konferencii Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, kam ju pri príležitosti jubilea pozval profesor Marián Lapšanský. V programe sa predstavil melancholicko-kontemplatívny svet Čekovskej s temperamentom Bodorovej a odzneli aj slovenské premiéry cyklu Four Movements

a Concerto dei fiori. Výkony interpretov podčiarkli lyriku, jemnú expresivitu i rytmickú presnosť diel, kým kontrast oboch poetík dodal večeru osobitú dynamiku.

Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.,
Katedra hudobno-teoretických a akade-
mických predmetov FMU

Malá sála
Slovenskej
filharmónie

NEDEĽA
21. september 2025
16.00

Dvojportrét

z tvorby jubilujúcich skladateľiek
Ľubica Čekovská – Sylvie Bodorová

Ana Vyparínová Krasmanová, akordeón
Peter Páfičský, klavír
Julia Radosz, soprán
Miriam Rodríguez Brüllová, gitara
Jozef Horváth, husle
Daniel Rumlér, husle
Martin Ruman, viola
Ken-Wassim Ubukata, violončelo
Jakub Sedláček, husle
Ladislav Faňčovič, klavír
Anna Brezianová, klarinet

Ľubica Čekovská (1975)

Fragment a elegie pre akordeón, op. 4	9'
Four Movements pre klavír	10'
	slovenská premiéra
Šesť piesní pre soprán a klavír	13'
<i>Autumn Song</i>	
<i>A Sonnet of the Moon</i>	
<i>Dance</i>	
<i>The Dying Day</i>	
<i>The Storm Wind</i>	
<i>At Day-Close in November</i>	
Päť miniatúr pre klavír, op. 1	7'
<i>Incalzando</i>	
<i>Sensibile</i>	
<i>Allegro commodo</i>	
<i>Andante</i>	
<i>Tranquillo</i>	

Sylvie Bodorová (1954)	
Concierto de Estío pre gitaru a sláčikové kvarteto	15'
<i>Zingaresca</i>	
<i>Plegaria</i>	
<i>Barbaro</i>	
Concerto dei Fiori pre husle a klavír	15'
	slovenská premiéra
Valja e malit / Hora tancuje, trio pre husle, klarinet a klavír	13'
<i>Ballata</i>	
<i>Danza</i>	

Prof. Marián Lapšanský, Sylvie Bodorová, Ľubica Čekovská, Marián Turner

CIMBALOVÁ TRADÍCIA V TRENČÍNE ŽIJE NAPLNO

Trenčín opäť potvrdil, že patrí medzi významné centrá cimbalovej hry na Slovensku. Systematické a dlhodobé vzdelávanie v oblasti cimbalovej hry prináša svoje ovocie, čo sa naplno ukázalo na 11. ročníku podujatia Cimbalové zrkadlenie, ktoré sa uskutočnilo v novej koncertnej sále ZUŠ Karola Pádivého. Organizátorom koncertu bolo Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne, ktoré dlhodobo podporuje rozvoj hudobných tradícií v regióne. Hlavným partnerom bol Fond na podporu umenia.

Hudobný večer priniesol jedinečné prepojenie mladých talentov a skúsených interpretov. Na pódiu sa 13. novembra 2025 predstavili cimbalisti z Trenčína a okolia, študenti Konzervatória Jána Levoslava Bellu a Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Publikum si tak mohlo vychutnať široké spektrum umeleckého rastu a interpretačnej vyspelosti.

Mimoriadny ohlas si získali aj Hana Scheerová a Elizabeth Faltínková, bývalé žiačky trenčianskeho pedagóga Andreja Staňa. Ich vystúpenia boli presvedčivým dôkazom toho, ako kvalitná pedagogická práca a dlhodobá systematická príprava formujú mladé umelecké osobnosti. Obe dnes pokračujú vo svojom umeleckom raste ako študentky popredného odborníka na cimbalovú interpretáciu, pedagóga Martina Budinského.

Na pódiu sa predstavila aj ďalšia študentka FMU Lizaveta Hlazava, ktorá svojím vystúpením obohatila program a potvrdila kvalitu interpretácie mladých interpretov. Výrazný úspech zaznamenal aj samotný Martin Budinský, ktorý sa predstavil v spoločnom

vystúpení s klaviristkou Martou Turčanovou. Ich umelecká spolupráca bola jedným z vrcholov večera a potvrdila vysokú úroveň interpretácie na Fakulte múzických umení. Marta Turčanová zároveň korepetovala aj bystrických študentov, čím výrazne prispela k ich pódiovej prezentácii.

Súčasťou podujatia bol aj odborný seminár Martina Budinského, ktorý obohatil účinkujúcich o cenné pripomienky a inšpirácie pre ďalšiu umeleckú

prácu. Spojenie koncertu a vzdelávania opäť potvrdilo, že v Trenčíne vzniká pevná základňa pre rozvoj cimbalovej hry. Podujatie tak nebolo len umeleckým sviatkom, ale aj potvrdením dôležitosti systematického vzdelávania, ktoré mladých hudobníkov privádza k profesionálite a hlbšiemu porozumeniu hudbe.

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.

Foto: Lukáš Kubičina

Hana Scheerová, študentka Bc. 2. r., Mgr. art. Marta Turčanová, ArtD.

DVOJPLÁTKY ZBÚRALI MÝTY

Na Slovensku už dlhšie pretrváva presvedčenie, že hobojistov a fagotistov neustále ubúda a mladí hudobníci o tieto nástroje strácajú záujem. Dvojplátkové sympóziu v Banskej Bystrici však ukázalo opak – podujatia sa aktívne zúčastnilo až dvadsať talentovaných mladých interpretov, čo predstavuje takmer trojnásobný nárast oproti minulému ročníku. A ak pripočítame aj pasívnych účastníkov a lektorov, v koncertných sálach sa stretlo spolu až 23 hobojistov a 9 fagotistov – čísla, ktoré hovoria jasnou rečou.

Na pôde Akadémie umení v Banskej Bystrici a Konzervatória Jána Levoslava Bellu sa v dňoch 26. – 28. novembra 2025 uskutočnil druhý ročník Dvojplátkového sympózia. Program tvorili najmä majstrovské interpretačné kurzy, odborné prednášky a vyvrcholením bol záverečný koncert účastníkov i lektorov.

Veľký záujem súvisel najmä so zvučnými menami lektorov. Hobojové kurzy viedla Anna Štrbová, sólohobojistka Orchestre National de Lyon, a Matúš Velas, prvý hobojista Slovenskej filharmónie. Mladí fagotisti pracovali s Mi-

chaelou Špačkovou, ktorá pôsobí ako pedagogička na Hochschule für Musik Köln. Sprievodný program doplnila prednáška o výrobe hobojových strojčekov a prezentácia produktov spojená so servisom nástrojov, o ktoré sa postaral Peter Kovács – prvý hobojista Štátnej opery a výrobca strojčekov.

Sympóziu vzniklo s podporou Fondu na podporu umenia z verejných zdrojov. Projekt zároveň podporili Akadémia umení v Banskej Bystrici, Konzervatórium Jána Levoslava Bellu a Hudobné centrum. Organizátormi sú dvaja mladí hudobníci Barbora Lacová a Marek Schrom, ktorí vnímali potrebu existencie takéhoto podujatia na Slovensku. Keďže obaja pedagogicky aj interpretačne pôsobia v Banskej Bystrici, miesto konania bolo prirodzenou voľbou.

Záverečný koncert priniesol pestrú dramaturgiu a množstvo kvalitnej hudby. Účastníci uviedli skladby Benedetta Marcella, Johanna Christiana Bacha, Frigyesa Hidasa a ďalších významných autorov. O veľký divácky zážitok sa postarali aj lektori. Anna Štrbová a Michaela Špačková spolu s Petrom

Dekrétom predviedli Trio pre hoboj, fagot a klavír od Francisa Poulenca. Matúš Velas spolu s Martou Turčanovou uviedli Schumannovu Romancu, ktorú sólista venoval pamiatke Josefa Čejku, niekdajšieho prvého hobojistu Slovenskej filharmónie.

Podujatie poctil svojou prítomnosťou aj Adrián Rajter, vedúci oddelenia hudobného vzdelávania Hudobného centra. V úvode koncertu sa prihovril účastníkom i publiku a zároveň oznámil radostnú správu – prestížnu Cenu Ľudovíta Rajtera tento rok získala hobojistka a lektorka sympózia Anna Štrbová.

Záujem o Dvojplátkové sympóziu je príslubom do budúcnosti. Podujatie motivuje mladých hudobníkov venovať sa aj nástrojom, ktoré na školách počtom výrazne zaostávajú za flautou či saxofónom – hoci možnosti ich uplatnenia sú veľmi podobné. Dôležité však je, že komunita dvojplátkových nástrojov rastie a mýty o jej úpadku sa pomaly rozpadajú.

DVANÁSTY ROČNÍK OPĚT POTVRDIL ÚSPECH KONFERENCIE HORIZONTY UMENIA AJ V NOVEJ DEKÁDE JEJ EXISTENCIE

Začiatkom septembra sa na FMU AU zrealizoval už 12. ročník medzinárodnej vedeckej webovej konferencie Horizonty umenia. Zúčastnilo sa na ňom 24 účastníkov zo Slovenska, Českej republiky, Ukrajiny, Ruska i USA.

Konferenciu otvoril 5. septembra 2025 slávnostný príhovor dekana FMU AU doc. Mgr. art. Mgr. Petra Špiláka, PhD., ArtD., v ktorom vyjadril ocenenie organizačnému tímu konferencie a inštitúcii, ktorá systematicky vytvára priestor pre odbornú diskusiu, reflexiu a výmenu poznatkov v oblasti umenia a pedagogiky. Súčasťou zahájenia konferencie boli pozvané prednášky od viacerých prominentných osobností z oblasti umenia a umeleckej pedagogiky, ktoré zasvätili svoj život umeniu alebo jeho šíreniu medzi verejnosťou a mladými ľuďmi. Na úvod to boli prof. Alexander Demchenko Dr. Sci. zo Saratovského konzervatória v Rusku a prof. Andriy Dushniy, PhD. z ukrajinskej univerzity Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Po nich nasledoval Enrique Martínez, MA z USA a z domácich pedagógov doc. Mgr. art. Mária Strenáčiková CSc.

Príspevky domácich účastníkov reprezentovala podnetná štúdia prof. Márie Tomanovej o hviezdnych momentoch dirigenta Pavla Tužinského, príspevok prof. Alexandra Stepanova o hudobnom pláne Antona Stadlera a spoločný príspevok Márie Strenáčiko-

vej st. a ml. o determinantoch umeleckej dráhy Kláry Schumannovej.

Z konferencie vyšli dva zborníky: Zborník príspevkov a Zborník abstraktov – tento rok prvýkrát oba len v elektronickej forme, nakoľko FMU AU sleduje udržateľnosť a ekologicky vhodné riešenia globálnych problémov.

Na základe pozitívnej spätnej väzby môžeme aj na budúci rok očakávať početnú účasť nielen domácich pedagógov, ale aj hostí z iných univerzít doma i v zahraničí.

**doc. PhDr. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.,
prodekanka pre vzdelávaciu činnosť
a kvalitu FMU**

Obálka konferenčného zborníka
Horizonty umenia 12

Program otvorenia konferencie
Horizonty umenia 12

Academy of Arts
in Banská Bystrica
→ Faculty
of Performing
Arts

Horizons of Art 12/Horizonty umenia 12
Conference opening program/Program zahájenia konferencie

05. September 2025 14:30 CEST

14:30 - 14:45	Opening – The welcome message from the dean of the Faculty of Music Arts at the Academy of Arts in Banská Bystrica – assoc. prof. Mgr. art. Mgr. Peter Špilák, PhD., ArtD. (Slovakia)
14:45 - 15:15	Otvorenie – príhovor dekana Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici doc. Mgr. art. Mgr. Petra Špiláka, PhD., ArtD., prof. Alexander Demchenko, Professor Alexander Demchenko, Dr. Sci. Saratov state conservatory and Saratov state university, International Center for complex artistic research (Russia)
15:15 - 15:45	Prof. Andriy Dushniy, PhD., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ukraine (Ukraine)
15:45 - 16:15	Enrique Martínez, MA, Educator HS, technologist, New York City (USA)
16:15 - 16:45	doc. Mgr. art. Mária Strenáčiková, CSc. Faculty of Music Arts at the Academy of Arts in Banská Bystrica (Slovakia)
17:00	Closing/Záver

We are looking for your participation/Tešíme sa na Vašu účasť

Link:
[Príďte sa k schôdzke](#)

ID schôdze: 382 961 496 620 8
Prístupový kód: 2dW7x6y

assoc. prof. PhDr. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.
Guarant of the conference

Banská Bystrica, Slovakia

KONVERGENCIE 2025: CANSONA NEOSOLIENSIS „OTVÍRALA STUDÁNKY“ V BRATISLAVE

V Bratislave zazneli jedinečné diela Bohuslava Martinů v podaní Ženského akademického zboru Cansona Neosoliensis.

Tohtoročný medzinárodný festival komornej hudby Konvergenzie niesol odkaz významného českého skladateľa Bohuslava Martinů. V rámci cyklu koncertov, ktorý trval od 14. do 21. októbra sa 18. októbra 2025 v Kostole Cirkvi bratskej v Bratislave uskutočnil koncert s názvom rovnomeným známemu dielu Martinů Otvíraní studánek. Ženský akademický zbor Cansona Neosoliensis pod vedením zbormajsterky Veroniky Veverkovej zaspieval tri diela Bohuslava Martinů pre ženský zbor: Tři zpěvy, H 338 (1952) na slová ľudovej poézie, Česká říkadla, H 209 (1930/1931) na texty zo zbierky Karla Jaromíra Erbena a kantátu Otvíraní studánek, H 354 na text básne Miloslava Bureša.

Ženský akademický zbor Cansona Neosoliensis vznikol na pôde Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici v roku 2021 a počas svojho krátkeho pôsobenia získal niekoľko medzinárodných ocenení a účinkoval na mnohých festivaloch a koncertoch. Konvergenzie sa bezpodmienečne zapísali medzi významné

body „portfólia“ tohto zboru. Zbor začal skúšať koncom leta a do októbra sa dievčatám podarilo naštudovať všetky tri spomínané diela.

V úvode koncertu zazneli aj inštrumentálne diela Duo č. 1 „Tri Madrigaly“ pre husle a violu, H 313 a Madrigalová sonáta pre flautu, husle a klavír, H 291. Nasledoval poetický cyklus Tři

zpěvy: Chudá děvčica, Bolavé srdéčko a Hlásaní pasaček, čím sa na koncerte predstavil zbor Cansona Neosoliensis. Charakterovo a interpretačne odlišné boli Česká říkadla, ktorých nosným prvkom sú texty Karla Jaromíra Erbena. Vrcholom koncertu bola známa kantáta Otvírání studánek so sólistkami, absolventkami katedry vokálnej interpretácie Lenkou Kubíkovou a Miriamou Trembáčovou. Barytónové sólo spieval Gregor Zubek a čarovnú atmosféru kantáty svojim nezameniteľným hlasom a prejavom dotvoril herec František Kovár v roli recitátora. Inštrumentálnu zložku, sláčikové trio, tvorili členovia orchestra Slovenskej filharmónie: Michaela

Hrubá (husle), Martin Ruman (viola) a doktorand Fakulty múzických umení AU v Banskej Bystrici Daniel Rumler (husle). Na klavíri hrala členka zboru a tiež absolventka Akadémie umení v Banskej Bystrici Zuzana Máliková.

Zbor spolu s hudobníkmi a recitátorom preniesol divákov do nostalgických spomienok Bohuslava Martinů, ktorý kantátu napísal s myšlienkou na rodnú zem, v ktorej už niekoľko rokov nežil. Text o „zakalené studánce“, ktorú môžu vyčistiť „jen dětské ruce“ je veľmi sugestívny a spolu s nádhernou hudbou tvorí dojemný príbeh, ktorý je nielen spomienkou, ale aj metaforou života.

V Kostole Cirkvi bratskej sa po

dojímavom závere koncertu ozýval búrlivý potlesk, ktorý účinkujúcich niekoľkokrát vrátil na pomyselné javisko. O úspechu a pozitívnych ohlasoch svedčí aj recenzia Michala Húsku, ktorý pre portál Hudba.sk napísal: „*Hlasy boli vyrovnané, intonačne čisté, výraz precitýny. Éterické soprány v Studánkach maľovali tému veľmi verne a pôsobivo.*“

Zbor Cansona Neosoliensis opäť dokázal svoju profesionalitu a úspešne reprezentoval nielen fakultu, ale aj silu kvalitnej tvorby pre ženský zbor. Diela Bohuslava Martinů určite ostanú v repertoári zboru aj do budúcnosti.

**Mgr. art. Veronika Veverková, ArtD.,
Katedra dirigovania zboru FMU**

MASTER CLASSES VYTVÁRANIE DRAMATICKEJ POSTAVY – UMELECKÝ DIALÓG TVORIVOSTI POKRAČUJE AJ V ROKU 2025

Tamino a tri Dámy

Letné umelecké dielne Vytváranie dramatickej postavy sa v roku 2025 opäť vrátili na ostrov Hvar, do malebného mesta Jelsa, ktoré sa aj v uplynulých ročníkoch ukázalo ako mimoriadne inšpiratívne. Vďaka spolupráci s TZ Jelsa majú účastníci k dispozícii priestor s výborným zázemím a možnosťou pravidelného kontaktu s medzinárodným publikom. Ostrov, ktorý nesie stopy bohatej kultúrnej tradície a ktorého história siaha až k jednému z prvých verejných divadiel v Európe (1612) vytvára pre vznik tvorivých projektov autentickú a mimoriadne podnetnú kulisu.

Master Classes prešli viacerými umeleckými a akademickými inštitúciami a profilujú sa ako priestor intenzív-

nej spolupráce pedagógov a študentov. Ich cieľom je vytvorenie fragmentov spracovaných v štylizovanom kostýme s výraznou prácou javiskového pohybu a charakterovou výstavbou postavy. Kurz dlhodobo motivuje mladých operných spevákov k tvorivosti, kolektívne mu čítaniu a profesionálnemu prístupu k umeleckej práci.

Aj tento ročník priniesol účastníkom niekoľko koncertných možností – Songs, Musica Sacra, Famous Opera Melodies – a, samozrejme, tradičné záverečné predstavenie Opera Fragments, v ktorom si mohli vyskúšať nadobudnuté zručnosti v reálnej javiskovej situácii. Mimoriadnou výhodou je možnosť prezentovať sa pred rôznorodým publikom od miestnych obyvateľov až po zahraničných návštevníkov letoviska.

Dôležitým pilierom kurzov je kontinuita pedagógov a študentov. Každoročne sa tu stretávajú súčasní, bývalí aj budúci študenti Akadémie umení v Banskej Bystrici. Nejedni účastníci sa do programu vracajú opakovane, čo je najlepšou spätnou väzbou o jeho kvalite, profesionalite a prínose pre ich umelecký rast.

Program je koncipovaný tak, aby speváci získali nielen technické istoty, ale aj schopnosť prirodzene sa pohybovať v dramatickej situácii, pracovať s farbou hlasu, artikuláciou, javiskovou prítomnosťou či výrazom. Učia sa precízne pristupovať k štúdiu opernej role vrátane jej psychologického a hudobného zázemia. Kurz zároveň podporuje tímovú spoluprácu, prácu s rekvizitami a kostýmom a v duchu predchádzajúcich ročníkov ostáva verný aj ekologickej myšlienke recyklovania či alternatívnych foriem kostýmovej tvorby.

Novinkou je rozšírenie lektorského zázemia o dirigenta, herecké vedenie a štúdium operných partov, čo mladým spevákom umožňuje získať komplexnejšiu skúsenosť porovnateľnú s procesom profesionálneho divadelného skúšania. Tento posun prispel aj k rozšíreniu programovej ponuky, vďaka ktorej sa podarilo uviesť okrem koncertov aj dva večerné scénické programy.

Študenti si z kurzov odnášajú nielen množstvo nových poznatkov a praktických skúseností, ale najmä sebavedomie, ktoré prichádza s opakovaným vystupovaním pred publikom a s možnosťou pracovať interaktívne s pedagógmi s bohatou interpretačnou praxou. Podpora publika, pedagógov a samotná atmosféra Jelsy vytvárajú prostredie, v ktorom sa mladí umel-

ci môžu sústrediť na rast, skúšanie nových prístupov a hľadanie vlastného umeleckého prejavu.

Pedagogické vedenie

doc. Mgr. Klaudia Račič Derner, ArtD. – *spev – operná postava na javisku Akadémia umení Banská Bystrica*

Mgr. art. Jana Juríčková, ArtD. – *spev – vokálna príprava Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta Banská Štiavnica*

Lucia Vráblicová – *herectvo*

Mgr. art. Daniel Simandl, ArtD. – *dirigent, hudobné naštudovanie Akadémia umení Banská Bystrica, Štátna opera Banská Bystrica*

Mgr. art. Peter Pažický, ArtD. – *klavír – štúdium operných partov Akadémia umení Banská Bystrica*

Mgr. art. Peter Dekrét – *klavír, hudobné naštudovanie Akadémia umení Banská Bystrica*

Mgr. art. Zulfizar Zázrivá, PhD., ArtD. – *klavír, hudobné naštudovanie Akadémia umení Banská Bystrica*

Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia – hlavný partner projektu

Master Classes Vytváranie dramatickej postavy sa v roku 2026 uskutočnia v termíne

6. – 19. júla 2026, opäť v Jelse.

doc. Mgr. Klaudia Račič Derner, ArtD.,
Katedra vokálnej interpretácie

Zaverečná klaňačka

2. ROČNÍK MEDZINÁRODNÝCH LETNÝCH MAJSTROVSKÝCH KURZOV FMU AU

Medzinárodné letné majstrovské kurzy Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici úspešne ponúkli aj vo svojom druhom ročníku nadstavbu odborného vzdelávania študentom vysokých škôl a konzervatórií

FMU AU usporiadala od 3. júla do 6. júla 2025 s finančnou podporou Fondu na podporu umenia 4-dňové letné majstrovské kurzy v špecializáciách klavír, flauta a klasický spev. Lektormi boli renomovaní interpreti a pedagógovia prof. MARIÁN LAPŠANSKÝ (klavír), doc. Mag. IVICA GABRIŠOVÁ, ArtD. (flauta) a lektor Mgr. art. ŠTEFAN KOCÁN, ArtD., univ. doc. (spev). Ich bohaté medzinárodné skúsenosti boli zárukou odovzdania cenných odborných informácií. Lektorkami klavírnej spolupráce boli HELEN TSIARESH-CHANKA v špecializácii spev a Mgr. art. ZUZANA VÝBOŠŤOKOVÁ, ArtD. v špecializácii hra na flaute.

Lekcie kurzov prebiehali v dopoludňajších a popoludňajších frekvenciách formou individuálnych workshopov s aktívnymi účastníkmi a s voľným prístupom verejnosti. Pre 22 zúčastnených frekventantov to boli dni naplnené mnohými novými podnetmi pri získavaní odborných poznatkov. Boli však aj príležitosťou pre vzájomné spoznávanie v rámci komunity aktívnych talentovaných študentov odborných hudobných škôl, obohatenie o rôzne pohľady na interpretáciu hudobných diel a nadviazanie umeleckých priateľstiev a budúcich spoluprác.

Tak ako počas prvého ročníka, aj v tomto roku vyučujúci kurzov predviedli svoje interpretačné umenie na dramaturgicky hodnotnom KONCERTE LEKTOROV, na ktorom zazneli SONÁTA A DUR PRE FLAUTU A KLAVÍR od Césara Francka v interpretácii Ivica

Gabrišovej a Mariána Lapšanského a piesňový cyklus DICHTERLIEBE OP. 48 od Roberta Schumanna v predvedení Štefana Kocána a Mariána Lapšanského. Koncert sa konal 4. 7. 2025 v Komornej sále FMU AU. Obdivuhodná energia a umelecké výpovede účinkujúcich lektorov boli pre vybraných frekventantov podnetom pre výborné výkony na ZÁVEREČNOM KONCERTE ÚČASTNÍKOV. Vďaka podpore My piano – showroom sa koncert spolu s ceremoniálnym odovzďávaním certifikátov o absolvovaní kurzov konal v priestoroch showroomu v centre Banskej Bystrice v posledný deň kurzov 6. 7. 2025.

Tohoročným projektom letných majstrovských kurzov FMU AU pokračovala v ambícií vytvoriť tradíciu

letných akademických vzdelávacích podujatí. Osobitným zámerom ostáva zachovať špecifikum kurzov v podobe dvoch umeleckých podujatí pre verejnosť – koncertu lektorov a záverečného koncertu účastníkov. Po dvoch ročníkoch venovaných nástrojovým špecializáciám a sólovému spevu by sa malo v budúcom ročníku uskutočniť podujatie určené pre zborový spev.

Letné vzdelávacie aktivity FMU AU majú relevantný prínos pre umelecké vzdelávanie študentstva odborných umeleckých škôl a pozitívny dosah na vnímanie umeleckých aktivít medzi hudbymilovnými obyvateľmi Banskej Bystrice.

**doc. Mgr. art. Peter Pažický, ArtD.,
prodekan pre umenie, tvorivú činnosť,
habilitačné a inauguračné konanie FMU
Foto: autor**

NOVÉ SLOVENSKÉ UČEBNICE PEDAGOGIKY PRE KONZERVATÓRIÁ

Naša vyučujúca Mária Strenáčiková ml. pripravila pre budúcich učiteľov v oblasti interpretačného umenia, hudby, herectva a tanca kompletné pedagogické „kompéndium“ v podobe 4 učebníc z pedagogiky pre konzervatóriá. Zatiaľ sa k čitateľom dostali dva prvé diely pre piaty a pre šiesty ročník.

Nakoľko posledná oficiálna učebnica z pedagogiky pre konzervatóriá, ktorá pochádza z pera Oľgy Pavlovskej je z roku 1978, bolo nanajvýš potrebné učivá prispôbiť súčasnej dobe, odbúrať politicky žiaduce informácie a reflektovať dobu, v ktorej sa informačné technológie, umelá inteligencia, témy globalizácie, multikultúry, inkluzie či personalizovaného učenia stali neoddeliteľnou súčasťou moderného vzdelávania. Takmer po 50-tich rokoch sa objavili v slovenskom košickom vydavateľstve Equilibria s.r.o. nové učebnice, ktoré pracujú okrem vyššie uvedených tém aj s ďalším aktuálnymi otázkami vzdelávania, ako je krízová intervencia, školský podporný tím, šikanovanie či tréma.

Učebnice sú zostavené podľa aktuálnych štandardov a reflektujú potreby dnešnej spoločnosti. Spájajú teoretické poznatky s praktickými úlohami a obsahujú množstvo podnetov pre rozvoj kritického myslenia a tvorivosti. Sú v nich rôzne aktivity, diskusné otázky, kreatívne úlohy a úlohy určené pre prácu v skupinách. Na konci každej kapitoly sú cvičenia a aktivity, ktoré pomôžu žiakom overiť, či si jednotlivé učivá dostatočne osvojili. Špeciálne úlohy na konci kapitoly im pomôžu pri budovaní vlastného pedagogického portfólia a môžu poslúžiť aj ako zdroj inšpirácie pri získavaní atestácií.

Učivo je rozdelené do 4 dielov.

Prvý diel pre piaty ročník pokrýva témy všeobecnej pedagogiky a didaktiky. Opisuje, čo je to pedagogika a akú terminológiu používa, venuje sa činiteľom výchovno-vzdelávacieho procesu

(učiteľovi, žiakovi a samotnému učivu), analyzuje proces učenia, prostriedky výchovy a vzdelávania a zásady hudobno-výchovnej vzdelávacej práce. Na záver sa venuje téme skúšania, hodnotenia a klasifikácie žiaka. V rámci rozširujúceho učiva otvára problematiku trémy, kariérneho rastu učiteľov, ich sebahodnotenia a spôsobov sebareflexie.

Prvý diel pre šiesty ročník oboznamuje žiakov s problematikou metód výchovy a vzdelávania a rodiny, ktorá hrá významnú rolu pri výchove a vzdelávaní detí. Veľký priestor venuje edukácii detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (poruchám hyperaktivity a pozornosti, afektivity, učenia, správania, ale aj autizmu či detskej depresie a úzkosti). Neobchádza ani šikanovanie či riešenie konfliktov a krízových situácií. V závere tejto časti učebnice sa otvárajú didaktické témy zaoberajúce sa formami a prostriedkami vyučovania.

Ďalšie dva diely učebníc by mali uzrieť svetlo sveta na začiatku roku 2026. Ťažisko učebnice pre piaty ročník bude v dejinách pedagogiky, aby čitatelia „na základe poznania histórie mohli pochopiť súvislosti a vyvodiť potrebné závery pre súčasnú prax“ (Strenáčiková, 2025b, s. 5) a pre šiestakov je pripravená tematika umeleckej pedagogiky, cvičenia, umeleckých schopností a tvorivosti.

Autorka adresuje sadu učebníc budúcim učiteľom. Uvedomuje si, že práve oni majú „moc zapáliť v dieťati iskierku lásky k umeniu, priviesť ho k profesionálnej dráhe umelca, ale ... môžu aj ruiniť záujem dieťaťa o umenie a viesť k rozhodnutiu nikdy viac nevstúpiť na pódium“ (Strenáčiková, 2025a, s. 5). Autorka vyjadruje želanie, aby učebnica uľahčila budúcim pedagógom cestu, na ktorú sa vydali a vybavila ich dostatkom informácií, aby mohli kráčať k ušľachtilemu cieľu otvoriť brány umenia všetkým, s ktorými sa počas svojej umelecko-pedagogickej praxe stretnú.

Zdroj:

M. Strenáčiková. (2025a). Všeobecná pedagogika Učebnica pre 5. ročník konzervatória. I. diel. Všeobecná pedagogika & didaktika. Košice: Equilibria, s.r.o.

M. Strenáčiková. (2025b). Všeobecná pedagogika; Učebnica pre 6. ročník konzervatória. I. diel. Rodinná pedagogika, špeciálna pedagogika & didaktika. Košice: Equilibria, s.r.o.

Mgr. art. Mgr. Anna Arendáriková, PhD.
prodekan pre rozvoj, projektovú činnosť,
medzifakultnú spoluprácu, publicitu
a vonkajšie vzťahy

Obálka I. dielu novej učebnice z pedagogiky pre 5. ročník konzervatória

Obálka I. dielu novej učebnice z pedagogiky pre 6. ročník konzervatória

PROFESOR RENÉ ADÁMEK OSLAVUJE 70 ROKOV – ŽIVOT V SLUŽBE HUDBE A PEDAGOGIKE

„René bol vždy nielen výnimočný pedagóg, ale aj kolega s veľkým srdcom...“ – prof. Jana Novotná

„Spolupráca s Reném bola vždy obohacujúca...“ – doc. Peter Kováč

„Profesor Adámek mi otvoril oči do sveta hudby...“ – bývalý študent Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici

„Jeho hodiny boli vždy plné inšpirácie a rešpektu...“ – absolvent Katolíckej univerzity v Ružomberku

Dňa 21. júla 2025 sa významný český klavirista, pedagóg a umelec prof. René Adámek dožil krásneho životného jubilea 70 rokov. Jeho život a kariéra sú neoddeliteľne späté s klavírom, hudobným vzdelávaním a prezentáciou českej i svetovej klavírnej tvorby doma i v zahraničí.

René Adámek študoval na Štátnom konzervatóriu v Ostrave (1970 – 1976) v triede profesora Jana Marcola a na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne (1977 – 1981) u profesora Vlastimila Lejska, významného klaviristu a propagátora klavírneho dua. Už počas štúdií začal profesor Adámek pôsobiť ako pedagóg a neskôr aj ako riaditeľ Ľudovej školy umenia vo Vítkove. Jeho pôsobenie znamenalo výrazný rozvoj kultúrneho života v meste a posilnenie umeleckého profilu školy. Pod jeho vedením sa škola stala centrom hudobného diania nielen vo Vítkove, ale aj v širšom regióne. Konali sa tu koncerty

pozvaných umelcov, výstavy profesionálnych výtvarníkov a nadviazali sa prvé zahraničné kontakty. Profesor Adámek kládol dôraz na kvalitu výučby, umeleckú prezentáciu žiakov a spoluprácu s kultúrnymi inštitúciami. Jeho vedenie prispelo k prestavbe školy, rozšíreniu učebných priestorov a k vytvoreniu koncertnej sály, ktorá dodnes slúži verejnosti.

Po odchode do Ostravy v roku 1993 odovzdal vedenie školy Leošovi Váňovi. Adámkovo pôsobenie vo Vítkove zanechalo trvalú stopu v podobe umeleckého štandardu, ktorý škola dodnes rozvíja.

Od roku 1993 pôsobil profesor René Adámek na Pedagogickej fakulte Ostravskej univerzity v Ostrave, kde sa stal vedúcim katedry hudobnej výchovy a neskôr aj prodekanom pre zahraničné vzťahy. V roku 1997 sa habilitoval v odbore hra na klavíri a komorná hra a v roku 2008 bol vymenovaný za profesora (Janáčkova akadémia múzických umení v Brne). V tomto období sa venoval vedeniu majstrovských kurzov v Česku, Poľsku, Rakúsku, Maďarsku, Veľkej Británii, prednášal a koncertoval na viacerých zahraničných univerzitách. Za všetky možno spomenúť prestížnu Hollowey University v Londýne alebo jeho umelecké aktivity na Mozartovej akadémii, ktoré sa konali na zámku v Dobříši. Jeho umelecké výkony sú zachytené na mnohých hudobných nahrávkach a jeho odborné texty boli

René Adámek

publikované v domácich a zahraničných zborníkoch a hudobných periodikách. Ako interpret koncertoval od roku 1968 v európskych krajinách, akými boli Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Poľsko, Maďarsko a Švajčiarsko. Vystupoval na významných hudobných festivaloch Janáčkův máj, Mladé podium, Hudební současnost či Festival českého umenia vo Francúzsku (Bourgen Bresse a Oyonnax). Spolupracoval s významnými zahraničnými i domácimi symfonickými orchestrami, komornými

súborni a sólistami. Plodná interpretačná spolupráca sa rozvinula najmä s českými a zahraničnými sólistami a českými umeleckými telesami, akými boli Janáčkovo kvarteto, Kubínovo kvarteto alebo Pěvecký sbor moravských učitelů. Výsledkom tejto spolupráce boli CD nosiče s Kubínovým kvartetom, s huslistom Františkom Novotným a niekoľko nahrávok s Pěveckým sborom moravských učitelů. Veľmi vzácna nahrávka je sólové CD René Adámka so skladbami jeho profesora, spolupracovníka a priateľa Vlastimila Lejska.

Do histórie komornej hry v Česko-slovensku sa natrvalo zapísala spolupráca klavírneho dua René Adámek a Petr Hanousek, ktoré v roku 1980 získalo titul laureátov na Medzinárodnej Schubertovej súťaži v Jeseníku. Aktivity a úspechy tohto klavírneho dua zaradili ich protagonistov medzi významných predstaviteľov komornej hudby. Ich spolupráca trvala od roku 1980 do roku 1995 a počas tohto obdobia si získali uznanie nielen doma, ale aj v zahraničí. Obaja hudobníci sú absolventami Janáčkovej akadémie múzických umení v Brne, kde sa začala formovať ich umelecká dráha. Počas svojej aktívnej činnosti vystupovalo duo na mnohých prestížnych festivaloch. Premiérovali diela súčasných českých skladateľov, akými boli Eduard Dřízga, Vladimír Svatoš, Jiří Laburda alebo Vlastimil Lejsk. Ich nahrávky zahŕňajú diela Vítězslava Nováka, Petra Ebena, Klementa Slavického, Vlastimila Lejska a mnohých ďalších. CD nosič klavírneho dua Adámek – Hanousek predstavuje výber skladieb pre štvoručnú klavír, ktoré duo interpretovalo s mimoriadnou citlivosťou a výrazným umeleckým vkladom. Po ukončení spoločnej koncertnej činnosti sa obaja hudobníci venovali pedagogickej práci. René Adámek pôsobil na univerzitách doma i v zahraničí, venoval sa interpretáčnej a publikačnej činnosti. Petr Hanousek sa stal významným organizátorom kultúrneho života v opavskom regióne a je autorom niekoľkých odborných publikácií. Klavírne duo Adámek – Hanousek zanechalo výraznú stopu v českej klavírnej kultúre.

Profesor René Adámek sa po získaní titulu laureáta významne podieľal na rozvoji Medzinárodnej Schubertovej súťaže pre klavírne dua v Jeseníku aj ako člen jej odbornej poroty. Táto prestížna súťaž, založená v roku 1978 Vierou a Vlastimilom Lejskovcami a Aloisom Složilom, patrila medzi naj-

významnejšie podujatia svojho druhu v strednej Európe. Počas svojej histórie privítala stovky klavírnych duet z celého sveta a stala sa dôležitou platformou pre mladých interpretov klasickej hudby. Kládla si za cieľ podporovať interpretáciu diel Franza Schuberta a ďalších skladateľov v oblasti štvoručnej hry a hry na dvoch klavíroch. Pozvanie profesora Adámka do poroty súťaže bolo prejavom uznania jeho umeleckých kvalít a pedagogických skúseností. Spolu s ďalšími významnými osobnosťami hudobného umenia hodnotil výkony mladých klaviristov z celého sveta. V porote zasadali zvučne mená a osobnosti klavírneho umenia, akými boli manželia Lejskovci, Václav Holzknecht, Pavel Štěpán, Rudolf Macudzinski, Silvia Macudzinská, Marie Halámková, Ilja Hurník, Atanas Slavčev, Božena Kalábová, Eva Fischerová, Pavel Novotný, Miloš Konvalinka, Anton Kállay, Radomil Melmuka, Věroslav Němec, Dagmar Baloghová, René Adámek, František Maxián, Jindřich Duras, Darina Švárna, Petr Hanousek, Celina Hellerová, Vít Gregor, Branko Czuberka, Christos Papageorgiou, Jennifer Micallef, Věra Čanová, Joanna Domańska, Teemu Holma, Mikuláš Škuta, László Baranyay, Rudolf Bernatík, Marián Lapšanský, Eriko Takezawa, Elser Konrad, Sándor Falvai, Eugen Jakab, Pavel Kowalski, Zuzana Niederdorfer, Martin Hršel, Peter Pažický, Maxim Puryzhinskiy, Katarzyna Ewa Sokolowska alebo Christoph Sischka. Prístup profesora Adámka k hodnoteniu výkonov bol vždy odborný, spravodlivý a zároveň motivujúci pre mladých účastníkov. Súťaž sa konala každé dva roky v malebnom prostredí Priessnitzových liečebných kúpeľov v Jeseníku a je známa svojou vysokou umeleckou úrovňou. Profesor Adámek sa významnou mierou podieľal na diskusiách s účastníkmi súťaže, ktoré sú súčasťou záverečného programu a slúžia k výmene skúseností medzi porotou a mladými interpretmi. Pôsobenie profesora Adámka v porote prispievalo k zachovaniu umeleckej integrity súťaže a k jej medzinárodnému renomé. Žiaľ, Medzinárodná Schubertova súťaž klavírneho dua v Jeseníku bola v roku 2023 zrušená. Podľa oficiálneho oznámenia sa XXII. ročník neuskutočnil z dôvodu vážnych technických a organizačných problémov. Organizátori sa ospravedlnili všetkým, ktorí sa na súťaž pripravovali, no neuviedli, či bude súťaž v budúcnosti obnovená.

Profesor René Adámek ako pedagóg na Fakulte múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici

V rokoch 2007 až 2020 pôsobil René Adámek ako profesor na slovenských univerzitách. Vyučoval na Katedre hudby Katolíckej univerzity v Ružomberku a zároveň v rokoch 2012 až 2019 na Katedre klávesových nástrojov Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, kde sa venoval vyučovaniu hry na klavíri a vyučovaniu komornej hry. Taktiež viedol ako konzultant záverečné práce v bakalárskom, magisterskom i doktorandskom štúdiu. Počas svojho pôsobenia na Akadémii umení v Banskej Bystrici sa profesor Adámek úspešne podieľal na formovaní mladých talentov. Jeho študenti oceňovali nielen jeho odborné vedenie, ale aj ľudský prístup a schopnosť motivovať ich k hlbšiemu umeleckému poznaniu. Tým, že profesor René Adámek neustále rozvíjal svoje aktivity na domácich a medzinárodných fórach, stal sa uznávanou osobnosťou v očiach odbornej hudobnej komunity a jeho prednášková činnosť je dodnes zaujímavým lákadlom pre mladých hudobníkov najmä na Slovensku. Je trvalou inšpiráciou pre mnohých umelcov a pedagógov. Jeho pôsobenie v Banskej Bystrici bolo významným prínosom pre rozvoj vysokoškolskej klavírnej pedagogiky na Slovensku.

Dlhoročná umelecká a pedagogická činnosť profesora René Adámka je dôkazom jeho oddanosti hudbe a vzdelávaniu. Profesor Adámek je osobnosťou, ktorá svojou prácou a aktivitami obohacovala nielen hudobnú scénu klavírneho umenia, ale svojou odbornosťou a empatickým prístupom pozitívne ovplyvnila aj generácie študentov a pedagógov. V súčasnosti pokračuje vo svojej misii – podporuje mladé talenty a šíri hodnoty klasickej hudby prostredníctvom klavírnych kurzov a odborných prednášok najmä na Slovensku, ktoré mu podľa jeho slov „navždy prirástlo k srdcu.“

Pánovi profesorovi Renému Adámkovi srdečne blahoželáme k jeho krásnemu životnému jubileu! Prajeme mu veľa zdravia a tvorivých síl do ďalších aktívnych rokov v kruhu hudby a priateľov.

doc. MgA. Jana Škvarková, ArtD.,
Katedra klávesových nástrojov FMU
Foto: archív René Adámka

VÝZNAMNÝ MEDZINÁRODNÝ ÚSPECH DIRIGENTA ADAMA SEDLICKÉHO

Slovenský dirigent Mgr. art. Adam Sedlický, ArtD., pôsobiaci na katedre dirigovania, získal tretie miesto na medzinárodnej súťaži Zoraqi Conducting Competition v Tirane. V konkurencii 85 dirigentov z 25 krajín ocenil nielen dynamickú súťažnú atmosféru, ale aj priateľské a inšpiratívne prostredie, ktoré mu hlavné mesto Albánska ponúklo.

Kedy prišiel impulz prihlásiť sa do súťaže a s akými očakávaniami si sa jej zúčastnil? Vedel si „do čoho“ ideš?

Impulz prihlásiť sa na túto súťaž prišiel začiatkom leta, kedy som sledoval dostupné dirigentské súťaže. Termínovo sa mi súťaže často prekrývajú s projektmi, takže nie je jednoduché ich zaradiť do harmonogramu. Zoraqi Conducting Competition však do môjho harmonogramu zapadla ideálne, a tak som sa mohol naplno venovať príprave. Vedel som, že ma čakajú náročné podmienky a veľmi krátky čas na prácu v každom kole, čo je pre dirigentské súťaže typické. Nešiel som tam s konkrétnymi ambíciami na umiestnenie, skôr s cieľom pracovať čo najpochvejšie, byť autentický a najmä odchádzať s pocitom, že som so svojou prácou spokojný.

Do akej miery si vedel ovplyvniť výber skladieb, s ktorými si predstúpil pred telesá – sláčikový orchester, symfonický orchester, árie? Všetky vo výbere boli vopred určené?

Repertoár bol vopred určený organizátormi, takže možnosť ovplyvniť výber skladieb nebola žiadna. V prvom kole sme pracovali so sláčikovým orchestrom na dielach P. I. Čajkovského

a E. H. Griega. V druhom kole bola povinná 1. časť 8. symfónie L. v. Beethovena a jedna zo žrebovaných árií od G. Verdiho, C. M. Webera a N. Zoraqiho. Vo finále sme dirigovali povinnú skladbu albánskeho skladateľa 20. storočia Nikolla Zoraqiho a jednu z vybraných častí symfónií J. Brahmsa.

Aj keď bol repertoár pevne daný, vnímam to skôr ako výhodu – všetci dirigenti mali rovnaké podmienky a rozhodovalo najmä to, ako s hudobným materiálom dokážeme pracovať a čo z neho vyťažíme.

Ako sa ti pracovalo s telesami? Reagovali na teba, pretvorili tvoj zámer podľa tvojich predstáv?

Spolupráca bola výborná, aj keď čas bol veľmi obmedzený. V každom kole išlo doslova o minúty, takže dirigent musí byť maximálne sústredený, presný a jasný vo svojich požiadavkách. V prvom kole sme mali k dispozícii 12 minút, v druhom 16 a vo finále 50 minút na prácu s orchestrom. Orchester reagoval rýchlo a presne, čo mi umožnilo prezentovať svoju hudobnú predstavu aj v tak krátkom čase. Vnímam som veľkú profesionalitu a ochotu spolupracovať –

a to je pre dirigenta vždy základným predpokladom dobrej práce.

Podľa teba, čím si zaujal porotu, v čom si bol iný? Úroveň bola nepochybne vysoká; očakával si pri tom počte súťažiacich taký veľký úspech?

Každý dirigent má v súťaži presne vymedzený čas s orchestrom a je len na ňom, ako ho využije. Či sa viac zameria na samotnú prácu s orchestrom, alebo skôr na predvedenie hotovej interpretácie. Nikto nikdy nevie, čo presne porota hľadá, môže ju zaujať technická presnosť, hudobná predstavivosť, spôsob komunikácie či celková osobnosť dirigenta.

Snažil som sa pracovať čo najefektívnejšie a zároveň zostať autentický. Úroveň bola skutočne vysoká a pri takom počte účastníkov som s konkrétnym výsledkom nepočítal. O to viac si tento úspech vážim.

Videl si dirigovať svojich spolusúťažiacich kolegov? Bola ti práca niektorého z nich blízka a inšpiratívna?

Videl som dirigovať len kolegov vo finálovom kole. Na pódiu som stál spolu s dirigentkou z Veľkej Británie a di-

rigentom z Číny. Bolo veľmi podnetné sledovať, ako každý z nich uchopil tú istú povinnú skladbu a v Brahmových symfóniách zvolil úplne odlišný prístup a prácu s orchestrom.

Aj keď som sa snažil nenechať sa ovplyvniť, bolo obohacujúce vidieť, ako kolegovia premýšľajú o hudbe a aké interpretačné riešenia si vyberajú.

Zmenilo sa niečo v tvojom umeleckom živote po tejto súťaži? Pocítil si väčší záujem o tvoju prácu? Kde v súčasnosti pôsobíš, kde sa pripravuješ na nejaké nové projekty?

Súťaž priniesla väčšiu viditeľnosť a určite zvýšila záujem o moju prácu zo strany orchestrov aj organizátorov. Ešte pred súťažou som začal spolupracovať s agentúrou Pura Musica, čo mi výrazne pomáha pri rozvoji medzinárodnej kariéry a príprave nových umeleckých projektov.

Ďakujem za rozhovor a prajem veľa ďalších úspechov.

Zhovárala sa Mgr. art. Eva Miškovičová, Ph.D., Katedra hudobno-teoretických a akademických predmetov FMU

ZBOROVÁ HUDBA POD TAKTOVKOU MLADÝCH TALENTOV

8. ročník Medzinárodnej dirigentskej súťaže na FMU priniesol koncerty, ocenenia a nezabudnuteľné momenty

Fakulta múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici realizovala v dňoch 21. – 23. novembra 2025 už 8. ročník medzinárodnej dirigentskej súťaže **Stretnutie nad zborovou partitúrou**. Podujatie, realizované s podporou Fondu na podporu umenia, je jediné svojho druhu na Slovensku a patrí medzi jedinečné dirigentské súťaže nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Súťaž otvoril slávnostný koncert 21. novembra v Katedrále sv. Františka Xaverského, na ktorom sa po prvý raz v histórii stretli na jednom pódii všetky zbory pôsobiace na Fakulte múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Návštevníci kostola, ktorý bol zaplnený do posledného miesta, tak mali možnosť vypočuť si veľký miešaný zbor Canzona Neosolium a Komorný zbor FMU AU. Na programe mal vystúpiť aj ženský spevácky zbor Cansona Neosoliensis pod vedením Mgr. art. Veroniky Veverkovej, ArtD., ale pre vysokú chorobnosť speváčok zbor nakoniec nevystúpil. Pod dirigentským vedením prof. Štefana Sedlického, ArtD. zaznela dramaturgia potvrdzujúca výnimočné postavenie fakulty s aktívnymi zborovými telesami. Hostom večera bol Spevácky zbor slovenských učiteľov (SZSU), ktorý krátkym vystúpením pozval na svoj galakonzert 23. novembra 2025 v aule EF UMB, kde boli vyhlásené výsledky súťaže a na ktorom sa zároveň predstavili aj čerství víťazi súťaže.

Príhovor dekana fakulty

Významným momentom otváracieho koncertu tohto ročníka súťaže bolo odovzdanie Ceny Slovenskej rektorskej konferencie za Umenie 2025, ktorú prezident SRK doc. Ing. Vladimír Hiadlovský, PhD. udelil bývalej študentke fakulty výtvarných umení AU Mgr. art. Natálii Šimonovej, ArtD. za súbor diel Metavrstvy s nadnárodným významom. Okrem doc. Hiadlovského sa tejto významnej akcie zúčastnili aj ďalší členovia SRK, menovite prof. PhDr. Martin Šmatlák, rektor VŠMU Bratislava a rektor domácej AU prof. Ing. Michal Murín, ArtD. Na záver otváracieho koncertu zaznela v podaní všetkých zborov v počte cca 100 spevákov spo-

ločná skladba Aká si mi krásna. Bola to dôstojná bodka za týmto slávnostným večerom, ktorý celý svojím umeleckým slovom sprevádzala Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD., pedagogicky pôsobiaca na FDU AU.

Samotná súťaž realizujúca sa v priestoroch FMU AU prebiehala v dvoch kategóriách – v kategórii A (22 – 35 rokov) a v kategórii B (16 – 21 rokov) a v dvoch súťažných kolách. Prvé kolo súťaže bolo v spolupráci s korepetitormi, pričom súťažiaci museli uviesť dve skladby: povinnú skladbu a z usporiadateľom súťaže určeného zoznamu skladieb vylosovanej skladbu. Postupujúci súťažiaci do

II. kola, ktoré sa konalo v sobotu 22. 11. 2025 pracovali na určených skladbách už so zborom. Pre tento ročník súťaže to bol už spomínaný Spevácky zbor slovenských učiteľov (SZSU).

Výkony súťažiacich hodnotila medzinárodná porota v zložení:

Prof. Scott Ferguson (USA) –
predseda poroty

Prof. Štefan Sedlický (Slovensko) –
garant súťaže

Doc. Milan Kolena, ArtD. (Slovensko,
VŠMU Bratislava) – *člen poroty*

Vyvrcholením celého podujatia bol záverečný koncert SZSU spojený s oceňovaním. Na koncerte sa predstavili víťazi súťaže, ktorí spolu so SZSU uviedli porotou určené skladby. Pod dirigentským vedením Pétera Oravecza zaznela skladba Ave regina caelorum od Vytautasa Miškinisa, Daniel Kadlec uviedol skladbu Györgyho Orbána Daemon Irreperit calidus a Oleksandra Diachenko Kim André Arnesena Even when He is silent. Zvyšná časť program bola pod umeleckou gesciou dirigenta zboru prof. Sedlického.

Výsledková tabuľka:

Kategória A (22 – 35 rokov):

1. miesto:

Péter Oravec, Hudobná akadémia
Franza Liszta, Budapešť, Maďarsko

2. miesto:

Daniel Kadlec, JAMU, Brno, Česká
republika
Oleksandra Diachenko, VŠMU Brati-
slava

3. miesto:

nebolo udelené

Kategória B (16 – 21 rokov):

V tejto kategórii nebol žiadny postupujúci do II. kola súťaže.

Podujatie opäť potvrdilo význam zborovej hudby a dirigentského umenia na Slovensku. Súťaž priniesla nielen umelecké zážitky, ale aj inšpiráciu pre mladých dirigentov, ktorí svojím talentom formujú budúcnosť hudobnej kultúry. Veríme, že aj do budúcnosti sa podarí FMU AU opätovne túto akciu zrealizovať a výrazne tak prispieť k rozvoju zborového umenia nielen na Slovensku, ale v širšom európskom hudobnom priestore.

**doc. Mgr. art. Mgr. Peter Špilák, ArtD.,
PhD., dekan FMU AU**

prof. Štefan Sedlický

NOVÉ TRENDY A INŠPIRÁCIE – MEDZINÁRODNÉ SYMPÓZIUM FMU V BANSKEJ BYSTRICI

Koncom novembra 2025 sa na Fakulte múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici uskutočnilo medzinárodné sympóziu zamerané na dychové nástroje flautu, hobj a klarinet pod názvom Nové trendy a inšpirácie. Podujatie, ktoré prebiehalo v dňoch 28. – 29. novembra 2025 prinieslo odborný aj umelecký program s dôrazom na prepojenie praxe, výskumu a interpretačnej tvorivosti.

Účastníci mali možnosť pracovať s významnými lektormi zo Slovenska, Česka a Poľska, ktorí viedli individuálne majstrovské kurzy sprístupnené všetkým účastníkom sympózia. Medzi nimi pôsobili doc. Ivica Gabrišová (flauta), dr. Katarzyna Pudełko Cofta (flauta), doc. Ronald Šebesta (klarinet), Marek Švejkar (klarinet), Igor Fábera, univ. doc. (hobj) a doc. Jurij Likin (hobj). Otvorené lekcie umožnili pedagógom, študentom i návštevníkom nazrieť do rôznych metodických prístupov a interpretačných tradícií, čo prinieslo živú výmenu skúseností a podnetov.

Silnou súčasťou sympózia bolo odborné kolokvium, na ktorom pedagógovia, lektori aj študenti prezentovali aktuálne témy súvisiace s interpretáciou, hudobnou históriou či tvorbou pre dychové nástroje. Program zahŕňal príspevky venované modernému pohľadu na interpretáciu historickej hudby, tvorivým spôsobom prípravy mladých hudobníkov, poetike flautovej literatúry

či problematike štruktúr súčasnej hudby. Nechýbali ani prezentácie študentov FMU, ktorí ukázali vlastné projekty a nové pohľady na repertoár pre hobj a klarinet.

Druhý deň podujatia sa niesol v znamení majstrovských kurzov a vyvrcholil sympóziovým koncertom v komornej sále, na ktorom vystúpili lektori spolu so študentmi. Koncert ponúkol pestrú paletu diel od klasických až po súčasné kompozície a bol dôkazom toho, ako rýchlo možno prepojiť nové poznatky z kurzov s interpretáciou na pódiu.

Sympóziu Nové trendy a inšpirácie tak naplnilo svoj cieľ – vytvoriť priestor na hľadanie nových podnetov, na stretávanie sa umeleckých a pedagogických osobností a na podporu mladých interpretov v ich profesionálnom raste. Podujatie zároveň potvrdilo význam medzinárodnej spolupráce pre rozvoj hudobnej kultúry a vzdelávania na Slovensku.

M. Mus. Viktória Skokanová

Foto: doc. Mag. art. Ivica Gabrišová, ArtD.

INOVATÍVNA 3D DIGITALIZÁCIA

PRÍNOS ODBORNÍKA Z AKADEMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

Prelomový projekt digitalizácie rumunských ľudových masiek, ktorý realizovalo zdieľané digitalizačné pracovisko Zlínskeho kraja znamená významný krok vpred pre odbornú scénu. Na jeho úspechu sa zásadným spôsobom podieľal technológ a pedagóg katedry sochárstva Akadémie umení v Banskej Bystrici Mgr. art. Marek Galbavý, ArtD., ktorý zároveň inicioval zavedenie tohto typu pokročilej 3D dokumentácie do múzejnej praxe.

Digitalizované boli najvzácnejšie exponáty, ktoré do Česka zapožičali štyri významné rumunské múzeá. Masky s motívmi démonov, zvieracích bytostí či satirických postáv predstavujú mimoriadne komplexné objekty s bohatou vrstvenou štruktúrou.

Technologický tím pod vedením odborníka z Banskej Bystrice využil najmodernejšie metódy: Neural Radiance Fields (NeRF), 3D Gaussian Splatting, pokročilú fotogrametriu v kombinácii s umelou inteligenciou. Uvedené techniky umožnili vytvoriť realistické trojrozmerné digitálne dvojníky, ktoré je možné detailne skúmať, otáčať a používať vo virtuálnej realite. Tieto poznatky výrazne ovplyvnili úspešnosť celého projektu digitalizácie masiek, najmä pri zachovaní detailnej štruktúry, farebnosti a autentického charakteru originálov.

Galbavý sa na Akadémii umení v Banskej Bystrici venuje experimentovaniu s 3D skenovaním materiálov, ktoré patria k najnáročnejším – najmä skla, lesklých či transparentných povrchov.

Jeho výskum zahŕňa:

- testovanie špecifických režimov osvetlenia,
- optimalizáciu fotogrametrických procesov,
- využívanie pokročilých AI algoritmov pri rekonštrukcii povrchov.

Technológie vyvíjané či testované v akademickom prostredí dokážu nájsť konkrétne a významné uplatnenie. Prí-

nos pedagóga možno zhrnúť do troch rovin:

- zaviedol pokročilé AI postupy do múzejnej digitalizácie,
- zúročil výskum skenovania skla a komplikovaných materiálov,
- preniesol univerzitné experimentálne postupy do medzinárodného kultúrneho projektu.

Dôležitým signálom je to, že slovenské akademické pracoviská dokážu prinášať špičkové technologické riešenia, ktoré majú dopad v širšom európskom kontexte.

Galbavého výskumné aktivity zároveň predstavujú významný prínos pre

študentov Akadémie umení v Banskej Bystrici. V rámci vyučovania sa môžu priamo zoznámiť s najaktuálnejšími 3D digitalizačnými technológiami, pracovať s nimi v ateliéri a konzultovať svoje projekty na základe reálnych skúseností z medzinárodných digitalizačných projektov. Získavajú tak prístup k praktickým poznatkom z oblasti NeRF, fotogrametrie či AI rekonštrukcií povrchov, ktoré dokážu uplatniť vo vlastnej umeleckej tvorbe aj v profesionálnej praxi. Táto synergia medzi výskumom, pedagogikou a kultúrnymi projektmi vytvára pre študentov inšpiratívne a technologicky pokročilé prostredie.

VIKTOR FUČEK: ARCHAI

PERFORMATÍVNO-POHYBOVO-ZVUKOVÁ KOMPOZÍCIA

Archai (z gréc. arché – princíp, prvopočiatok) označovalo v antickom myslení základné pohnútky a počiatky všetkých vecí. Tento významový rámec sa stal východiskom pre kolektívne performatívne dielo Viktora Fučeka v spolupráci so študentstvom Akadémie umení v Banskej Bystrici z FVU a FMU, uvedené v divadelnom priestore Štúdia 12 v Bratislave 15. marca 2025. Projekt tematizoval otázky pôvodu, východísk a tematizovania architektúry v kontexte antickej tradície, ktoré sa v umeleckej praxi manifestovalo prostredníctvom práce s telom, hlasom a priestorom. Do ideového pozadia vstupovali aj slová Horáca z jeho Ód:

*Dokončil som pomník trvalejší ako
bronz
a vyšší ako rozpadajúce sa pyramídy
kráľov,
ktoré nezničí ani žičlivý dážď
ani divoký severný vietor, ani nepočetný
ani nepočítaný pochod rokov a let času.
(Ódy 3.30.1-6)*

V performancii ARCHAI vznikla prostredníctvom tela, pohybu, hlasu a zvuku priestorovo-pohybovo-zvuková kompozícia, ktorá formovala posvätnú mýtinu, miesto rituálu, spoločného prežívania a návratu k prvopočiatku. Cieľom bolo vytvoriť priestor schopný transformácie, ktorý by mohol modelovať aj uvažovanie o verejnom priestore ako o mieste kolektívneho vedomia a kultúrneho dialógu. V spolupráci so študentstvom bolo vytvorené v priestoroch Štúdia 12 dočasné umelecké laboratórium, v ktorom sa prostredníctvom intenzívneho tvorivého a umeleckého výskumu prítomní pokúšali definovať spektrum otázok, špekulácií a konceptov smerujúcich k návratu k archai, t. j. k základným princípom tvorenia, stavby a začiatku.

Projekt zároveň nadväzoval na dlhodobý výskum Viktora Fučeka „Architektúra vnútorných vzťahov“, v ktorom sa autor zaoberal rejoiním performancie a tvorby architektonického prostredia. Performer sa v performatívnej udalosti neocital v pozícii „majstra staviteľa“, ale skôr v pozícii iniciátora priaznivých podmienok pre vznik nových začiatkov, v role „agenta archai“. Táto poetická a dramatická pozícia mala svoj teoretický základ aj v antických textoch, ktoré do projektu vstupovali ako živé referencie. Aristofanova hra Mier obsahovala opis rituálu zakladania stavby; v Kallimachovom Hymne na Artemidu sa opisovalo vztyčovanie kultovej sochy a tance, ktoré okolo nej vytvárali posvätný rámec; Malkin upozorňoval, že samotné umiestnenie posvätného

predmetu (hidrusis) zakladalo vznik svätyne. Tieto paralely naznačovali, že rituál stavby nebol iba fyzickým aktom, ale aj performatívnym gestom, ktorého energia formovala budúci charakter miesta.

V dňoch 13. až 14. marca 2025 vzniklo v priestoroch Štúdia 12 a jeho okolí dočasné laboratórium, ktoré sa stalo miestom intenzívneho skúmania percepcie, pohybu, imaginácie a zvuku. Performeri sa venovali psychosomatickým cvičeniam, práci s dychom, hlasom, rytmom a priestorovými improvizáciami, v ktorých odhaľovali skryté vrstvy divadelného priestoru. Tieto skúsenosti umožnili formovať priestor ako živý organizmus, citlivý na podnety, pripravený na finálnu performanciu.

Dňa 15. marca 2025 sa uskutočnila

približne 60-minútová performance ARCHAI, ktorá vznikala priamo v čase ako organická kompozícia. Performeri postupne budovali obraz priestoru prostredníctvom hlasových a zvukových akcií, rytmických pulzácií, manipulatívnej práce s objektmi, gestickej improvizácie a kolektívnej koordinácie v pohybe. Atmosféra sa neustále menila v reakcii na impulzy performerov aj samotného priestoru, ktorý vstupoval do hry ako autonómny aktér. Vznikol tak rituálny priestor návratu k pôvodu, miesto, v ktorom sa telesná prítomnosť prelínala s kolektívnou skúsenosťou a v ktorom sa performance stala procesom stavania symbolických základov.

Performatívne predstavenie ARCHAI tak predstavovalo komplexné, esteticky aj filozoficky ukotvené dielo prepájajúce antické koncepty s aktuálnymi performatívnymi a priestorovými výskumami. Projekt potvrdil, že vizuálna performance môže byť médium, ktoré citlivo vstupuje aj do divadelného kontextu a ponúka nové perspektívy v chápaní predstavenia.

Predstavenie bolo súčasťou výskumného projektu KEGA „EDU PERFORM ACTION“ č. 002AU-4/2024 a bol podporený grantom Nadácie Tatra banky.

MgA. Ing. arch. Viktor Fuček, ArtD.,
katedra intermédií a digitálnych médií FVU
AU v BB
Foto: Marek Jančúch

SLOVAK ART WAYS IN HERCEG NOVI – MONTENEGRO

Názov výstavy: *Linea Negra – Crna crta – Čierna čiara*

Trvanie výstavy: 17. – 26. 7. 2025

Kurátori: Adam Macko & Peter Valiska-Timečko

Miesto: Gradski Muzej Mirko Komnenović i galerija Josip Bepo Benković, Herceg-Novi, Montenegro

Autori: Tamara Almášiová – Katarína Balúnová – Vladimír Ganaj – Hana Hutníková – Martin Kačmarek – Adam Macko – Robert Makar – Mária Maxová – Eva Moflárová – Michal Murin – Stanislav Piatrik – Vladimíra Weiss Savkaničová – Lubomír Slovinský – Patrik Ševčík – Simona Štulerová – Peter Valiska-Timečko – Miroslav Žolobanič

Kolektívna výstava vizuálneho umenia mladej a strednej generácie slovenského autorstva bola koncepcne kreovaná na báze slovnej hry medzi miestom vystavenia a pomyselnou spojnicou, ktorá metaforicky spája a vizuálne „zameriava“. Čierna línia je východiskom pre prierez médií autorstva, zároveň filozofický bod úvah vetviacich kultúrne, sociálne a politické kontexty. Grafická linka je vizuálnym komentárom ku geografickej línii vyjadrujúcej symbolické aj metaforické hranice delenia i zjednocovania.

Posledné dve desaťročia je (aj) stredná a juhovýchodná Európa predmetom revizionistických stratégií tzv. „nového nacionalizmu“, ktorý vo verejnom diskurze opätovne tematizuje formy nacionalistického konštruktu štátnosti a národnej hrdosti, zmes úzko profilovanej historickej pamäte, kultúrneho esencializmu a pseudo-identity so súčasnými úzkosťami. Izolacionistické tendencie, ktoré sme zjednocovaním Európy v projekte Európskej únie považovali za vytesnené, sú nevyhnutne aj predmetom reflexie umením, ktoré

musí nanovo čeliť prepletaniu estetiky a ideológie. Otázky o kánone, úlohe štátu pri formovaní kultúrnej pamäte a etike historickej reprezentácie sú populistickým zneužívaním nástrojov afirmácie alebo kritiky liberálneho usporiadania. Dejiny umenia v regióne už nie sú len o štýle, vplyve alebo formálnom vývoji, ale opäť platformou ideologických sporov, kde každý akt nesie váhu politického zámeru. Výzvou je udržiavať kritické povedomie o mobilizácii umením – nielen na odrážanie negatívnych aspektov, ale aj na novú humanistickú konštrukciu.

Pred cca. desiatimi rokmi v krátkom časovom intervale sa na Slovensku uskutočnili výstavy tematizujúce nástup týchto tendencií (Privátny nacionalizmus, Kunstahalle Košice, 2014 – Nový nacionalizmus v srdci Európy, Nitrianska galéria, 2015 – Paradox tolerancie, Kunsthalle Bratislava, 2018). Identifikovali populistickú vlnu, ktorej pôvod zasadzovali aj do porevolučnej ekonomickej premeny krajín východného bloku a pomenovali podobnosti s post-koloniálnym vysporiadaním v západnej Európe v 60. a 70. rokoch. Obdobný naratív v súvislosti s neo-liberálnou stratégiou transformácie, údajnej zaostalosti, dobehovania, rastu, vytvoril mocenskú štruktúru seba-kolonizácie, ako ju analyzovali Boris Buden a Boris Groys. Paralela s estetickým kultúrnym priemyslom je zjavná. Ivan Jurica rozvíja Saídovu analýzu orientalistického obrazu „toho iného“ v kontexte porevolučného Československa – potrebu „dobiehať“ vizuálne charakteristiky Západu (verejného aj súkromného priestoru) v naratívne transformácie¹.

¹ JURICA, Ivan. Central and Eastern Europe in the Context of Colonial Mentality. Societies of Transformation between Anti-Romatism and Anti-

Obdobne Vjera Borozan upozorňuje, že hoci historický kolonializmus – kolónie v zmysle štátnych útvarov – prakticky nie sú realitou, „prítomnosť imperializmu a kolonializmu ako foriem štrukturálneho násillia, prejavujúcich sa v rôznych podobách a dopadoch na našu súčasnosť, je stále relevantná“². Dozvuky politickej reality a uvedomenie si nástupu nacionalizmu do verejného priestoru viažu povahu tém, ktoré sa v ňom budú objavovať. Okrem estetického aj v etickom režime, vo vzťahu umenia, politiky a estetiky. Uvedomenie si svojho publika a referenčný rámec miesta, kde je výstavný projekt prezentovaný sledujú cieľ synergického efektu, aby divák prechádzal inštaláciou v určitom politickom bezčasí.

Pri teórii seba-kolonializmu môžeme upozorniť na pojem normálnosti³ Svetlany Boym, nakoľko význam slova sa sémanticky posúva. Postkomunistická skutočnosť sa odkláňa od normalizačného výkladu ako nástroja represie proti názorovej inakosti, kde antonymá boli abnormálnosť či úchylka. Moderné použitie bolo vždy archaické „ako to ľudia zvyčajne robia“. V západoeurópskom vývine pojmu postupne vymizol normatívny moment, aby uvoľnil priestor rutinným, procedurálnym dimenziám. Oproti tomu v prvých rokoch východoeurópskej transformácie bol dôraz kladený práve na normatívy. Na rozdiel od miznúcich foriem na západe Východoeurópania kategoricky zdôrazňujú normatívny rozmer. Takto možno

-Islamism. Bratislava: Archiving Air Press, 2017 ISBN 978-08-98940-55

² artalk.cz/2020/01/20/dedictvi-kolonializmu-a-nebezpecne-dusledky-hromadeni-kapitalu/

³ monumenttoformation.org/atlas-of-transformation/html/o/off-modern/off-modern-svetlana-boym.html

interpretovať vlnu populistických hnutí vo strednej a juhovýchodnej Európe – ako otvorene seba-identifikujúce návraty do „normálu“, s prepojením na „rodisko a korene“, teda popretím osvieteneckej tradície a vzbúrou proti intelektualizmu. Skutočnou normálnosťou rozumieme nenárokovanie si špeciálnosti, a tým protest proti nacionalistickému, šovinistickému alebo ideologickému výkladu.

Výber autorov/*iek a ich diel na výstavu sa pohybuje na priesečníku prvkov vizuálnej podobnosti linearity, geografickej lokalizácie krajiny (distopickej či utopickej), abstrahovanej figurácie so socio-politickou reflexiou vyššie spomínaných tém. Inštalčný zámer tieto celky neizoluje, ale organicky prepája do jednotného dialektického rámca.

Figuratívne a animálne motívy spájajú diela Vladimíra Ganaja, Martina Kačmareka, Tamary Almášiovej a Márie Maxovej. Mimetická figúra s výraznou telesnosťou u Ganaja slúži ako charakterová štúdia vo veľkých mytologických obrazoch. Reflektuje odvrátenú stránku emocionalita a temperamentu človeka v hraničných situáciách. Air-brushové bidimentálne portréty a figúry u Kačmareka sú viac ironické a parodické reflexie ruralizmu v pôvodnom prostredí. Maxovej prepájanie s animálnymi prvkami evokuje pozitivistickú spätosť človeka s prírodou. Jej jazyk je alegorický, založený na poetických symboloch osobnej mytológie. Almášiovej figuratívnosť je už výrazne abstrahovaná do energetickej linky a fragmentovanej materialistickej telesnosti. Priestor krajiny ako ne-miesta, kde hranica je vizuálnym konštruktom, je spoločným znakom diel Kataríny Balúnovej, Simony Štulerovej, Ľubomíra Slovinského,

Miroslava Žolobaniča a Adam Macka. Balúnová a Štulerová skrze abstrahovanú geometrickú maľbu reagujú na stavbu krajiny ako metafyzický koncept bývania a pamäte. Historický kontext výroby a vyludňovania sa dotýka aj práve post-koloniálnych naratívov regiónu. Obdobne Slovinský vníma priestor ako vizuálnu topografiu medzi vrstvami a digitalizovaným vnemom. V dielach zachytáva aj určitú urgenciu súvisiacu s meniacim sa ekosystémom pod vplyvom človeka. Žolobaničove risomaty vychádzajú z filozofie mesianizmu a interpretujú krajinu ako pustovný a pútnický koncept. Zrnitá estetika a monochromatická farebnosť evokujú meditatívne a kontemplatívne nálady spojené s putovaním. Manipulované fotografie Macka rekonštruujú ritualistické až šamanistické prírodné oltáre. Potreba generovať symbolické rámce je v rurálnom prostredí silne prítomná aj dnes, najmä v kontexte vyprázdňovania verejných a kultúrnych politík, kde sa aplikuje ako pseudo-magický rituál ochrany a bezpečia. S materialitou, pamäťou a problematikou nestálosti súvisia aj diela Stanislava Piatrika a Vladimíry Weiss Savkaničovej. U Piatrika sa spodobujú do chaosu vrstvených digitálnych stôp dvoch súbežných filmov, ktorý narúša ustálené mediálne štruktúry. Savkaničová taktiež tematizuje chaos malých bežných stavov a situácií. Malé artefakty ako sedimenty prírodných foriem sú súčasťou série Hany Hutníkovej. Keramiky s deformovanou morfológiou polemizujú s tradičnou predstavou pohostinnosti a uzavretosti. Témy eskapizmu a nemožnosti úniku z nášho geopolitického priestoru sa zrkadlia aj v dielach Evy Moflárovej a Roberta Makara. U Moflárovej sú

spojené s rodovými úlohami ženy – matky, transcendentným prepojením a absenciou zároveň, zatiaľ čo u Makara sú existenciálnou dekonštrukciou osobnej mytológie aj historických dejín. Oboch spája metaforický ne-pohyb a istá úzkosť, ktorú v súčasnosti generujú vonkajšie faktory ohrozenia. Tie priamo rekontextualizuje aj Patrik Ševčík; v grafickom diele s militaristickou ikonografiou odkazuje na nedávnu minulosť Balkánu a súčasnosť s prebiehajúcimi konfliktmi na Ukrajine a Blízkom východe. Politický rozmer má aj ready-made Michala Murina v podobe neodvinutého ostnatého drôtu, artefaktu odkazujúceho na železnú oponu v Európe druhej polovice 20. storočia a hrozbu jej opakovania. Výstavný oblúk ako symbolická vizuálna metafora uzatvára dielo Petra Valisku-Timečka v ikonickom obraze mieru – holubice, materiálne transformovanej použitím zápalnej šnúry do podoby mementa krehkosti a pominuteľnosti.

Výstava ako celok je vizuálnou alegóriou dialógu blízkych národov v turbulentných časoch malých a veľkých dejín. V zdôraznení rozmanitosti, inklúzie a zdieľanej starostlivosti umožňuje výtvarné umenie preklenovanie zdanlivých rozdelení v spoločnosti a návrat k hodnotám osvietenstva a humanizmu, na ktorých bola moderná európska spoločnosť vybudovaná. Dnes sa to javí nevyhnutne potrebné pre budovanie nových svetov zajtrajška.

Adam Macko

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

u. fond
na podporu
umenia

JIŘÍ DAVID: SÍLA TVÁŘE

Prof. Jiří David, pedagog Fakulty výtvarných umění AU BB realizoval rozsiahlu výstavu viac ako 150 diel pod názvom Síla tváre. Rozsiahly projekt z najaktuálnejšej tvorby bol prezentovaný počas štyroch mesiacov (8. 6. – 12. 10. 2025) v Zámecké jízdárne, Alešova jihočeská galerie, Hluboká nad Vltavou.

Když jsem vstoupil do velkého sálu jízdárny v Hluboké nad Vltavou, zasáhla mne naprostá tíseň střídaná pocitem zmaru a banality. Tohle že je opus magnum Jiřího Davida? Tento prvoplánový podnik, z něhož nelze uniknout? Podtržený působivou architekturou Miroslava Vavříny. Ze všech stěn, nakloněných panelů na nás zírají tváře. Jsou většinou bezduché, nekonkrétní, jsou vyvěrajícím obrazem našeho kolektivního nevědomí. Umělec v nich potlačuje jakoukoli osobitost. Ba se jí přímo vzdává. Jediné co na nich nechybí jsou oči. Mrtvé, bez jiskry, bez hloubky a bez života. Dlouho se dívám a najednou si uvědomuji, že to jsme my všichni. Naši vnitřní démoni, naše odhozené masky, depersonalizovaná persona. Že to je stárnoucí Jiří David, který všemi směry žaluje, pln zklamání, vzteku i bolesti. A že v téměř nekonečném cyklu vytvořil černobílé fasety našeho, svého, ale především společného bytí v zlhostejněné společnosti, která nám bere nejen iluze, úsměvy, ale také tváře. Chce po nás poslušnost. Chce naší duši, která všem tvářím bez výjimky chybí.

A protože tyto zdánlivě jednoduché, bez šklebu, potlačené tváře jsou otiskem roušky Verončiny našeho nevnímaného utrpení, neboť jsme si na něj zvykli, autor nám tím vším nastavuje zrcadlo. Rafinovanější než se zdá. Je to past. Málem jsem se do ní chytil. Past, v níž umělec potlačuje sebe, dokonce svou malířskou virtuozitu. Svůj rukopis.

Všechno. A skrz na skrz i z druhé strany plátna nechává ze dna anonymní lidské existence promlouvat další vrstvu. Jako kdyby tvář měla ještě své alter ego. Jakousi nadějí. Jak sám Jiří David podotýká: „Nepředstírají libost. Nejsou nástrojem vkusu.“ Nemají onu malířskou obratnost záměrně. Jsou pastí našeho estetického selhání. Proto mají jen oči. Aby nevyhasly. Zrozeny ze všeho navrstveného, co však musíme odhodit, aby zůstala jen syrová, nesmlouvavá lež pravdy nebo pravda lži.

Kdysi dávno v Rudolfinu vystavil Jiří David Skryté podoby. Portréty světových osobností, intelektuální elitu od Umberta Eca po Franze Kafku. Rozpůlené tváře, jejichž vzájemnou obměnou vznikla odlišná a nová podoba.

Tato hra krasohledu vystoupala nyní zkušeností jakéhosi autoportrétu doby do tísnivé frustrace. Už nezůstalo nic čeho bychom se chytli. I my selháváme před sebou samými. Jsme žalující i obžalovanou stranou zároveň.

K výstavě vychází velkolepá kniha se stejnojmenným názvem jako výstava: Síla tváre. Obsahuje anonymní a syrové podoby, které bychom chtěli zapomenout. Pro jejich děsivost. Vždycky v dějinách byl malířský portrét ztělesněním paměti. Symbolem vznešené a sebestředné stylizace reprezentující společenský status vzdorující času. Nyní se stává předmětem zavržení a zapomenutí. Vymazání. Jako předzvěst konce civilizace. V oné knize je mnoho textů, z nichž rozhodně působivý je

z pera Tereza Matějčková: „Když dne 13. listopadu 2015 začali v pařížském klubu Bataclan kolem sebe pálit teroristé, lidé šli instinktivně k zemi, schovali se do obranné pozice, schovali i svou tvář. Kdoví proč, ale mladý Francouz Guillaume to neudělal. Ke střílejícímu zvedl zrak a zadržel jeho pohled. Terorista mu špitl: ‚Jsi náš člověk!‘ Vyvedl jej na pódium, z něhož se mladému muži nabídl pohled na desítky zmasakrovaných těl i tváří. Guillaume čekal na svou porážku, ale terorista jej ušetřil.“

Je-li možné věci činit jinak, přežijeme. Náhody nemohou existovat. Všechno je dané, jsme hrdiny svých předem napsaných scénářů. I těch, v nichž ztrácíme tváře, abychom jimi nahradili masky a abychom objevili svou skutečnou podobu.

Patrik Šimon

SPOLOČNOSŤ, TRAUMA A KLÍMA – AKO DOKTORANDI ODZRKADLÚJÚ SVOJU DOBU

Výstava *The Doctors 3.0 – Odras doby* v Pretóriu Stredoslovenskej galérie (1. 10. – 19. 11. 2025) pôsobí ako zrkadlo napätí a tém, ktoré mladých autorov sprevádzajú. Projekt z iniciatívy Gabriely Birošovej, pod kurátorskou selekciou Gabriely Garlatyovej, ponúka rôznorodý prierez doktorandskou scénou FVU AU v Banskej Bystrici. Najnovšia verzia tejto série však nepôsobí ako školské cvičenie – skôr ako autentický prejav generácie, ktorej umelecké ambície sa stretávajú so zložitou realitou doby.

Vstup do výstavy rámcuje maľba Dominiky Kováčikovej. Jej sýto farebné kompozície pôsobia spočiatku nevinne, no po chvíli sa z ružových a tyrkysových tónov vynárajú trhliny – náznaky násilia, zneistenia, ženské telá a symboly hračiek dávajú divákovi neľahký pocit. Práve jej kombinácia výrazu, témy a výtvarného jazyka pôsobí v celej výstave najkoncentrovanejšie a najkomplexnejšie. Priamo oproti jej maľbám sa objavuje Birošovej reflexný text-art „Odras doby“ – jednoduché gesto, ktoré však funguje ako vizuálny stret: svetlo zrkadlí divákov, zatiaľ čo obsah vracia otázku späť na spoločnosť.

Na poschodí výstava mení rytmus. Martin Bízik ponorí diváka do zvukovej a klimatickej symboliky, ktorá osloví najmä návštevníka na ňu citlivého. Dve vane naplnené vodou sa menia na in-

teraktívny hudobný nástroj. Jeho diela kombinujú ekologické obavy s technologickou presnosťou a pripomínajú, že aj umenie môže byť „spotrebiteľom“ energie, teda súčasťou problému, ktorý kritizuje. Šum videa pôsobí ako neustávajúce varovanie pred ľudskou nepozornosťou.

Ďalší priestor výstavy sústreďuje pozornosť na maľbu Jany Čepy. Jej diela pracujú s citlivosťou a pozorným sledovaním premenlivosti krajiny. Ich tichosť a stabilita pôsobia prirodzene a kontrast s Bízikovým technickým priestorom im umožňuje naplno vyznieť. Jej obrazy pôsobia ako pokojná

hladina, ktorá sa hýbe pod tlakom času.

Vedľa malieb Jany Čepy, v osobitnom celku, sa nachádza dielo Jany Farmanovej, ktorá vnáša do výstavy rozmery mytológie, intímnej psychológie a osobnej symboliky. Dielo „Crow Jane“ je založené na japonskej mytológii vrany ako posla medzi svetmi života a smrti. Farmanová túto príbehovosť premieňa na ženský portrét, v ktorom sa prelína jemnosť a vedomie pomínutelnosti. Štyri plátna pôsobia ako tichá sekvencia – séria vnútorných stavov, ktoré predstavujú proces akceptácie premeny a konca.

V záverečnom bloku výstavy sa opäť

vracia spoločenský tón. Adam Engler zviditeľňuje krehkosť kultúrnej obce – jeho textilná inštalácia so zoznamom stovák nepodporených projektov z Fondu na podporu umenia visí nad divákom ako metafora rozpadajúcej sa strechy.

Peter Decheň pracuje s pamäťou v tichšej rovine. Jeho objekty pôsobia ako fragmenty vykopané zo symbolickej vrstvy. Decheň otvára priestor nostalgie, no nie v sentimentálnom zmysle. Skúma, ako pamäť vytvára vlastné usadeniny a ako sa tieto vrstvy premiešavajú alebo strácajú. Jeho prístup pôsobí ako pomalý, tichý rozhovor s minulosťou.

Matúš Maťátko uzatvára výstavu figúrou medveďa, no nespolieha sa len na dramatickosť zvieracej symboliky. Medveď je tu spoločenský strašiak – obraz, ktorý prerástol realitu a stal sa politickou témou. Maťátko ukazuje, ako sa strach dokáže nafúknuť do podoby, ktorá už dávno nesúvisí so skutočným zvieratom. Dielo tak pôsobí ako stručný, no presný komentár k tomu, ako sa kolektívne obavy menia na kultúrny mýtus.

Ako celok pôsobí výstava vrstevnato a premyslene. Nie všetky prístupy ma zasiahli rovnako, no práve rôznorodosť tónov tvorí jej silu. Priestor necháva autorom vlastný jazyk a divákovi možnosť nachádzať si osobné línie. V konečnom dôsledku ide o výstavu, ktorá stojí na úprimnosti autorov a autoriek, ktorí hľadajú spôsob, ako pomenovať dobu, v ktorej tvoria. To, čo ich spája, je potreba neuhnúť pred témami, ktoré formujú identitu mladých tvorcov: úzkosť, pamäť, telo, trauma, príroda a komunita.

Matej Žitný

Foto: Gabriela Birošová

ČASOZBERNÉ MAPOVANIE

Artemi
GALLERY

autor: Roman Ďurček

vernisáž: 19. 9. 2025 o 18:00

trvanie výstavy: 19. 9. - 19. 10. 2025

kurátorka: Ema Sádecká, Artemi Gallery

miesto výstavy: Villa Gallery Košice

Roman Ďurček patrí k mladej generácii slovenských vizuálnych umelcov.

Je autorom s dlhodobou sa vyvíjajúcim umeleckým programom cieleným na médium maľby, primárne vychádzajúcim z figurálnej tvorby, neustále rozširovaným a prehĺbovaným v sociálno-kritických obsahoch a v experimentálno-technickej rovine. Zaoberá sa problematikou krízy hodnôt a vyprázdnenia emočnej sféry.

Počas posledných rokov figurovali v jeho tvorbe archetypálne postavy jedincov konfrontovaných so súčasným spoločenským nastavením zameraným na výkon, úspech a súťaživosť, a aj sociálne siete, ktoré sú plné „tečúcich obrazov“ vytvárajúcich v autorových očiach znepokojivé zahltenie obrazovej plochy.

Po apropriacii známych výtvarných diel so štylizovanou figuráciou v Ďurčekových maľbách vidieť pohyb, ktorý vzniká neustálou kolážovitou metódou s pribúdajúcimi fragmentami. Postupne sa v maliarskych kompozíciách, ktoré sú tiež súčasťou výstavy, objavuje plynulé prepojenie na establišment, ktorého pôvod nadväzuje ešte na ranú tvorbu znehybnenia, v ktorej boli figurálne kompozície v dynamickej a paradoxne v znehybnenej polohe športovca a rôznych fragmentov tela. Boli v čistých vyprázdnených priestoroch, z ktorých bolo cítiť pokoj a spomalenie času, čo navodzuje na znehybnenie obrazu až na metafyziku, zastavenie času v priestore. Figúry v čistých horizontálnych kompozíciách sa postupným procesom, premalbami a vlepovaním maľby do maľby roztrieštili na kolážovité mapovanie v čase. Vyplýva to z vnútorných zážitkov autora a potreby potlačiť pokoj v kompozíciách.

Na rozdiel od úplne ranej tvorby je v dnešných dielach dynamika plná paradoxov. Vznikala z vonkajších podnetov ovplyvňujúcich autorove podvedomie. Toto neustále vrstvenie vychádza z vnútorného sveta autora v dlhých časových horizontoch, čo je pre neho výrazným procesom nazývaným časozberné mapovanie. Týmto spôsobom vznikajú dynamické obrazové kompozície prepájajúce predmetné zobrazenie s abstraktnými prvkami. Využitím naratívu paradox a tiež dialógu ďalších bijúcich sa techník vzniká v maľbách zámerné napätie, ktoré je aj v súčasnosti prítomné.

Kľúčovým v jeho súčasnej tvorbe je okrem klasickej maľby na tradičných podkladoch aj experimentálny prístup k maľbe – pracuje metódami chemických oxidačných procesov na medenej platni a medenom prachu, ktorými zamieňa tradičný podklad.

Najnovší projekt Časozberné mapovanie vytvára explozívne a dynamické kompozície prekypujúce materiálovým, farebným experimentom a hybridne mixovanou symbolikou. V súčasnosti posunul figurálnu dynamiku od realistických figurálnych vyobrazení cez apropriacie známych diel smerom

k výraznej štylizácii, na základe ktorej vytvoril dynamiku celej výstavy.

Sústredená tvorba Romana Ďurčeka vyústila do viacerých úspešných projektov, séria Narušená symbióza, Mocní, Oxidačné procesy a iné. Jeho diela boli prezentované na viacerých individuálnych aj kolektívnych výstavách, napríklad v Schemnitz Gallery (Banská Štiavnica), v Záhorskej galérii v Senici, galériách FX (Banská Bystrica) a Koniareň – priestor pre súčasné umenie (Trebišov), v Pistoriho paláci (Bratislava) či v Academia gallery (Sofia, Bulharsko), ...es lebe der Sport, (Rakúsko, Geschichtlichen Museum der Stadt St. Valentin, 03. 03. 2018 – 30. 07. 2018, kurátor: Uta M. Matschiner), Pohyb – zastavenie, skupinová výstava, Galéria Art 333, Wädenswil (Švajčiarsko, 13. 04. 2019 – 13. 06. 2019) atď. V rokoch 2021, 2018 a 2017 bol finalistom súťaže Maľba roka VÚB, v rokoch 2021 a 2022 bol nominovaný na cenu nadácie NOVUM. Pred piatimi rokmi mu bola udelená Cena Martina Benku. Ďurček ukončil doktorandské štúdium na Akadémii umení v Banskej Bystrici v ateliéri Jána Triašku v roku 2022. Jeho predchádzajúcim školiteľom bol Ľudovít Hološka.

PARK CAMP 11

INTERDISCIPLINÁRNA UMELECKÁ PLATFORMA PREMENÍ TREBIŠOVSKÝ PARK
NA LABORATÓRIUM SÚČASNÉHO VIZUÁLNEHO UMENIA

Trebišov, august 2025 – Park CAMP vo svojom 11. ročníku opäť potvrdzuje svoje postavenie dôležitej medzinárodnej platformy, ktorá prepája umelecké vzdelávanie, výskum a experimentálnu tvorbu v oblasti súčasného vizuálneho umenia. Tak ako každý rok, aj tento rok sa podujatie koná v historickom a spoločensky vrstvenom priestore mestského parku v Trebišove, ktorý poskytuje ideálne podmienky pre site-specific intervencie a kontextuálne uvažovanie o umení vo verejnom priestore.

Ako kurátor a odborný garant projektu vnímam Park CAMP ako dlhodobý experimentálny rámec, ktorý umožňuje intenzívnu prácu s priestorom, divákom a komunitou, pričom dôraz kladieme na intermediálne stratégie, interdisciplinárne presahy a kritické myslenie. Projekt je zároveň výzvou – vybočením z ateliérového komfortu smerom k nepredvídateľnosti verejného priestoru a živého sociálneho prostredia.

Teoreticko-praktický formát workshopov podporuje tvorivé experimentovanie a individuálny výskum účastníkov. Študenti, absolventi i pedagógovia umeleckých vysokých škôl zo Slovenska a zahraničia tu získavajú priestor na realizáciu diel, ktoré nevznikajú izolovane, ale v dialógu – s lokalitou, publikom a časovým rámcom.

Tohtoročná výstavná dramaturgia je zameraná na interaktívne formy umenia, ktoré narúšajú jednostranný vzťah dielo – divák a vytvárajú situácie otvorenej participácie a reflexie. Vznikajú tu vizuálne intervencie, ktoré komunikujú cez médiá ako performancia, public art, konceptuálne a objektové umenie, digitálne technológie a rozšírená realita.

Park CAMP sa ako edukatívna a výskumná platforma usiluje nielen o technickú a formálnu vyspelosť diel, ale aj o kritickú citlivosť k súčasnému svetu,

jeho polarizácii, ekologickým otázkam, pamäti miesta či sociálnym napätiam. Park ako miesto, kde sa prelína príroda, história, oddych i konflikt, je preto nielen kulisou, ale aktívnym činiteľom tvorby.

Záverečná prezentácia diel – verejne prístupná výstava v areáli parku – nie je finálnym bodom, ale otvorenou platformou pre diskusiu a konfrontáciu, ktorá umožňuje divákovi vstúpiť do umeleckého procesu a spoluformovať jeho zmysel.

Park CAMP 11 potvrdzuje, že umenie vo verejnom priestore má potenciál zviditeľňovať neviditeľné, spájať rozptýlené a zneisťovať samozrejmé. V tom tkvie jeho spoločenský a edukačný význam.

doc. Miroslav Nicz, akad. mal., kurátor projektu Park CAMP 11 konceptuálny a intermediálny umelec, pedagóg na Fakulte výtvarných umení AU v Banskej Bystrici

VIKTOR FUČEK: EDU PERFORM ACTION

Na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici v uplynulom roku pokračoval výskumný projekt KEGA EDU PERFORM ACTION č. 002AU-4/2024, ktorého ambíciou bolo redefinovať a rozšíriť možnosti facilitácie a pedagogického sprostredkovania v oblasti performatívnych umení. Projekt vedený Viktorom Fučekom v spolupráci s doc. Miroslavom Niczom a Matejom Jombíkom z katedry intermédií a digitálnych médií sa zameriaval na tvorbu a overovanie experimentálnych pedagogických prístupov, ako aj na systematické budovanie medzinárodných partnerstiev s etablovanými umeleckými inštitúciami a odborníkmi pôsobiacimi v oblasti performance art.

Jedným z kľúčových krokov projektu bolo zavedenie predmetu telová performance v študijnom programe intermédií, digitálne médiá a priestorová tvorba. Tento predmet inovoval metodické postupy pri výučbe akčných foriem umenia a zároveň reflektoval vtedajšie diskurzy performatívnych štúdií, ktoré zdôrazňovali telesnosť, prítomnosť, participáciu a experimentálnu pedagogiku. Predmet nadväzoval aj na dlhodobú tradíciu podujatia PerformAction, ktorú katedra intermédií a digitálnych médií organizovala v predchádzajúcich rokoch, pričom projekt EDU PERFORM ACTION túto tradíciu ďalej rozvíjal smerom k systematickému výskumu a odbornej internacionalizácii.

V prvom roku realizácie sa projektovému tímu podarilo etablovať sieť spolupracovníkov z popredných európskych i mimoeurópskych umeleckých centier. Druhý rok projektu priniesol naplnenie viacerých kľúčových cieľov, najmä v oblasti participácie zahraničných odborníkov, ktorí na pôde Akadémie umení realizovali odborné prednášky, performatívne workshopy a diskusie so študentmi.

EDU PERFORM ACTION -
VALENTINE VERHAEGHE WS

K pozvaným mentorom patrili osobnosti s dlhoročnou praxou v oblasti telesnej a vizuálnej performance, medzi nimi: Valentine Verhaeghe a Michel Collet (Institut Supérieur des Beaux-Arts, Besançon, Francúzsko), David Helán (Pragovka Gallery, Praha, Česko), Klára Pernicová (Katedra alternatívneho a loutkového divadla, DAMU, Praha), Verena Stenke a Andrea Pagnes (ArtEZ University of the Arts, Holandsko; Unidee Academy, Taliansko), Jatun Risba (Slovinsko) a Pancho Lopéz (The National Autonomous University of Mexico, Mexico City).

Prínos týchto osobností sa prejavoval nielen v priamom pedagogickom procese, ale aj v rozšírení teoretického rámca projektu, ktorý sa postupne profiloval ako platforma prepájajúca výskum, umeleckú prax a edukáciu v medzinárodnom kontexte.

Významným výstupom projektu bola tiež realizovaná I. Medzinárodná online konferencia EDU PERFORM ACTION (13. november 2025), ktorej cieľom bolo vytvoriť priestor pre výmenu poznatkov, teoretickú reflexiu a porovnanie rôznych pedagogických a performatívnych prístupov. Medzi potvrdenými prednášajúcimi figurovali poprední odborníci na performance art a intermediálnu tvorbu Vladimír Havlík (Univerzita Palackého v Olomouci, Česko), Lenka Klodová (FaVU VUT Brno, Česko), Katarína Balúnová (FVU Akadémia umení v Banskej Bystrici, Slovensko), André Éric Létourneau (Université du Québec à Montréal, Kanda), Gaby Bila-Günther (Berlín, Nemecko), Dagmar I. Glausnitzer-Smith (Kingston University London, Veľká Británia), Jill McDermid (Grace Exhibition Space, New York, USA), Satardu Sovan (International Behavioural Art Festival, India) a WeiZen Ho (Austrália).

Konferencia predstavovala kľúčový moment v kontextualizácii výskumného zámeru projektu a podporovala jeho ambíciu pôsobiť ako medzinárodná platforma pre umelecké vzdelávanie v oblasti performance.

V rámci aplikovaného výskumu sa 15. marca 2025 v divadelnom priestore Štúdio 12 v Bratislave uskutočnilo performatívne predstavenie ARCHAI so zapojením študentstva FVU Akadémie umení v Banskej Bystrici. Predstavenie slúžilo ako modelový príklad aplikácie metodík experimentálnej výučby, pričom jeho koncept vychádzal z princípov telesnej performance, rituálnej symboliky a participatívnych foriem

akcie. Dielo získalo odbornú reflexiu v internetovom kultúrnom magazíne MLOKI.SK, čím sa otvoril priestor pre širšiu diskusiu o výsledkoch projektu.

V priebehu roka sa začalo pracovať aj na vývoji webovej platformy projektu <https://eduperformaction.aku.sk/>, ktorá bude slúžiť ako digitálny archív, prezentačný priestor a otvorený vzdelávací nástroj. Ambíciou platformy je systematicky rozširovať databázu materiálov, sprístupňovať dokumentácie workshopov, prednášok a performancií, ako aj vytvárať priestor pre online metodické a teoretické zdroje prístupné odbornej komunite i širokej verejnosti.

Projekt EDU PERFORM ACTION predstavuje komplexnú iniciatívu, ktorá významne prispieva k inovácii umeleckého vzdelávania, rozširuje možnosti tvorivého experimentu v oblasti vizuálnej performance a posilňuje jej medzinárodnú dimenziu. Svojím dôrazom na interdisciplinárnu spoluprácu, experimentálnu prax a globálnu výmenu skúseností otvára nové perspektívy vo facilitácii performance art a vytvára udržateľný rámec pre ďalší výskum aj umeleckú tvorbu.

MgA. Ing. arch. Viktor Fuček, ArtD.,
katedra intermédií a digitálnych médií FVU
AU v BB

EDU PERFORM ACTION
Verena Stenke a Andrea Panges WS
Photo Dária Zubovská

EDU PERFORM ACTION
Jatun Risba WS
Photo Martin Jombík

VIKTOR FUČEK NA FESTIVALE LIVE ART TOUR 10 V PARÍŽI

REFLEXIA ÚČASTI NA MEDZINÁRODNOM PODUJATÍ PERFORMATÍVNEHO UMENIA

Odborný asistent Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici a zakladateľ predmetu telová performance Viktor Fuček sa v termíne 10. – 25. októbra 2025 zúčastnil na jubilejnom desiatom ročníku performatívneho festivalu Live Art Tour v Paríži. Podujatie vzniklo pod kurátorskou koncepciou singapurského kurátora a performeru Cai Qinga, ktorý dlhodobo pôsobil medzi Áziou a Európou a prepojením týchto kultúr vytváral priestor na vznik interdisciplinárnych umeleckých formátov.

Paríž, medzinárodná metropola s nezameniteľným šarmom, bol pre festival ideálnym miestom. Mesto oddávna považované za významné centrum umenia a módy si uchovávalo povest pulzujúceho kultúrneho epicentra obdivovaného celým svetom. Jubilejný ročník niesol názov „Always Charming!“ (Vždy očarujúci!), čím odkazoval na neustálu príťažlivosť Paríža, jeho históriu moderného umenia a zároveň na jeho súčasnú dynamiku.

Festival bol organizovaný v spolupráci s miestnou parížskou umeleckou inštitúciou RF Paris (French Street Art Creation Platform), ktorá poskytla zázemie pre odborné diskusie, workshopy a performatívne prezentácie. Na podujatie boli pozvaní medzinárodne uznávaní umelci, kurátori a teoretici performatívneho umenia z celého sveta, aby spoločne viedli semináre, iniciovali tvorivé dielne a realizovali nové diela živého umenia v galériách aj vo verejnom priestore.

Výber Paríža ako dejiska jubilejného ročníka nebol náhodný. Cai Qing mal k mestu hlboké osobné aj profesijné

väzby, práve Paríž bol preňho miestom množstva zásadných tvorivých i životných okamihov. Ako pripomínal jeho obľúbený výrok Jeana-Jacquesa Rousseaua:

„Čas plynie tak rýchlo, že na jeho prežívanie nezostáva čas.“

Festival sa preto stal akýmsi návratom na miesto, ktoré významne formovalo kurátorovu umeleckú trajektóriu. Výber mesta bol zároveň gestom ocenenia jeho kultúrnej histórie aj jeho prítomnej energie.

Na festivale vystúpilo približne tridsať umelcov pochádzajúcich z Japonska, Číny, Indie, Nemecka, Talianska, Francúzska, Írska, Veľkej Británie, Mexika a Kanady. Každý z nich priniesol vlastnú interpretáciu živého umenia, špecifický prístup k telu, priestoru i času a aktualizoval tradičné i experimentálne formy performance v kontexte európskej metropoly.

Podujatie sa po niekoľkodňovom parížskom programe presunulo do Fontainebleau, kde sa uskutočnil umelecký rezidenčný pobyt. V závere sa festival opäť vrátil do Paríža, aby pokračoval sériou prezentácií, verejných zásahov a odborných reflexií.

Viktor Fuček počas festivalu realizoval viacero sólových aj kolektívnych performanceí, a to nielen v galériách, ale aj v rôznych verejných priestoroch. Získal výraznú pozornosť publika aj odbornej komunity najmä vďaka performancei „Haute Couture“, ktorá reagovala na ikonický módný kontext Paríža.

V tejto akcii pracoval s malbou ako rozšírením tela a vytváral z nej atypický odev, ktorý následne prezentoval vo výklade ako živý manekýn. Tým zámerne narušal etablované estetické normy módného priemyslu t. j. jeho telo zámerne „nezapadalo“ do idealizovaného obrazu modela, vysokej módy, ani do tradičného chápania malby ako média.

Práve toto napätie medzi očakávaným a nečakaným, medzi normou a jej narušením, sa stalo hlavným zdrojom performatívnej výpovede. Fuček zámerne používal svoje telo „nesprávne“, teda spôsobom, ktorý narušal predstavy o tom, ako by sa telo malo správať v mestskom prostredí. Tým narušal urbánne kódy a konfrontoval publikum s otázkou, čo je v meste považované za žiaduce a čo je označované ako „nepekčné“, „nepatričné“ alebo „rušivé“. Performer sa štandardne vymyká pred-

stave kontrolovaného, disciplinovaného tela, čo vytváralo silnú kritickú rovinu reflektujúcu normatívne mechanizmy vizuálnej kultúry.

Účasť Viktora Fučeka na festivale Live Art Tour 10 predstavovala významný príspevok nielen k jeho osobnej umeleckej praxi, ale aj k reprezentácii slovenskej performatívnej scény v medzinárodnom priestore. Festival poskytol platformu pre intenzívnu výmenu skúseností, pre tvorbu v medzinárodnom kolektíve a pre kritickú reflexiu súčasných podôb živého umenia.

Svojou tvorbou Fuček opätovne potvrdil, že performance v mestskom prostredí môže otvárať nové perspektívy v chápaní tela, priestoru a identity a zároveň dokáže citlivo, ale radikálne narušovať to, čo sa v urbánnom živote považuje za normu.

Táto mobilita bola podporená z verejných zdrojov poskytnutých Fondom na podporu umenia.

Viktor Fuček - Live Art Tour- haute couture

Live Art Tour poster

FAREBNÝ MÚR, KTORÝ SPÁJA GENERÁCIE

Spoločný projekt Strediska sociálnych služieb a Akadémie umení v Banskej Bystrici

V Stredisku sociálnych služieb na Ul. 9. mája na Uhlisku ožila jedinečná spolupráca, ktorá spája umenie, komunitu a medzigeneračné porozumenie. Vďaka spojeniu Strediska sociálnych služieb, Akadémie umení v Banskej Bystrici a podpore Mesta Banská Bystrica vznikla na plote zariadenia farebná maľba, ktorá má spríjemniť prostredie seniorom počas ich pobytu vo vonkajšom areáli.

Táto spolupráca vyšla z požiadavky Mesta Banská Bystrica a bola realizovaná pro Bono, čo ešte viac podčiarkuje jej spoločenský a komunitný rozmer.

Projekt zastrešil koordinátor doc. Patrik Ševčík, ArtD. z Katedry grafiky FVU AU v Banskej Bystrici v spolupráci s pani PhDr. Ing. Ivanou Kružliakovou, PhD. za Mesto Banská Bystrica. Odborné vedenie realizácie zabezpečili pedagógovia Matúš Maťátko a Katarína Balúnová, ktorí sprevádzali študentov celým procesom od návrhov až po samotnú maľbu.

Myšlienka, ktorá je dnes v podobe veselých ilustrácií viditeľná na plote, nevznikala rýchlo ani jednoducho. Seniori zo strediska a mladí umelci museli viesť spoločný dialóg, hľadať prieniky v tom, čo je pre obe generácie významné a navzájom si priblížiť vlastný pohľad na svet. Práve toto prepájanie skúseností a kreativita oboch strán dodali projektu osobitý charakter.

Výsledok je viditeľný už na prvý pohľad – živé farby, hravé motívy prírody, postavy a symboly vytvárajú atmosféru pokojnej záhrady plnej fantázie. Maľba dodáva areálu novú energiu, otvára priestor pre pozitívne emócie a prináša klientom každodennú radosť počas pre-

chádzok či odpočinku pod stromami.

Na samotnej realizácii sa podieľali študenti Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, ktorí k projektu pristúpili s nadšením, profesionalitou a citom pre prostredie, v ktorom ich dielo ostane dlhé roky.

Spoločný projekt je krásnym príkladom toho, ako môže spolupráca mesta, umeleckej vysokej školy a sociálneho zariadenia priniesť nielen estetickú hodnotu, ale aj posilniť komunitné väzby a podporiť dialóg medzi generáciami. Farby na plote sú tak nielen ozdobou, ale aj symbolom porozumenia, tvorivosti a spolupatričnosti.

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD., katedra grafiky, FVU AU v BB

NADEŽDA KOYŠOVÁ: VO VODE

Dňa 14. 11. 2025 bola vernisážou otvorená výstava autorky Nadeždy Koyšovej pod názvom *Vo vode*. Miestom výstavy je Nástupište 1-12 v podchode autobusovej stanice v Topoľčanoch. Kurátorom je Peter Decheť.

Nadežda Koyšová (1984) je figurálna maliarka pochádzajúca z Trenčína. V roku 2013 úspešne ukončila štúdium na Akadémii umení v Banskej Bystrici, v Ateliéri klasických maliarskych disciplín u profesora Ľudovíta Hološku. Z toho dva semestre strávila na poľskej Akadémii Sztuk Pięknych vo Varšave u profesora Mareka Sapettu. Od roku 2009 autorka aktívne vystavuje v rámci viacerých samostatných a skupinových výstav na Slovensku a v zahraničí.

Cesta Nadi Koyšovej k téme bazéna sa začala v hale textilnej fabriky Merina v Trenčíne, kde sa v roku 2017 zúčastnila umeleckého sympózia. Vtedy sa stala spoluautorkou veľkoformátovej maľby s námetom vody a plavcov. Znáročovala dve figúry, ženy kľudne plávajúce, relaxujúce. Maľba pôsobí pokojne. Jej inštalácia vodorovne na dlážke prekryla diera po neznámom zásahu, pravdepodobne po demontovaní stroja. Diera v zemi evokovala počítačové práce na stavbe bazéna a súčasne priniesla myšlienku jeden bazén namaľovať. Onedlho sa Naďa k tejto téme vracia a nachádza v nej svoj dlhodobý maliarsky program, v ktorom boli plavci nahradení hráčmi vodného póla alebo pretekárkami synchronizovaného plávania. Tieto vodnošportové figurálne motívy sú plné emócií, temperamentu a ľudskej prirodzenosti. Reflektujú život ako taký. Život, ktorý autorka zapísala do tváří aktérov súťaže v okamihoch počas boja, v okamihoch sústredenia sa, napätia a zanietenia, športovej dravosti a radosti. Mnohopočetná rokmi rozrastajúca sa séria malieb je reflexiou víťazstiev, kolegiality, rivality, teamového ducha a individuality; je o zápase, ktorý zvädzame sami so sebou, prekonávame sa alebo zlyhávame, bojujeme s niekým alebo pre niekoho.

Nadežda Koyšová: (Z)vodné krásky
30x30 cm, akryl na plátne, 2021

Autorka je fascinovaná energiou hry v prostredí vody. Sleduje športové videozáznamy a zbiera fotografie pre svoju maliarsku činnosť. Volí veľmi malé, ale i väčšie formáty rôznych tvarov (obdĺžnik, štvorec, ovál, kruh) s rôznym povrchom (plátno, papier, sololit, drevo). Vyobrazenia majú dynamický prejav a expresívny rukopis. Výrazy tváří prechádzajú až do grimás, pričom každá si zachováva svoju osobitosť a len výnimočne v niekoľkých prípadoch ide o určitú zhodu synchronizovanej radosti alebo zhodnej sústrednosti na tempo počas súťaženia. Vyobrazené tváre navzájom prepája estetika červených narúžovaných pier, bielych chrupov, namaľovaných rias a zvýraznených očí. Môže nám pripomínať účastníkov karnevalu, módnou show alebo predstavenie mímov. Anatómia figúr je zámerne často deformovaná v podobe vtipnej maliarskej skratky a určitá voľnosť a zjednodušenie maliarskeho jazyka nastáva pri vyobrazení momentov pod hladinou. Farebnosť je stavaná

na kontraste studených farieb vody a teplých farieb pokožky. Autorka dokazuje, že výborne zvláda zaznamenať psychologický aspekt postáv, uvážlivo vybrať kompozíciu a technicky pútavo a hravo namaľovať figurálny motív. Maliarsky záznam vody, ktorý pôsobí sviežo, chladne a živo, oko diváka neunavuje. Naopak, láka oko vrátiť sa a znova obdivovať. Súčasťou výstavy je zvuková inštalácia, ktorá prepája maľby s históriou plavárne mesta Topoľčany a jeho silným zázemím športového klubu vodného póla.

Nadine maľby s tematikou športovcov z prostredia bazéna boli odprezentované v roku 2022 vo FOR MAAT Gallery v Trenčíne. Po troch rokoch máme možnosť presvedčiť sa cez aktuálny projekt VO VODE o pretrvávajúcom nadšení témou a o maliarskych kvalitách Nadi Koyšovej. Výstava trvala do 14. 12. 2025 v Nástupišti 1-12 v Topoľčanoch.

REZIDENCIA : PODHRADIE : PAŽITE: KVANTUM

Ivana Slivková a Jakub Rendoš po deinstalovaní diela Nájdi sa

V dňoch od 14. 06. 2025 do 22. 06. 2025 sa uskutočnil rezidenčný pobyt deviatich študentov a absolventov Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Skupinu zúčastnených umelcov tvoril výber z katedrier maľba, grafika a socha. Umelci tvorili takmer týždeň v prostredí obce Podhradie neďaleko Topoľčian. Rezidencia bola ukončená prezentáciou diel na rozľahlej lúke v areáli Pažite na festivale Kvantum, pod Topoľčianskym hradom v obci Podhradie. Tento multizánrový festival plný hudby, umenia, vedy, technológií a filozofie bol v poradí už štvrtým a jeho téma niesla názov „My a oni“ ale-

bo „Tí druhí“. Autorky a autori sa snažili reagovať svojimi dielami na danú tému, pracovali buď individuálne alebo vo dvojiciach. Prvou dvojicou boli Dominika Kováčiková – doktorandka prvého ročníka štúdia v maliarskom Start Up ateliéri u docenta Jana Triašku, a Michaela Lengyelová – čerstvá bakalárka z Otvoreného ateliéru maľby u docenta Rastislava Podobu. V spoločnom diele s názvom „Ušká a prilby“ autorky spojili svoje dva maliarske svety. Dominika sa venuje témam zraniteľnosti a zaradenia sa do spoločnosti, kde sú zdanlivo nevinne pôsobiace figúry odhodlané bojovať samy za seba. Michaela sa zaoberá

spomienkami na detstvo a súčasne rieši otázky hľadania, poslania alebo zmyslu života. Spolupráca autoriek na nástennej maľbe hovorí o tvorení umeleckých teamov namiesto zbytočného súťaženia a rivality. Podľa nich má umenie spájať, a nie rozdeľovať.

Ďalšou reflexiou na festivalovú tému bolo land-artové dielo Jakuba Mlynarčíka s názvom „Brána slobody“. Jakub je čerstvým absolventom magisterského stupňa katedry maľby, Otvoreného ateliéru maľby u docenta Rastislava Podobu. Vo svojej tvorbe sa venuje sociálnym a psychologickým témam. Hlavným prvkom jeho tvorby

je figúra. V prípade odprezentovaného diela je jeho prístup odlišný. Výsledkom bola niekoľkodňová akcia, počas ktorej ťažkou prácou pomocou rýľ, krompáča a lopaty hľadal, smeroval pod povrch alebo sa rozhodoval medzi možnými cestami, ktorými sa dá uberať. Výstupom jeho „práce“ je susedstvo a vzťah dvoch opačných ciest, ktoré sú závislé jedna od druhej. Prvou sa dá schodmi zostúpiť dole pod povrch zeme a druhou sa dá takisto schodmi vystúpiť nad zemský povrch. Jedna pozícia podmienuje tú druhú.

S dielom „Nájdí sa“ sa predstavila dvojica Ivana Slivková a Jakub Rendoš. Ivana študuje v treťom ročníku na katedre grafiky v Ateliéri grafiky a vizuálnej tvorby pod vedením docenta Patrika Ševčíka a Jakub je tretiak v Otvorenom ateliéri maľby u docenta Rastislava Podobu. Oba vychádzajú zo svojich nedávnych semestrálnych prác. Ivana sa vtedy zaoberala osobnými zážitkami, pamäťou a mentálnymi mapami, ktorých nosným prvkom bol graficky a kresobne spracovaný text. Jakub sa v semestrálnej práci venoval parafrázam viacerých výtvarných umeleckých smerov. Spoločná inštalácia pozostáva z maľieb na textile, ktoré odkazujú na medziludské vzťahy, komunikáciu a hľadanie vlastnej identity.

Autorom zastupujúcim katedru sochárstva bol tretiak Martin Kopera z Ateliéru figuratívneho prejavu, ktorý vedie docent Jozef Suchoža. Martin v diele „Re-Erb“ použil a spojil atribúty dvoch erbov – Topoľčianskeho a Nitrianskeho kraja. Použil drevo bez vonkajšej úpravy nájdené v prostredí areálu Pažite.

Autorka Kristína Kerekešová je študentkou druhého ročníka magisterského stupňa voľného výtvarného umenia. Jej dielo „Zakorenenie“ má formu performance a vychádza z putujúceho čínskeho rituálu. Tento rituál Kristína prevzala od nórskej kamarátky v Španielsku, ktorá sa ho naučila v Taliansku od kamarátky z Kolumbie. Rituál je vyjadrením uznania a rešpektu voči stromu ako bytosti. Dôležitý je proces uzemnenia, zakorenenia a stability. Autorka počas performance použila odev farbený lokálnymi prírodninami.

Dielo „Užitoční/neužitoční“ je od Adely Škorcovej, čerstvej absolventky magisterského stupňa katedry maľby, Otvoreného ateliéru maľby u Rastislava Podobu. K vytvoreniu diela ju inšpirovala flóra a fauna na Pažitíach, ktorú Adela na rezidencii pozorovala.

Najmä hmyz, ktorého zastúpenie tu je intenzívne. Vytvorila dve žlté plátna ako pútače a podklad pre živú kresbu hmyzom, ktorý považuje za výborný príklad ľudskej potreby kategorizovať a zaraďovať všetko do skupín. Tendencia pozeráť sa na veci čiernobielo narúša rozmanitosť sveta. Po zotmení sa plátna stali svetelnou inštaláciou.

Deviatym zúčastneným autorom a súčasne kurátorom tohto skupinového projektu bol Peter Decheť. Peter je v prvom ročníku doktorandského stupňa štúdia v Otvorenom ateliéri maľby u Rastislava Podobu. Dielom „Who Are They?“ reaguje na tému festivalu a súčasne zostáva v poli svojho umeleckého programu. Základ pre dané dielo pramení z jeho ateliéru, ktorý sa nachádza v prázdnom, inak nevyužitom monumentálnom kaštieli. Zamýšľa sa nad situáciou svojej prítomnosti a nad neprítomnosťou bývalých vlastníkov Stummerovcov, ktorí boli v roku 1945 donútení svoj domov navždy opustiť. Výsledkom je objekt zložený zo starej nájdennej paraboly a malého plátna kruhového formátu, na ktorom je fototransfer z ich rodinného albumu. Na lúke inštalovaný objekt „satelit“ je metaforickým vyjadrením hľadania kontaktu s bývalými majiteľmi kaštiela.

V závere chcem poďakovať zúčastneným autorkám a autorom a tiež riaditeľke festivalu Kvantum Zuzane Novotovej Godálovej.

Mgr. art. Peter Decheť, doktorand FVU
Foto: autor

Kristína Kerekešová počas performance Zakorenenie

Jakub Mlynarčík v procese tvorby diela Brána slobody

Výrez diela Who Are They od Petra Decheťa

ODKAZ, KTORÝ SME NECHCELI STRATIŤ

REFLEXIA K PROJEKTU PRESERVE & PRESENT LEGACY OF ŠUP KREMNICA

Škola úžitkového výtvarníctva v Kremnici bola desiatky rokov miestom, kde sa formovali talenty v oblasti zlatníctva, medailérstva, kováctva, odlievačstva, štukatérstva, hračkárstva či priemyselného dizajnu. Keď však v roku 2023 zo dňa na deň ukončila svoju činnosť, zostal po nej nielen prázdny objekt, ale aj vážne riziko, že jej bohatý umelecký odkaz upadne do zabudnutia.

V septembri 2024 som sa ako pedagogička a zároveň absolventka tejto školy spojila s neziskovou organizáciou šUPka, ktorá sa už dlhší čas snažila iniciovať diskusiu s Banskobystrickým samosprávnym krajom a navrhnuť riešenia – či už pokračovanie samotnej školy, alebo aspoň záchranu toho, čo po nej zostalo. Tak vznikol projekt Preserve & Present Legacy of ŠUP Kremnica – v spolupráci s občianskym združením Dedinský dom, Akadémiou umení v Banskej Bystrici, Univerzitou Tomáše Bati v Zlíne a neziskovou organizáciou šUPka. Vďaka finančnej podpore Medzinárodného Vyšehradského fondu sa našim bezprostredným cieľom stalo zdokumentovať, spracovať a verejne prezentovať tvorbu niekoľkých generácií študentov tejto výnimočnej školy. Tvorivé práce sa v tom čase ešte stále nachádzali v priestoroch školy, a to tesne pred definitívnym odpredajom objektu novému majiteľovi – čo dodalo celému projektu naliehavosť aj zodpovednosť konať v poslednej možnej chvíli.

Do projektu sa aktívne zapojilo 12 študentov z dvoch vysokých škôl – 6 študentov Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici zo študijného programu I-DM-PT a 6 študentov Univerzity Tomáše Bati v Zlíne. Počas celého priebehu projektu ich odborne sprevádzali ich pedagógovia. Významným prínosom bola aj zapožičaná digitálna technika od Akadémie umení, ktorá umožnila profesionálne spracovanie výstupov. Do procesu sa zapojilo

Pedagóg Marek Galbavý demonštruje študentom použitie digitálnej technológie pre fotogrametriu

aj Digitalizačné pracovisko Zlínskeho kraja, ktoré poskytlo špičkové technologické vybavenie a expertnú podporu.

Po dvoch rokoch snahy a neistoty sme v októbri 2025 konečne získali prístup do priestorov bývalej školy. Počas troch intenzívnych dní sa nám podarilo zdokumentovať približne 1600 školských prác, vytvoriť 3D skeny priestorových objektov a natočiť orálne výpovede bývalých pedagógov – priamo v autentickom prostredí školy, v priestoroch, kde tieto diela vznikali. Pre študentov išlo o neoceniteľnú praktickú skúsenosť. V zmiešaných česko-slovenských tímoch pracovali v plnom nasadení, používali najmodernejšie technológie digitalizácie, učili sa dokumentovať umelecké diela v reálnom prostredí, a zároveň mali možnosť vnímať kvalitu a výnimočnosť stredoškolského umeleckého vzdelávania v historickom kontexte. Mnohí z nich označili túto skúsenosť za jeden z najhodnotnejších momentov svojho doterajšieho štúdia.

Zámerom projektu nebolo len zachytiť minulosť, ale aj otvoriť širšiu diskusiu o význame kultúrneho dedičstva.

Ako ho chránime?

Ako ho interpretujeme?

A ako ho sprístupňujeme ďalším generáciám?

Projekt týmto nekončí. Spolu s partnermi plánujeme:

- vytvoriť verejne prístupný digitálny archív,
- realizovať prezentácie a diskusie o ochrane kultúrneho dedičstva,
- a v prípade zabezpečenia dostatočného financovania vydať odbornú publikáciu o histórii školy.

Veríme, že tento projekt nebude len uchovávať pamäť jednej školy, ale stane sa inšpiráciou, ako na Slovensku vnímať, chrániť a sprístupňovať kultúrnu pamäť ako celok.

Mgr. art. Ivana Sláviková, ArtD., katedra sochárstva a priestorovej tvorby, FVU AU v BB

GEOMETRIA NIE JE LEN RÁCIO

V piatok 15. 8. 2025 som sa ocitol v Mestskej galérii Rimavská Sobota na výstave geometrického abstrakcionistu Štefana Balázsa. Prišiel som zámerne, lebo bola aj komentovka k jeho výstave Zabudnuté mestá a bola to skvelá príležitosť hlbšie preniknúť do práce, ktorú už dlhšie vnímam; ale poznáte to, nikdy nie je dost času zastaviť sa a pozeraním načúvať...

Kurátorka výstavy Gabriela Garlatyová nám spolu s autorom priblížila vnútornú stavbu, logiku, východiská procesov, ale aj jemne vyskladanú architektúru vystavených kompozícií sčítaného a rozhladeného maliara. Dozvedeli sme sa, že autor si sám stanovil niekoľko presných pravidiel, podľa ktorých tvorí. Akési vlastné vedomé obmedzenie. A musím uznať, že tá definovaná askéza ma uchvátila. Tak typický pokoj vyžarujúci z autora a jeho diel mi začal dávať zmysel.

Šírka čiary na obraze má presne 5,5 cm. Nevieť prečo, ale určite to má dôvod. Musím sa ešte opýtať. Na jednom obraze je maximálne 6 farieb, ktoré sa vzájomne nemiešajú, len sa dotýkajú a plynú vedľa seba ako rieka

a breh. Farby sú základné, komplementárne. Ako vravím, žiadne zmiešance. Nič viac. Jasný formálny limit ako pri tvorbe melódie. Noty, notové čiary a skladajú hudbu. Zober plátno a farbu a maluj. Maj svoje pravidlá. Svoje zásady, tie dodržiuj, maj mantinely.

A tu Štefan odrazu predvádza neuveriteľnú bohatosť a nekonečnosť imaginácie možností svojho konceptu. Disciplína a presnosť na jednej strane, šťastná farebná škála na strane druhej. Videl som tu krásne veľké aj malé plátna, ktoré vás nútia vnímať silu ich štruktúry. Matematicky presných vrstvení harmónie aj chaosu.

Myslím, že na súčasnej slovenskej scéne nie je veľa autorov s tak šťastnou farebnou škálou. Tak silnou pozitívnu silou stretávania a plynutia kontrastov základných a komplementárnych farieb. Štefan študuje a preveruje kruh z každej strany. Čo ten už s ním narobil :) Vidíme mäkkosť línií pretkávaných náhodou, ale aj štvorcami, obdĺžnikmi. Vidíme sústredené preverovanie nosnosti vlastného sveta, jeho statiku skúšanú otrasmi histórie. Koľko veľkých civilizácií už zaniklo? Čo sa s nimi stalo a prečo

krachli? Možno je Štefan (budem ho tu tak dôverne volať, lebo sme, myslím, dobrí kamaráti) okrem geometrického abstrakcionistu aj humánnym geografom, lebo práve títo zemepisci človeka sa zameriavajú na štúdium vzťahov medzi ľudskou spoločnosťou a priestorom. A Štefana zaujímajú práve mapy, história, zabudnuté mestá, vzťahy...

Ale ako som sa pozeral do tých štruktúr akýchsi máp, nemohol som nemyslieť na to, že to sú vlastne grafy vzťahov. Odchýlení, vytesnení, prekrytí, odstránení, nedorozumení, nadradenosti, submisivity, ale aj nežnosti stretnutí a dotykov. Videl som v tom aj mňanie alebo osamelosť. Ktosi zo starších kolegov maliarov raz povedal: „Kde nevieme myšlienky vyjadriť jazykom, tam začína maľba.“ Geometria nie je len ráció. Je v tom aj veľa emócií. A tak po piatku, po dôvernom stretnutí s prácou maliara Balázsa, bude pre mňa Štefan maliarom tvoriacim geometrickú abstrakciu s ľudskou tvárou. Nevieť presne, do kedy výstava potrvá, tak radšej choďte. Vrelo vám odporúčam tento zážitok.

Martin Knut

AKADÉMIA UMENÍ NA OFF BRATISLAVA 2025:

PROJEKT TRANZID AKO PRECHOD MEDZI REALITAMI

Šestnástá edícia festivalu OFF Bratislava, ktorá prebiehala od 7. do 21. novembra v priestoroch OD Prior, opäť otvorila dvere do sveta experimentálnej fotografie, nových médií a vizuálnych stratégií prekračujúcich tradičné rámce. Medzi vystavujúcimi tento rok výrazne rezonovala aj Akadémia umení v Banskej Bystrici, konkrétne katedra intermédií, digitálnych médií a priestorovej tvorby (IDM-PT), ktorá predstavila projekt TranzID – výtvarný dialóg o identite, podvedomí a metamorfóze vizuálneho sveta.

Projekt TranzID vznikol ako reakcia na tému tohtoročného festivalu „Trip without ticket“. Festivalová koncepcia pracovala s myšlienkou neukotveného pohybu, s cestou do neznáma bez istoty návratu. OFF Bratislava tak nepozýval len na prehliadku fotografických súborov, ale skôr na kolektívnu skúsenosť – na ponor do imaginatívnych území, kde sa realita ohýba a pravidlá prestávajú byť pevné. V tomto kontexte sa TranzID javil ako presná rezonancia tém, ktoré festival otváral.

TranzID – pohyb v priestore medzi „ono“, telom a spomienkou

Názov projektu odkazuje na psychologický koncept Freudovho „Id“, priestoru pudu, túžby a nekontrolovanej energie. TranzID je tranzit – proces, v ktorom sa identita, hmota aj obraz neustále rozkladajú, prestávajú a znovu skladajú do novej podoby. Projekt neponúka stabilné body, ale skôr plynutie, dočasnosť a podvedomé vrstvy, ktoré sa vynárajú a zanikajú ako fragmenty sna.

Vystavujúce autorky Eliška Kysučanová a Barbora Kopilcová pristúpili k téme každá cez vlastný vizuálny jazyk, no ich práce spolu vytvárajú spoločnú atmosféru. V ich dielach sa človek ocitá v hybridnom prostredí, kde hranice medzi telom, priestorom a technológiou prestávajú existovať. Materiálové experimenty i digitálne deformácie formujú nové entity, ktoré balansujú medzi organickým a syntetickým. Spomienka sa mení na obraz, obraz sa mení na telesnosť a telesnosť sa rozpadá na pulzujúce vizuálne signály.

Návštevník výstavy sa tak automaticky stáva súčasťou tranzitu – nie pozorovateľom, ale účastníkom zmeny.

Účasť katedry IDM-PT: reprezentácia školy v medzinárodnom priestore

Zaradenie projektu TranzID do hlavného programu OFF Bratislava je zároveň významným úspechom Akadémie umení v Banskej Bystrici. Katedra IDM-PT dlhodobo profiluje študentov v oblasti intermediálnych prístupov, experimentálnej tvorby a prepájania digitálnych technológií s priestorovým či performatívnym umením. Festival

poskytol študentkám aj pedagógom možnosť prezentovať sa v medzinárodnom prostredí a nadviazať nové profesijné kontakty.

Kurátorské vedenie projektu zabezpečili Martin Jombík a Adam Engler, ktorí TranzID koncipovali ako otvorený priestor interpretácie, kde sa jednotlivé práce nevymedzujú, ale navzájom dopĺňajú. Ich cieľom bolo vytvoriť súdržnú situáciu, nielen výstavu – prostredie, v ktorom sa samotný návštevník stáva súčasťou procesu transformácie.

Medzinárodná výstava v OD Prior Priestory bývalého obchodného domu Prior, ktoré v posledných rokoch získali nové kultúrne využitie, ponúkli TranzID-u ideálne zázemie. Brutalistická architektúra, neukončenosť a surovosť priestoru prirodzene podporili tému tranzitu. Medzinárodný charakter

festivalu priniesol do výstavnej sály rôznorodé prístupy z celej Európy a umožnil, aby sa práce študentiek AU konfrontovali so súčasnými trendmi alternatívnej fotografie a intermediálnych experimentov.

Účasť AU Banská Bystrica tak predstavovala nielen prezentáciu konkrétneho projektu, ale aj širšie potvrdenie kvality tvorivého a pedagogického procesu na katedre IDM-PT. TranzID ukázal, že mladá generácia autorov vie pracovať s témami súčasného obrazu zrelým, progresívnym a citlivým spôsobom – a že ich miesto na medzinárodnej scéne je plne oprávnené.

Mgr. art. Adam Engler, doktorand FVU

Foto a plagát: Adam Engler

OFF AU BB

POUŽITIE TRADIČNÝCH A NOVÝCH PRÍSTUPOV V SÚČASNEJ MAĽBE:

VÝZNAM TECHNIKY GRISAILLE A MOŽNOSTI VYUŽITIA NOVÝCH MATERIÁLOV NA GLAZÚROVANIE

Vzťah medzi koncepciou a materiálom predstavuje kľúčový pilier umeleckej praxe a pedagogiky. Pochopenie vnútorných vlastností materiálov a ich historických, estetických a teoretických kontextov tvorí základ pre maľbu, kde sa tradičné techniky prelínajú s novými materiálmi a médiami. Umelecká teória a filozofia rozvíja myšlienky významu matérie s aktívnou schopnosťou konať a spoluvytvárať výtvarné dielo. Workshop so študentmi Akadémie výtvarného umenia v Sarajeve bol zameraný na pochopenie významu techniky grisaille a možností práce s novými materiálmi pri glazúrovaní.

Význam techniky grisaille spočíva v jej širokom uplatnení v historickej aj v súčasnej maľbe. Grisaille predstavuje monochromatickú techniku maľby v odtieňoch sivej alebo neutrálnej farby, ktorou umelci definujú formu a objem bez rozptyľovania sa farebnou škálou. Služi na vytvorenie tonálneho rámca svetla a tieňa, ktorý je nevyhnutný pre následné glazúrovanie. Budovanie obrazu cez monochromatické tónové posuny odhaľuje fyzickosť a optické vlastnosti média – jeho absorpčnú schopnosť a textúru. Vrstvenie transparentných glazúr na grisaille základ využíva optické vlastnosti olejových farieb a umožňuje dosiahnuť charakteristickú svetelnú hĺbku a chromatickú komplexnosť. Každá glazúra mení optickú dráhu svetla prechádzajúceho vrstvami farby, čím vytvára špecifický vizuálny efekt. Použitie grisaille je materiálovým aj filozofickým nástrojom maľby ako procesu jednania medzi povrchom a hĺb-

kou. Súčasný záujem o materiálnosť je podporovaný novým materializmom a procesnou filozofiou, ktoré posúvajú materiály od pasívnych objektov k aktívnym entitám zapojeným do tvorby významov. Rozmach nových materiálov – akrylátov, foto transfer gélov a vodou riediteľných olejových farieb – vytvára nové možnosti maľby s odlišnou časovou dynamikou a estetickými vlastnosťami. Experimentovanie s materiálmi rozširuje technické i konceptuálne obzory umeleckej tvorby a podporuje dialóg medzi tradíciou a inováciou. Pre súčasnú maľbu a maliarsku pedagogiku je dôležitý ekologicko-kritický prístup, ktorý reflektuje materialitu v jej socio-environmentálnych súvislostiach a podporuje etické rozhodovanie týkajúce sa pôvodu, udržateľnosti a životnosti materiálov, pričom integruje medziodborové poznatky z chémie, konzervácie, filozofie a kulturologických štúdií.

Počas workshopu na Akadémii umenia v Sarajeve sme so študentmi prepojili teóriu tradičných maliarskych technológií, vrátane grisaille, podmaľby a glazovania, s poznatkami o nových materiáloch. Vedomosti boli následne aplikované do praxe. Úlohy zahŕňali podmaľbu akrylovými farbami pre tónovú variabilitu a integrovanie fotografických motívov pomocou foto transfer gélov, čo prepojilo osobnú a kolektívnu pamäť s materiálou stratifikáciou a vytvorilo monochromatický základ na glazovanie. Glazúry s vodou riediteľnými olejovými a akrylátovými médiami ponúkli porovnanie odlišnej textúry

a časovosti. Materiálny experiment sa stal priestorom kritického skúmania a kreatívneho rizika, ktoré rozširuje hranice maľby a podporuje mnohvrstevné umelecké identity. Reflexia materiálnych vlastností a ich konceptuálneho významu formovala výsledné diela, ktoré budú prezentované na kolektívnej výstave.

Výskum podporil Medzinárodný vyšehradský fond.

Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD., katedra maľby FVU AU v BB

DVE KATEDRY NA MEDZINÁRODNEJ UMELECKEJ PREHLIADKE POKOJE 2025 V PRAHE

V novembri 2025 sa dve katedry našej univerzity (Katedra grafiky a Katedra maľby) zúčastnili medzinárodnej prehliadky mladého umenia **POKOJE 2025**, ktorá sa konala v centre Prahy. Podujatie dlhodobo prepája študentov českých aj zahraničných umeleckých vysokých škôl a vytvára priestor pre medzinárodnú spoluprácu, výmenu skúseností a prezentáciu súčasnej študentskej tvorby.

Prehliadka POKOJE je charakteristická netradičným výstavným formátom. Každý ateliér alebo študentský kolektív má k dispozícii jednu miestnosť v prázdnej budove, ktorú autori pretvárajú na vlastnú site-specific inštaláciu. Tento prístup umožňuje experimentovanie s priestorom, médiami a formami prezentácie mimo klasického galerijného prostredia a zároveň podporuje stret rôznych umeleckých disciplín.

Aktuálny ročník prehliadky bol tematicky zameraný na moc. Hoci ide o pojem, ktorý má v umení dlhú tradíciu, mladí autori k nemu pristupovali nekonvenčne a otvorene. Vo vystavených dielach sa objavovali témy zraniteľnosti, tlaku, neistoty či pochybnosti, ale aj otázky každodenných medziludských vzťahov a širších spoločenských štruktúr. Umelci sa nesnažili moc jednoznačne definovať, ale skúmali jej prejavy, premeny a vnímanie v rôznych kontextoch.

Účasť našich katedier na prehliadke POKOJE 2025 predstavovala významnú príležitosť pre študentov prezentovať svoju tvorbu v medzinárodnom prostredí. Príprava projektov zahŕňala nielen samotnú realizáciu inštalácií, ale aj spoločné konzultácie, tímovú spoluprácu a reflexiu zvolenej témy. Študenti tak získali cenné skúsenosti s profesionálnou výstavnou praxou a s prezenta-

ciou vlastnej tvorby pred odborným aj laickým publikom.

PREZENTOVANÉ PROJEKTY

Reč moci

kolektív študentiek Katedry grafiky, Fakulta výtvarných umení AU v Banskej Bystrici

Projekt (viď obr.) reflektuje moc ako jav sprostredkovaný jazykom, gestom a priestorom medzi nimi. Autorky skúmajú, ako sa politické výroky prostredníctvom opakovania stávajú nástrojom ovplyvňovania a formujú naše vnímanie reality. Konfrontáciou autoritatívneho jazyka s osobnými svedectvami vzniká priestor medzi tým, čo je vyslovované, a tým, čo je prežívané. Ústredné motívy prázdneho priestoru a rečníckeho pulstu symbolizujú miesto koncentrácie moci, ale aj jej zraniteľnosť a rozpad.

Autorky: Emília Farkašová, Lubomíra Kručayová, Ivana Slivková, Alžbeta Bieliková

Sladké sľuby

kolektív študentiek ateliéru STARTUP, katedra maľby FVU AU v BB

Projekt reflektuje tému moci ako mechanizmu zvädzania, dôvery a manipulácie. Prostredníctvom vizuálne pritažlivej inštalácie autorky poukazujú na spôsob, akým spoločnosť prijíma a „konzumuje“ sľuby politickej a spoločenskej moci. Dielo pracuje s estetikou nevinnosti, ktorá sa postupne mení na kritickú reflexiu ilúzie a odhaľuje tenkú hranicu medzi zvädzaním a manipuláciou.

Autorky: Jessica Mozgová, Júlia Lattová, Terézia Nunhardtová, Petra Rubešová

Účasť na medzinárodnej prehliadke POKOJE 2025 potvrdzuje aktívne zapojenie našej univerzity do súčasného umeleckého diania a vytvára priestor pre ďalší rozvoj medzinárodných spoluprác v oblasti umeleckého vzdelávania.

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD., katedra grafiky FVU AU v BB

Foto: archív autoriek projektu

BIELA NOC

BRATISLAVA - KOŠICE

Matúš Maťátko/Revolucionár, Biela Noc

Koncertná sieň Dvorana VŠMU, Zochova 1, Bratislava, 3. 10. – 5. 10. 2025, Kasárne/Kulturpark, Galéria Alfa, Kukučínova 2, Košice, 10. 10. – 12. 10. 2025

Matúš Maťátko pre Bielu noc 2025 posúva do nového rozmeru inštaláciu, v ktorej sa miesia odkazy na minulosť a súčasnosť našej krajiny, a to vrátane dejín umenia. Výtvarne sa inšpiruje sochárskou tvorbou Jozefa Jankoviča, tzv. novou figuráciou, a Jankovičovým charakteristickým motívom – zámerne predimenzovanou ľudskou figúrou či končatinou, ktorá brutálne až sarkasticky polemizuje s obvyklým obrazom ľudského tela v európskom sochárstve. Maťátko motív vlastnou estetickou pretavuje do tichej, no výpovednej komunikácie rúk cez ich gestá. Aké poslanstvo v nich vidíte vy? Inštalácia je sprevádzaná zvukovou stopou, v ktorej sa miešajú zvuky davu a masových protestov z nedávnej slovenskej histórie, ako aj udalostí, ktoré zažívame dnes. Pripomína nám, že dejiny sa týkajú každého z nás – necháme sa nimi pasívne strhnúť alebo sa ich pokúsime aktívnym postojom formovať?

Matúš Maťátko/Big CAT, Biela Noc

Komenského námestie, Bratislava, 3. 10. – 5. 10. 2025, Alžbetina ulica, Košice, 10. 10. – 12. 10. 2025

Monumentálna, no mäkká plastika inšpirovaná estetikou komiksu a stre-tartu pripomína komerčnú atrakciu a zároveň pracuje s autorským znakom, ktorý transformuje do novej podoby. Dielo vzniklo pre Bielu noc 2025 a na prvý pohľad pôsobí hravo a vtipne, no zároveň nesie symboliku predátora, schopného mimoriadnej adaptácie na ľudské prostredie. Mačka je neoddeliteľnou súčasťou nášho sveta – nielen ako domestikovaný živočích, ale aj ako svojbytný obyvateľ mesta. Biodiverzita priestoru, v ktorom sa mačací predátor pohybuje, môže pripomínať ihrisko, kde

rýchlejší a pripravenější vyhráva. Je to boj o moc, teritórium alebo o prežitie? Mačky sú fascinujúce svojou príťažlivosťou, nezávislosťou, trúfalosťou aj miestami komickou pôvabnosťou – a práve táto mnohovrstevnosť nachádza odraz v diele, ktoré sa počas festivalových nocí stane dominantou Komenského námestia v Bratislave a Alžbetinej ulice v Košiciach.

Technická spolupráca: Boris Belan, Nina Neuhausová, Jakub Goda

Matúš Maťátko/Revolucionár, Biela Noc
Foto: Marko Erd

Matúš Maťátko/Big CAT, Biela Noc
Foto: Jaroslav Novák

Matúš Maťátko (SK) je výtvarník a pedagóg, študoval v ateliéri voľnej grafiky a ilustrácie u prof. Dušana Kállaya na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Aktívne tvorí a vystavuje doma i v zahraničí, pričom sa venuje najmä grafike, ilustrácii, soche a maľbe. Realizoval tiež niekoľko projektov vo verejnom priestore, vrátane monumentálne súsošia, muralu a veľkoplošných malieb. Ako ilustrátor je tiež viacnásobným držiteľom ceny v kategórii Najkrajšia kniha roka.

VÝSTAVA GRAPHIC ART LAB 2

Dňa 9. decembra 2025 o 13:00 sa v Galérii 113 v priestoroch Fakulty umení Univerzity Jana Długosza v Čenstochovej konala vernisáž výstavy GRAPHIC ART LAB 2, ktorá predstavuje výsledky druhého ročníka päťdňového grafického workshopu. Tento medzinárodný projekt, podporený grantom BIP Erasmus+, spojil tvorivé sily študentov z troch poľských a jednej českej univerzity, pričom organizátorské zázemie zabezpečil slovenský tím z Katedry grafiky FVU AU v BB. Výstava sa stala priestorom na vzájomnú inšpiráciu, experimentovanie a prezentáciu diel mladých umelcov z rôznych krajín.

Workshop, ktorý sa konal v marci 2025, bol zameraný na prienik medzi digitálnymi a analógovými prístupmi v grafickej tvorbe a vytvoril platformu pre výmenu skúseností medzi študentmi z rôznych kultúr. Výstava na Univerzite Jana Długosza prezentovala nielen výsledky ich tvorby, ale aj ducha spolupráce a kreatívneho dialógu medzi mladými umelcami. Vznikli tak diela, ktoré spájajú tradíciu a modernu, a reflektujú súčasné trendy v grafike. V porovnaní s predchádzajúcim ročníkom, kedy boli kurzy striktné definované, mali študenti tentokrát väčšiu slobodu v tvorbe – sami si vyberali témy a riadili svoj čas. Tento flexibilný prístup umožnil účastníkom naplno využiť rôzne techniky od tradičných grafických metód až po moderné digitálne nástroje. Výsledkom bola rozmanitá kolekcia diel, ktorá kombinovala klasické grafické postupy s inovatívnymi digitálnymi prístupmi.

V rámci tradičných techník sa študenti sústredili predovšetkým na hĺbkotlač a monotypiu, pričom kládli dôraz na ekologické a udržateľné postupy, ako je používanie netoxických tlačiarenských farieb. Tento ekologický prístup sa stal kľúčovým prvkom tvorby a ukázal, ako môže byť grafika nielen esteticky pôsobivá, ale aj environmentálne zodpovedná.

Okrem tradičných techník sa účastníci pustili aj do využitia šablónovej techniky v grafike a do experimento-

vania s digitálnymi procesmi, ako je digitálna manipulácia obrazu a využívanie umelej inteligencie pri tvorbe grafických diel. Spojenie analógových a digitálnych metód umožnilo vytvoriť nové vizuálne jazyky, ktoré presahujú tradičné hranice grafiky.

Výstava na UJD nebola len o prezentácii technických výsledkov, ale aj o vytváraní priestoru pre medzinárodnú spoluprácu a výmenu skúseností. Mladí umelci z rôznych krajín mali možnosť diskutovať, inšpirovať sa navzájom a obohatiť svoje tvorivé procesy o nové metodológie a pohľady. Každý projekt bol výsledkom tohto dynamického dialógu, ktorý prispel k rozvoju kritického a experimentálneho myslenia.

Projekt Graphic Art Lab 2 má významný dopad nielen na rozvoj grafického umenia, ale aj na pedagogický proces. Ukázal, že grafika nie je len o technike, ale aj o kreatívnom dialógu medzi rôznymi prístupmi a perspektívami, ktoré sa v súčasnom umení stále viac prelínajú.

Projekt bol príležitosťou na obohatenie pedagogického procesu, ako aj na vytvorenie priestoru pre medzinárodnú spoluprácu a rozvoj kritického myslenia. Výstava na UJD ukázala, ako sa môže grafika vyvíjať a presúvať na nové úrovne vďaka technologickým inováciám, experimentom a medzinárodnej výmene.

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD., katedra grafiky FVU AU v BB, Organizátor projektu
Foto: archív autora

DEVIATY ROČNÍK IRON CASTING PROJEKTU S OBNOVENOU VEĽKOU PECOU A ROZŠÍRENÝM TECHNOLOGICKÝM ZÁZEMÍM

Zalievanie formy

V termíne 2. až 12. septembra 2025 sa na Katedre sochárstva FVU AU v Banskej Bystrici uskutočnil 9. ročník medzinárodného workshopu Iron Casting 2025 zameraný na alternatívne odlievanie kovov v umeleckom kontexte. Podujatie pokračovalo v dlhodobej tradícii prepájania umeleckej tvorby so špecifickými technologickými procesmi zlievarenskej praxe, pričom tento ročník priniesol významnú technologickú inováciu – po dvojročnej prestávke bola znovu sfunkčnená veľká kupolová pec. Táto skutočnosť zásadným spôsobom ovplyvnila štruktúru a priebeh workshopu.

Odlievací proces prebiehal v dvoch samostatných fázach: v úvodnej časti pracovali účastníci s malou pecou, ktorá poskytovala bezpečnejšie a kontrolovateľné prostredie vhodné najmä pre menej skúsených študentov. Následne sa realizovalo odlievanie vo veľkej kupolovej peci, kde už boli podmienky výrazne náročnejšie – s dôrazom kladeným na precíznosť, koordináciu tímu a absolútnu technickú pripravenosť. Tento dvojúrovňový model umožnil efektívnejšie školiť účastníkov a lepšie simulovať reálne podmienky umeleckej a remeselnej praxe v oblasti zlievania kovov.

Workshopu sa zúčastnilo približne 60 študentov a pedagógov z 10 univerzít a 7 krajín stredoeurópskeho priesto-

ru. Projekt bol už štyrikrát financovaný v rámci iniciatívy BIP Erasmus+, čo výrazne podporilo jeho medzinárodný charakter a umožnilo kvalitnú organizačnú a logistickú realizáciu na európskej úrovni.

Primárnym materiálom bola recyklovaná liatina vo forme šrotu, čo reflektovalo dlhodobý dôraz na udržateľnosť a recykláciu v umeleckej produkcii. V menšom rozsahu sa realizovalo aj tavenie bronzu a hliníka, čo rozšírilo technologické spektrum podujatia.

Deviaty ročník Iron Castingu sa tak odlišil od predchádzajúcich najmä obnovením veľkej pece, a tak umožnil návrat k plnohodnotnej prevádzke a realizáciu odlievania v náročných, no realistických podmienkach. Týmto spôsobom workshop opätovne potvrdil svoj význam ako platforma pre praktické overovanie technologických vedomostí, umeleckých zručností a ako priestor pre výmenu skúseností medzi študentami umenia a odborníkmi naprieč krajinami a inštitúciami.

Vízia do budúcnosti: 10. ročník s technologickou inováciou

Vzhľadom na úspešný priebeh aktuálneho ročníka a dlhodobý odborný záujem o túto oblasť plánuje katedra sochárstva v septembri 2026 zrealizovať jubilejný 10. ročník workshopu. Ambíciou organizátorov je výraznejšie inovovať technologickú časť podujatia. V decembri 2025 preto pedagógovia katedry absolvovali dve zahraničné administratívne mobility na UJEP Ústí nad Labem (CZ) a ASP Wroclaw (PL) zamerané na odborné školenie a prenos know-how s cieľom pripraviť podmienky na zavedenie nového systému výroby formy tzv. „ceramic shell“.

Zavedenie tejto technológie umožní pracovať so zložitejšími modelmi, ktoré boli doteraz limitované technickými možnosťami tradičných foriem. Tento posun reflektuje nielen potreby študentov, ale aj aktuálne trendy v oblasti umeleckého liatia a zároveň výrazne rozšíri technologický potenciál workshopu.

Iron Casting 2025 tak nepredstavoval len úspešné pokračovanie tradície, ale aj významný odborný krok smerom k modernizácii výučby a zvyšovaniu kvality umeleckého vzdelávania v oblasti priestorovej tvorby. Jubilejný 10. ročník sa plánuje ako kombinácia kontinuity, technologickej inovácie a rozšírenej medzinárodnej spolupráce.

Mgr. art. Ivana Sláviková, ArtD., katedra sochárstva a priestorovej tvorby, FVU AU v BB

> Tavenie veľká pec

Pedagógovia po odlievaní malej pece

MÄKKÉ TERITÓRIÁ PROJEKTU MATERIAL FLOW

/NOVÁ GORICA (SI)/OULU (FI)/OLOMOUC (CZ)

HISTÓRIA PROJEKTU MATERIAL FLOW TOKU (2022 – 2025)

„Material Flow vznikol v roku 2022 ako spolupráca dvoch doktorandiek: Andrey Kaňkovej z KVV PED MUNI v Brne a Lucie Horňákovéj Černayovej z AU v Banskej Bystrici. Pôvodne vznikol z ponuky workshopu pre študentov sochárstva na AU BB s použitím mäkkých materiálov. Výsledkom boli dve participatívne procesné materiálové výstavy s workshopmi pre vysokoškolských študentov: v roku 2022 v Galérii MEDIUM na VŠVU v Bratislave a v Galérii FX na AU v Banskej Bystrici. Celý projekt začal dvojdným participatívnym workshopom so študentmi. Prešiel od úvodu do materiálov a ich možností cez tvorbu menších objektov až po spoločnú priestorovú inštaláciu. Participácia pokračovala zapojením verejnosti počas vernisáží a počas celej výstavy (ktorá trvala 14 dní). Inštalácia sa postupne transformovala na entropickú. Počas výstav sa konali aj ďalšie participatívne workshopy so študentmi.

V nasledujúcich rokoch sme projekt realizovali v galérii M. A. Bazovského v Trenčíne v roku 2023 za účasti žiakov Základnej umeleckej školy Karola Pádívého v Trenčíne, na Katedre výtvarnej výchovy PED MUNI v Brne v roku 2024, na medzinárodnej konferencii InSEA na pôde Umeleckého centra Katedry výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a vo výstavnom priestore Carnica v Novej Gorici v Slovinsku v rámci BIEN 2025 Textile Art Biennial v roku 2025 ako súčasť oficiálneho programu Európskeho hlavného mesta kultúry GO!2025. V priebehu rokov sme vyskúšali rôzne priestory a skupiny účastníkov od žiakov a študentov až po širokú verejnosť.“ Lucia Horňáková, Andrea Kaňková

„Projekt Material Flow... vytvára priestor pre zažitie materiality aj demateriality v rôznych podobách, necháva prejaviť sa a pôsobiť rôzne ich danosti. Nie je založený len na jeho hmotných a viditeľných formách. Pracuje cielene s vybudovaním priestoru, ktorý poskytuje rozšírené možnosti vnímania.“ Zuzana Janečková

Projekt Material Flow je participatívne a procesuálne dielo. Umelkyne kombinujú svoje zbierky materiálov a menia využitie galerijných priestorov. Podporujú a posilňujú zručnosti, ako je spolupráca a synergia. Publikum je pozvané zapojiť sa do rôznych materiálových experimentov a dostane príležitosť stať sa súčasťou umeleckého

diela. Projekt je koncipovaný ako chvíľa priateľstva – priestor na stretnutie. Jeho otvorená štruktúra umožňuje individuálnu interpretáciu. Princípy, ktoré projekt vedú, sú recyklácia a upcyklácia a proces tvorby umeleckého diela je zámerne demokratickejší. Material Flow pracuje s mäkkým odpadovým materiálom z textilnej výroby, PUR penami, drobnými drevenými elementami, hadičkami a gumami.

BIEN – METAMORPHOSIS OF WASTE – SOFT TERRITORIES OF MATERIAL FLOW

BIEN – Bienále textilného umenia každé dva roky predstavuje programy

textilného umenia a priemyselného dizajnu prostredníctvom výstav a projektov, ktoré reflektujú dedičstvo, zachovanie a udržateľnosť.

Formát medzinárodného textilného bienále BIEN je postavený na prezentáciách a sprievodných podujatiach – workshopoch a prednáškach pre verejnosť v oblasti súčasného umenia textilu. Tohtoročné bienále BIEN sa konalo v termíne od 31. mája do 14. augusta 2025 vo viacerých mestách: Kranj, Nova Gorica, Idrija, Jesenice, Škofja Loka v Slovinsku. V jednotlivých mestách sa výstavy a sprievodné podujatia konali na rôznych špecifických lokáciách, kultúrnych centrách, výstavných a verejných priestoroch, v historických pamiatkach a parkoch.

„BIEN formuje nové súčasné vyjadrovanie prostriedky a podporuje interdisciplinárnu umeleckú spoluprácu prostredníctvom projektov a rezidenčných pobytov. Výstavy prezentujú diela medzinárodných a slovinských umelcov, s osobitným dôrazom na najlepšie súčasné domáce a medzinárodné študentské produkcie. Program bienále sa zameriava na rôzne publikum a skúma vplyv textilnej tvorby na ňu.“
Umelecká riaditeľka a zakladateľka: Zala Orel; kurátor: Lovro Ivančič

Na základe otvorenej výzvy organizátorov textilného bienále BIEN v Slovinsku autorky Andrea Kaňkovská a Lucia Horňáková Černayová pripravili 6. edíciu projektu Material Flow s titulom Metamorphosis of Waste – Soft Territories of Material Flow na tému Bienále textilného umenia BIEN, ktorou bol VZDUCH. Autorky pracovali s charakteristickými črtami živlu VZDUCH. V rôznych kultúrach to boli charakteristiky ako poriadok a stabilita, upokojujúci a ochladzujúci vplyv, ktorý pôsobí proti chaosu:

„Hoci si to spočiatku možno neuvedomujeme, vzduch a chaos sú úzko prepojené a súperia medzi sebou ako bratia. V gréckej mytológii je Æther mladším bratom Chaosu, obaja sú deťmi Chronosa, Času, otca nestálosti. ‘...Sníval som o vtákovi tak obrovskom, že zakrýva oblohu, svojimi krídlami vyvoláva búrky a zmieta častice prachu, popola a odpadkov. Obrovský vták vyčistil nový priestor a presvedčil Æthera, aby sa vrátil k svojmu pevnému postoju, navrhol mu, aby sa oprel o bohyňu oblohy, ktorá ho podporie, a spoločne zašepkali Chaosovi, aby ho upokojili. Obrovský vták nám ľuďom nedal inú možnosť, ako sa prispôbiť. Vták vznášal sa nad nami, zhadzoval drobné semienka do skrytých kútov a presviedčal

Zem, aby privítala späť lesy. Nebolo to rovnaké ako predtým, bolo to niečo iné, nová fáza rozkladu a premeny, v ktorej bohovia stáli bok po boku a tvárou v tvár. Smrteľníci vyrástli do vzduchu s nežnosťou, lebo ak niekedy bol čas snívať, je to práve teraz.“
Umelecká riaditeľka a zakladateľka: Zala Orel; kurátor: Lovro Ivančič

Autorky postavili projekt na dvoch protichodných elementoch a ceste od jedného k druhému. Od poriadku k entropii. Na začiatku realizácie projektu sa uskutočnila 2-dňová inštalácia špecifická pre dané miesto – Caricarnicu. Využili sme priestor bývalej colnice s veľkými sklenenými plochami okien a dverí na jednej strane priestoru, knižnicu a protihlahlú stenu s dvoma dverami, ktoré oddeľovali výstavný priestor od administratívneho a technického zázemia kultúrneho priestoru. Podmienkou bolo, aby dvere ostali funkčné a aby sa inštaláciou vytvorili priechodné koridory medzi vchodovými dverami a vstupmi do administratívneho a technického priestoru.

Inštalácia špecifická pre dané miesto bola vytvorená zo zbierok odpadových materiálov oboch autorov – prinesených mäkkých odpadových materiálov – textilného odpadu z uzav-

retej výroby v Trenčíne a mäkkých odpadových PUR pien z výroby v Brne. Autorky tak vytvorili akýsi poriadok a priestor, do ktorého diváci mohli po otvorení aktívne vstúpiť a postupne vytvoriť entropiu. Priestor exponovanej site špecifickej inštalácie mohli diváci postupne aktívne transformovať.

Miesto realizácie v rámci BIEN bolo mesto Nová Gorica, ktoré bolo v roku 2025 aj nositeľom titulu Európske hlavné mesto kultúry. Realizácia *Metamorphosis of Waste – Soft Territories of Material Flow* bola súčasťou programu EHMK Nová Gorica – GO!2025. Nová Gorica má špecifický charakter. Historicky je toto mesto rozdelené hranicou na taliansku časť a slovinskú časť. Náš projekt sme realizovali na špecifickom mieste – CARINARNICA, ktoré je bývalou colnicou umiestnenou na hranici medzi dvoma štátmi.

<https://layer.si/bien/en/kr/andrea-kankovska-cz-lucia-hornakova-cernayova-sk/>
<https://layer.si/bien/en/>

OLOMOUC SOFT TERRITORIES OF MATERIAL FLOW

Tak ako v predchádzajúcich edíciách projektu, aj táto edícia *Material Flow* československého dua Lucie Hornákovéj Černayovej a Andrei Kaňkovskej kombinuje participatívny materiálový workshop s procesuálnou site specific inštaláciou. Tentokrát bol zorganizovaný ako workshop pre účastníkov počas 38. svetového kongresu InSEA s titulom *Unexpected Territories*. Workshop sa konal 24. júla 2025 v divadelnej sále Umeleckého centra Palackého univerzity v Olomouci a určil divadelný, scénický charakter inštalácie. Aj táto realizácia recykluje zbierky mäkkých a odpadových materiálov oboch umelkyň – je ovplyvnená ich osobným záujmom o mäkké materiály – textilie a pur peny. Pozýva účastníkov, aby sa zapojili do vytvorenia spoločnej inštalácie špecifickej pre dané miesto. Účastníci boli povzbudzovaní, aby skúmali nové materiály, experimentovali s priestorovými intervenciami a spolupracovali v praktickej skupinovej práci. Okrem

toho je inštalácia navrhnutá tak, aby sa vyvíjala prostredníctvom neustálych príspevkov a transformácií účastníkov počas trvania celého kongresu. Vytvorili miesto, kde sa stretli pedagogičky v tvorbe rôznorodých oblastí umenia. Skupina spolutvorčiek inštalácie oceňila kolaboratívny a otvorený prístup autoriek konceptu. Tvorba bez tlaku na výsledok a hranie sa s priestorom a experimentovanie s materiálom boli pre ne dôležitými prvkami.

<https://www.inseaconference.com/post/lucie-hor%C5%88%C3%A1kov%C3%A1-%C4%8Der-nayov%C3%A1>

SHALL WE GO TO FOREST?

22. mája 2025 sa konal v umeleckom centre Vanha Villatehdas na ostrove Pikissari vo Fínskom OULU v poradí druhý Seminár o životnom prostredí a umení *Shall we go to forest? PRÍPAD KORKIASAARI*, seminár o význame miestnych lesov a vzťahu medzi miestnou prírodou a výstavbou pokračoval témou: ENVIRONMENTAL & ART SEMINAR.

Na seminári skúmali a diskutovali umelci a verejnosť vzťah medzi miestnou prírodou a výstavbou, najmä v miestnych oblastiach OULU – Korkiasaari a Pikisaari. Pozvaní miestni a zahraničné vizuálne umelkyne a výkonná riaditeľka fínskeho Art Li Biennale sa venovali podstate environmentálneho umenia.

Seminár bol rozdelený na dve časti. Prvá časť PRÍPAD KORKIASAARI bola zameraná na komunitnú diskusiu o lokálnych problémoch a témach. V úvode predstavili Raimo Törhönen a Heikki Myllylahti projekt *Pikinen Poloku* – dočasnej výstavy environmentálneho umenia – chodníka, ktorý vedie po ostrove Pikkisari. *Pikinen Poloku* sa koná pravidelne počas leta a prezentuje dočasné site specific diela. V roku 2025 predstavili organizátori 14 dočasných diel od 19 umelcov a umelkyň. Základná myšlienka umeleckého chodníka, ktorý sa nachádza pri oblúbenej pešej trase, je podľa organizátorov vytvoriť interakciu medzi miestom umenia a divákom. Diela a okolitá mestská príroda

sa dajú vnímať viacerými zmyslami.

V lete je možné pozorovať, či sa pri chodení ľudí pozdĺž trás k dielam vytvárajú nové cestičky v teréne. Príroda *Pikisaari* je formovaná v dôsledku interakcie medzi ľuďmi a inými aspektmi prírody. Až do 30. rokov 20. storočia bola *Korkiasaari* úplne bez stromov a oblasť sa využívala na skladovanie dreva z píly, ktorá na ostrove pôsobila. Odvtedy príroda prevzala kontrolu a dnes je druhové zloženie fauny a flóry na ostrove bohatšie. Nasledovali prezentácie a diskusie lokálnych autorov, aktivistov a špecialistov, ktoré sa dotýkali environmentálnych tém: *Oblúbené miesta* – fotograf *Pirjo Lempeä*, *Osuuskunta Waria*, *Druhy Korkiasaari* – *Kalle Hellström*, Fínska asociácia pre ochranu prírody, *Korkiasaari z pohľadu plánovača* – architekt územného plánovania *Jere Klami*; *Obyvatelia Oulu ako užívatelia miestnej prírody* – environmentálna špecialistka *Kaarina Tervo-Kankare*, mesto Oulu;

Popoludní nasledovala časť *O ŽIVOTNOM PROSTREDÍ A UMENÍ*, kde sa predstavili účastníci s environmentálne a participatívne orientovanými aktivitami v oblasti vizuálneho umenia. Výkonná riaditeľka fínskeho bienále umenia *Jetta Huttunen* predstavila *Art Li Biennale*. Medzinárodné bienále sa koná v obci *II*, známej svojimi klimatickými aktivitami. Prehliadka je orientovaná na prezentáciu environmentálne ladených umeleckých diel, ktoré odrážajú miestne aj globálne ekologické otázky. Vizuálni umelci vytvárajú miestne špecifické diela, ktoré integrujú s okolitou krajinou. *II* sa nachádza 40 km severne od Oulu, pri rieke *Iijoki* a pri *Botnickom mori*. *Lucia Hornáková Černayová* predstavila procesuálny participatívny česko-slovenský projekt *Material Flow* a vizuálna umelkyňa *Jane Remm* predstavila svoj tvorivý prístup v prednáške orientovanej na tému *spolu*vytvárania umenia medzi rôznymi živými organizmami, bytosťami *Sme viac než my: ekologické umenie a spoločné tvorby s ľuďmi aj neľuďmi*. Umelkyňa sa zameriava v tvorbe na reprezentáciu skúsenosti s prírodou, komunikáciu a spoluprácu s rôznymi formami života.

<https://vanhavillatehdas.fi/mennaankomettaan/>

Prednáška o projekte Material Flow v rámci environmentálneho a umeleckého seminára Pikisen Polku vo Fínskom Oulu a realizácia workshopu Soft Territories of Material Flow na 38. svetovej konferencii InSEA Unexpected Territories v Olomouci v roku 2025, boli podporené z verejných zdrojov Fondom na podporu umenia.

Prepletanie, prepojenie, viazanie, interconnecting – projekt špecifický pre vesmír; moment spolu-
nažívania – miesto stretnutia. Textilný odpad
z výroby v Trenčíne, PUR penový odpad z výroby
v Brne, zmiešané vlákna plátna, laná a vlákna,
spojovacie prvky
500 x 360 x 250 cm
Carinarnica, Nova Gorica, Slovinsko
Foto: Matej Pirkovič;
Ďakujeme Carinarnica - Društvo humanistov
Goriške

WEAVE WAVE: MATERIAL AGENCIES IN MOTION

Medzinárodná výstava „Weave Wave: Material Agencies in Motion“ predstavuje šírku prístupov súčasného fiberartu v stredoeurópskom kontexte a ponúkne diela, ktoré reflektujú dynamiku a vzťahy medzi materiálmi a významami v rámci širšieho ekologického a kultúrneho prostredia. Vybrané diela skúmajú vlákna, ich výrobu, technologické postupy a estetické vlastnosti s ohľadom na environmentálne, sociálne a kultúrne aspekty. Projekt „Weave Wave: Material Agencies in Motion“ skúma prepojenie medzi umením vlákien a filozofiou nového materializmu. Poetiku materiálov vnímame ako aktívny činiteľ v tvorivom procese, materiály v tomto projekte nie sú len pasívnymi objektmi – sú dynamickými prvkami, ktoré svojím prepletaním a pohybom aktívne prispievajú k tvorbe významov a ovplyvňujú aj divákovú skúsenosť.

Výstavný projekt *Weave Wave: Material Agencies in Motion* je koncipovaný ako medzinárodná prehliadka vizuálneho umenia a aktuálnych tendencií, ktoré priamo reflektujú vlákno, filozofiu tkania a (ne-)materiálne kvality rôznych povrchov. V dielach je materiál ponímaný ako text, ktorý v osnove prepája nielen fyzické vlákna, ale aj sociálne, kultúrne a politické kódy, hlboko prepojené s identitou tvorcu – umelca

alebo umelkyne. Materiál nie je len nástroj, ale najmä aktívny partner a činiteľ v procese tvorby.

Výstava prezentuje diela umelcov a umelkýň naprieč rôznymi kultúrnymi prostrediami, ich tvorivé východiská a konceptuálne stratégie. Jednotlivé diela sa dotýkajú tém rodových rolí, materstva, rodinných väzieb, pamäti kultúrnych symbolov a archetypov, konštrukcií času (temporality každodennosti, rituálu, biologických procesov, geologických formácií a pod.), prírody aj topológie krajiny. V dôsledku ekologickej krízy mnohé vystavené diela reflektujú tému trvalo udržateľného prístupu k tvorbe, experimentujú s použitými materiálmi, upcyklujú odpadové formy, alebo vynachádzajú nové prírodné kompozity.

Metódy štruktúrácie v dielach odhaľujú akúsi vnútornú logiku materiálov. Vlákna sa správajú ako systémy – organizujú sa, vrstvia, kopia, hromadia, rozpletajú. Tento proces je tiež metaforou pre spôsob, akým funguje naša pamäť, spoločnosť či príroda. Aj tie sú tvorené sieťami vzťahov, ktoré sa neustále obnovujú, menia svoju polohu, preskupujú sa a transformujú.

Výstava je projektom občianskeho združenia DeepArtSpace. Partnermi podujatia sú Katedra sochárstva Fakulty výtvarných umení na Akadémii umení v Banskej Bystrici, Galéria FX a Stredoslovenská galéria v Banskej

Bystrici. Súčasťou výstavného projektu sú vzdelávacie podujatia pripravené profesionálkami v oblasti galerijnej pedagogiky zo Stredoslovenskej galérie.

Vystavujúci autori a autorky: Alžbeta Lövy (CZ), Avraam Hirodontis (CY), Beatriz Freire (PT), Carmen Valenzuela Ch. (GT), Caterina Roppo, (IT), Erin C. Doherty (NL), Eszter Júlia Kuzma (HU), Frances Crowe (IE), Hanna Priemetzhofer (AT), Karoline Pöhn (AT), Katharina Spitz (NL), Kelsey Merreck Wagner (USA), Kyoo Seok Choi (FR), Marie Hego (BR), Miroslav Brooš (SK), Noriko Tomita (JP/DE), Ute Deutz (DE)

Organizátor, koncepcia projektu, produkcia: Deepartspace o.z., Dušan Horňák
Kurátorstvo: Lucia Horňáková Černayová, Lucia Miklošková
Grafický dizajn: Jakub Mikula
Sprievodné a edukačné programy: Martina Martincová, Zuzana Medzihorská
Miesto: Bethlenov dom - Stredoslovenská galéria a Galéria FX v Banskej Bystrici
Trvanie výstavy: 4.12. – 16.01.2026
Vernisáž: 03.12.2025
Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Lucia Horňáková Černayová,
Lucia Miklošková, FVU AU v BB
Foto: Lucia Horňáková Černayová

Akadémia
umení
v Banskej
Bystrici

art3.

Časopis Akadémie umení
v Banskej Bystrici.
Vychádza 2x ročne.
Nepredajné.

Vydáva:

Akadémia umení v Banskej Bystrici
Kollárova 22
974 01 Banská Bystrica
IČO vydavateľa – IČO 31 094 970

Dátum vydania:

december 2025

Číslo:

02/2025

Ročník:

XV.

Adresa redakcie:

Rektorát AU, miestnosť č. 116

Telefón:

048/43 20 116

e-mail:

art3@aku.sk

Internet:

www.aku.sk

Predná strana obálky:

Artorium – Foto z predstavenia

Zadná strana obálky:

Matúš Maťátko: Revolucionár, Biela
noc 2025, Košice
Foto: Martina Mlčúchová

Redakčná rada:

prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.
PaedDr. Peter Vítko
doc. Mgr. art. Eva Varhaníková, ArtD.
doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.

Redakcia:

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD./FVU
— šéfredaktor
doc. PhDr. PaedDr. Mária Strenáčiková,
PhD./FMU — zástupca šéfredaktora
Iren Glézlová/Sekretariát redakcie, Pub-
lic relations AU
Maximiliana Gontková/FVU
Mgr. art. Gabriela Birošová/FVU
Mgr. et Mgr. art. Anna Arendáriková,
PhD./FMU
Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD./FMU
Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD./FMU
Pavol Béreš/FMU
Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD./FDU
Mgr. art. Marek Janičík, ArtD./FDU
Mgr. art. Petra Kovalčíková, ArtD./FDU
Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD./FDU
Ing. Ivana Badinská/Knižnica AU

Grafický dizajn a DTP spracovanie:

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.

Jazyková korektúra:

doc. PhDr. PaedDr. Mária Strenáčiková,
PhD.

Redakcia si vyhradzuje právo príspevky
krátiť, redakčne upraviť alebo aj neuve-
rejniť. Za obsah príspevku zodpovedá
autor.

Použité písmo:

Circular (Lineto)
Fazeta (Adtypo – Andrej Dienes)

Tlač:

Equilibria, s. r. o.

Vytlačené na recyklovanom papieri.

EV 5325/16

ISSN 2453-7349

Martin Babjak a BassBand

